

ਪੰਜ ਨਿਰਨੇ

ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library

Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library has been created with the approval and personal blessings of Sri Satguru Uday Singh Ji. You can easily access the wealth of teaching, learning and research materials on Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library online, which until now have only been available to a handful of scholars and researchers.

This new Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library allows school children, students, researchers and armchair scholars anywhere in the world at any time to study and learn from the original documents.

As well as opening access to our historical pieces of world heritage, digitisation ensures the long-term protection and conservation of these fragile treasures. This is a significant milestone in the development of the Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-Library, but it is just a first step on a long road.

Please join with us in this remarkable transformation of the Library. You can share your books, magazines, pamphlets, photos, music, videos etc. This will ensure they are preserved for generations to come. Each item will be fully acknowledged.

To continue this work, we need your help

Your generous contribution and help will ensure that an ever-growing number of the Library's collections are conserved and digitised, and are made available to students, scholars, and readers the world over. The Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-Library collection is growing day by day and some rare and priceless books/magazines/manuscripts and other items have already been digitised.

We would like to thank all the contributors who have kindly provided items from their collections. This is appreciated by us now and many readers in the future.

Contact Details

For further information - please contact

Email: NamdhariElibrary@gmail.com

lurad singh chane

ਸਭ ਹੋਕ ਰਾਖਵ ਹਨ,

੧੬ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਪੰਜ ਨਿਚਰੇ

ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਫੌਜੀ

ਸੈਫ ਠਕਰ, ਜ਼ਿਲਾ ਹਿਸਾਰ

੨੦ ਫਰਵਰੀ ੨੦੧੭ ੩ ਮਾਰਚ ੧੯੬੧

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪੇਸ਼, ਚੋੜਾ ਬਾਗ਼ਾਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ
ਸ: ਨੰਬਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾਲ ਕੀਤਾ।

ਮੁੱਲ: ₹ ੧੦੦੦।

7

ਤਤਕਰਾ ੬੨

੧ ਲੇਖਕ ਵਲੋਂ ਦੋਹਰਾ ਕਥਿਤ	੧
੨ ਸਮਰਪਨ	੨
੩ ਭੂਮਿਕਾ	੩
੪ ਪਹਿਲਾ ਨਿਰਨਾ	
੫ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼	੧੪
੬ ਨਿਰਨਾਂ ਦੂਜਾ	੩੧
੭ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਵਾਰ	੩੫
੮ ਤਤ ਗੁਰਮਤ ਨਿਰਨੇ ਚੋਂ	੩੯
੯ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਚੋਂ	੪੩
੧੦ ਸਚਾ ਗੁਰੂ ਤੇ ਤੇਜ ਧਾਰਾ	੪੪-੪੫
੧੧ ਤੀਜਾ ਨਿਰਨਾਂ	੪੮
੧੨ ਕਥਿਤ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ	੫੧
੧੩ ਚੌਥਾ ਨਿਰਨਾ	੫੫
੧੪ ਕਥਿਤ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ →	੫੫
੧੫ ਪੰਜਵਾਂ ਨਿਰਨਾਂ	੬੮
੧੬ ਅੰਤਮ ਬਿਨੈ	੭੩
੧੭ ਭੁਲ ਦੀ ਸੋਧ ਤੇ ਬੇਨਤੀ	੭੫

ਜਾਨੀ ਪਰੇ ਸੁ ਹੋਏ ਬਿਪਰੀਤੀ ।

ਧਿਚਲ ਜਾਏਗੀ ਮੰਗਤ ਸਾਰੀ ।
ਕੇ ਚਿਤ ਹੋਏ ਮੀਨਣ ਅਨੁਸਾਰੀ ।
ਧੀਰ ਮਲ ਕੋ ਮਾਨੈ ਕੋਈ ।
ਸਿਖ ਰਾਮ ਰਾਏ ਕੇ ਹੋਈ ।

ਇਤਆਦਿਕ ੴ ਸੋਢੀ ਜਿ ਔਰ ।
ਲੇਬਿਰਮਾਏ ਆਪਨੀ ਠੋਰ ।
ਬਿਨ ਗੁਰ ਸੰਗਤ ਹੋ ਬਿਰ ਕੋਏ ਨ ।
ਜਥਾ ਨਿਪਤ ਬਿਨ ਸੈਨਾਂ ਹੋਏ ਨ ।

ਰਹੇ ਨ ਜਥ ਗਾਦੀ ਕੋ ਮਾਲਕ ।
ਧਨ ਹਿਤ ਬਨੈ ਅਪਰ ਤਤਕਾਲਕ
ਬਕਤਹੀਨ ਜਿ ਹੋਏ ਗੁਰ ਔਰਾ ।
ਆਪਸ ਬਿਖੈ ਪਾਏ ਬਡ ਰੋਰਾ ।

ਸਿਆਨੇ ਸਮਝੈ ਤਬ ਹਟ ਜਾਏ ।
ਇਮ ਗੁਰਸਿਖੀ ਜਗਹਿ ਬਿਲਾਏ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਆਦਿਕ ਭਏ ।
ਜਗ ਮੈ ਸਿਖੀ ਕੇ ਦਿਢ ਕਏ ।

ਸੋ ਨ ਬਿਨਸੇ ਜਿਮ ਜਗ ਮਾਹੀ ।
ਉਚਿਤ ਕਰਨ ਕੇ ਕਹੋ ਬਿਧਿ ਭਾਹੀ ।
ਨਹਿ ਤੇ ਡੋਲ ਜਾਏਗੀ ਸੰਗਤ ।
ਬੈਠਨ ਲਗਹਿ ਅਪਰ ਕੀ ਪੰਗਤ ।

ਬਿਰਦ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕਿਰਪਾ ਨਿਜ ਕੀਜੈ ।

ਪਤਮ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਰਾਇ ।
ਸੁਤ ਤਜ ਬਡੇ ਨ ਉਚਿਤ ਲਖਾਇ ।
ਅਪਨੇ ਬਦਨ ਲਗਾਯਵ ਨਹੀਂ ।
ਰੁਰਤਾ ਦੇਨੀ ਤੋਂ ਕਿਤ ਰਹੀ ।

ਤੁਮ ਕੋ ਨਿਜ ਅਥਾਨ ਬਠਾਇ ।
ਸਭ ਬਿਧੀ ਉਚਿਤ ਜਾਨ ਹਰ ਖਾਇ ।
ਕਿਤਕ ਮਾਸ ਜੁਗ ਸੰਮਤ ਬੀਤੇ ।
ਜਬ ਤੇ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਤੁਮ ਕੀਤੇ ।

ਤਬ ਕੀ ਸੰਗਤ ਸਰਬਸਮਾਲੀ ।
ਸਿਖੀ ਰੀਤ ਭਲੇ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੀ ।
ਚਹਿਤ ਭਏ ਅਬ ਅੰਤਰ ਧਿਆਨ ।
ਨਹੀਂ ਬਠਾਯੋ ਕੋ ਨਿਜ ਥਾਨ ।

ਅਬ ਸਭ ਸੰਗਤ ਮਿਲੀ ਬਿਸੁਰਤ ।
ਨਾਹਨ ਬਿਲੋਕਹਿ ਗੇ ਤੁਮ ਮੂਰਤ ।
ਰਾਵਚ ਨੇ ਕਿਸਕੇ ਲੜ ਲਾਈ ।
ਰੀਤ ਪ੍ਰਿਥਮ ਗੁਰੂਅਨ ਚਲਾਈ ।

ਕਰਹੁ ਅਬ ਭੀ ਤਿਨਹੁ ਸਮਾਨ ।
ਜਿਸਤੇ ਸਿਖੀ ਰਹੇ ਜਹਾਨ ।
ਜੇ ਨ ਕਰਹੁ ਗੇ ਪੂਰਬ ਰੀਤੀ ।

ਨਹੀਂ ਸੰਦੇਹ ਹੋਏ ਜਿਸ ਭਾਂਤ ।
ਸੁਨੀਏ ਗੁਰੂ ਬਾਕ ਬਖਿਆਤ ।

ਜਬਾ ਕਰਨ ਅਰਦਾਸ ਆਗਾਰੀ ।
ਮਿਲ ਸਹਭੂ ਤਿਮ ਭਲੇ ਬਿਚਾਰੀ ।
ਤਬ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਭਲੇ ਸਮਝਾਯੋ ।
ਜਿਮ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕਹਿਨ ਬਨ ਆਇਉ ।

ਠਹਿਰਿਉ ਮਤ ਜਿਮ ਸਭ ਹਨ ਕੇਰਾ ।
ਕਹਿਬੇ ਹੋਤ ਅਗੋਰ ਸੁਪੋਰਾ ।
ਭਏ ਸੰਗ ਤਿਸਕੇ ਸਿਖ ਸਿਆਨੇ ।
ਗੁਰ ਮਰਜਾਦ ਜਿ ਚਹਿਤ ਮਹਾਨੇ ।

ਆਗੋਂ ਸਤਿ ਕੀਨਸ ਤਿਆਰੇ ।
ਕੁਝ ਕੋ ਆਸਤਰਣ ਛਿਤ ਧਾਰੇ ।
ਦਾਸਨ ਮੋ ਕਹਿ ਕਹਿ ਕਰਵਾਵੇ ।
ਸੁਨਤ ਬਿਲੋਕਨ ਜਲ ਨ੍ਰਿਗ ਛਾਵੇ ।

ਘਟਕਾ ਚਾਰ ਬਤੀਤਨ ਕਰੈ ।
ਤਬ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਅਗਰ ਹੋਇ ਖਰੈ ।
ਸਭ ਕੇ ਹਿਤ ਕੀ ਸੁਭਅਰਦਾਸ ।
ਕਰੀ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਾਸ ਪੁਕਾਸ ।

ਪ੍ਰਿਥਮ ਲੀਏ ਸਭ ਗੁਰ ਕੇ ਨਾਮ ।
ਜਿਨ ਕੋ ਸੁਜਸ ਜਗਤ ਅਭਿਰਾਮ ।
ਸਭ ਸੰਗਤ ਕੀ ਬਿਨੈ ਸੁਨੀਜੈ ।

(੨੧)

ੲਤੀ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਾ: ੧੦ ਅਸੂ ੫੧
ਤੇ ਰਾਸ ੧੦ ਅਸੂ ਪ੨ ਸ਼ੁਰੂ ।

ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ।

(ਦੋਹਰਾ)

ਸੂਰਜ ਅਸਤਣੈ ਪ੍ਰਾਚ ਦਿਸ ਭਾ ਸੰਧਿਆ ਕੋਕਾਲ
ਆਏ ਜਾਏ ਸਿਖ ਪੁਰੀ ਤੇ ਦਰਸਿਤ ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾਲ

(ਚੋਪਈ) ਬਿੰਦ ਮਸੰਦ ਥਿਰੇ ਸਭ ਆਏ ।
ਜੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਆਦਿ ਮੁਖ ਗਾਏ ।
ਅੰਤੁ ਬਾਹਰ ਭਰਿ ਬਹੁ ਹੋਈ ।
ਧਰੈ ਸ਼ੋਕ ਨਹਿ ਬੋਲਤ ਕੋਈ ।

ਦਰਸਨ ਕਰੈ ਬਾਹਰ ਥਿਰ ਹੋਏ ।
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਿਮਰਤ ਸਭ ਕੋਏ ।
ਪੁਰਕੀ ਸੰਗਤ ਕੇ ਸਿਖ ਸਿਆਨੇ ।
ਗੁਰ ਚਰਿਤ੍ਰ ਤੇ ਉਰ ਬਿਸਮਾਨੇ ।

ਸਭ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸੰਗ ਮਿਲ ਕਹਿਯੋ ।
ਅਬ ਮਿਲ ਗੁਰਦਰਸਨ ਕੋ ਲੋਹਿ ।
ਸਮਾਂ ਕਹਿਨ ਕੋ ਲਖ ਮਨ ਮਾਹੀ ।
ਬੁਝੈ ਸਕਲ ਹੋਇ ਕਰ ਪਾਹੀ ।

ਜਬ ਹੋਏ ਜਾਏ ਹੋ ਅੰਤਰ ਧਿਆਨ ।
ਰਿਦੇ ਬਿਸੁਰਤ ਰਹੈ ਮਹਾਨ ।

ਤਿਸ ਮੈ ਕਹਿਯੋ ਸੋ ਕਰੈ ਕਮਾਵਨ ।
ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਲੈ ਮਨ ਪਾਵਨ ।

ਹੋਇ ਕਾਮਨਾਂ ਸਿਖ ਕੇ ਕੋਈ ।
ਬਿਘਨ ਪਰਹਿ ਕੈ ਸੰਕਟ ਹੋਈ ।
ਸਰਨਿ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਜਾਏ ।
ਤਤ ਛਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਬਨੈ ਸਹਾਏ ।

ਸਰਧਾਲੂ ਕੋ ਸਭ ਕੁਛ ਅਹੈ ।
ਹੋਇ ਅਸਰਧਕ ਕਿਮਹੁ ਨ ਲਹੈ ।
ਭਨ ਸਦੀਵ ਬਿਰ ਹੋਏ ਨ ਕੋਏ ।
ਰਿਦਾ ਗਰੰਥ ਗੁਰ ਕੋ ਲਿਹੁ ਜੋਏ ।

ਨਿਤ ਦਰਸਨ ਕਰ ਮਸਤਕ ਟੇਕਹੁ ।
ਹਨਹੁ ਬਿਕਾਰਨ ਪਾਏ ਬਿਬੇਕਹੁ ।
ਇਮ ਸੁਨ ਕਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਬਾਨੀ ।
ਸਭਨ ਬਿਲੋਚਨ ਤੋ ਬਹੋ ਪਾਨੀ ।

ਗੁਰ ਜੀਵਨ ਕੀ ਆਸ ਚੁਕਾਈ ।
ਦੁਰਲਭ ਦਰਸਨ ਨਹਿ ਪੁਨ ਪਾਈ ।
ਪੁਨ ਜੈ ਸਿੰਘ ਕਹਿਉ ਕਰ ਜੋਰੇ ।
ਸਹੁ ਚਹੈ ਤੁਮ ਚਰਨ ਨਿਹੋਰੇ ।

(ਇਸ ਤੋਂ ਅਗੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੈ ਸਿੰਘ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ
ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਚਾ ਇਕਰਾਰ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾਂਦਾ ਹੈ । ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸਦਾ
ਉਤਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ, ਸਾਡੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ
ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਭਰੋਂ ਨਹੀਂ ਲਿਖਦੇ ।)

(੧੯)

ਅਪਰ ਸਭਾ ਸਭ ਤੂਸਨ ਧਾਰੀ
ਹਾਥ ਜੋਰ ਦੇਖਤ ਮੁਖ ਪੰਦਮ ।
ਅਜਮਤ ਲੋ ਬਖਸ਼ੈਨ ਕੋ ਸੱਦਮ ।

ਸੰਗਤ ਬਿਨਤੀ ਤੇ ਕਿਆ ਭਨੇਹਿ ।
ਸਗਰੇ ਮਨ ਮਹਿ ਇਸ ਬਿਧਿ ਗੁਨਹਿ ।
ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ ਬਚਨ ਪੁਨ ਭਨਿਯੋ ।
ਮਿਨ ਠਾਨ ਸਭਹਿਨ ਤਿਬ ਸੁਨਿਯੋ ।

ਜਥਾਜੋਗ ਸੰਗਤ ਕੀ ਅਰਜੀ
ਤਉ ਸੁਨਹੁ ਪ੍ਰਮੋਬਰ ਮਰਜੀ ।
ਹਮਰੇ ਤਨ ਤਿਆਗਨ ਬਹੁ ਕਾਰਨ ।
ਆਫੇ ਨਹੀਂ ਜੇ ਕਰੈ ਉਚਾਰਨ ।

ਗੁਰ ਗਾਦੀ ਅਬਚਲ ਜਗ ਮਾਹੀ ।
ਵਧੈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਮਿਟੇ ਕਿਮ ਨਾਹੀ ।
ਮਨੋਂ ਕਾਮਨਾ ਸੰਗਤ ਪਾਵਹਿ ।
ਲੈ ਗੁਰ ਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਮਾਵਹਿ ।

ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸਭ ਕੇਰਾ ।
ਜੇ ਹਮਰੇ ਚਾਹ ਦਰਸਨ ਹੋਰ ।
ਸੇ ਸਰਧਾ ਧਰ ਹੋਰਨ ਕਰੈ ।
ਪਾਪਨ ਗਨ ਕੋ ਭਤ ਛਿਨ ਹਰੈ ।

ਹਮ ਸੇ ਬਾਤ ਕਰਨ ਕੋ ਚਾਹੈ ।
ਪਠਹਿ ਸੁਨੈ ਗੁਰ ਗਰੰਥ ਉਮਾਹੈ ।

(੧੮)

ਤੁਨ ਹੋਇ ਸੰਤਤਿ ਉਪਜਾਵੈ ।
ਬਨਹੁ ਉਚਿਤ ਜਬਹੂੰ ਲਖ ਪਾਵੈ ।
ਆਪਨੇ ਥਾਨ ਬਿਠਾਵਨ ਕੀਜੈ ।
ਪੁਨ ਪੁਲੋਕ ਜਾਨੇ ਮਨ ਦੀਜੈ ।

ਮ੍ਰਿਤੁ ਸੁ ਛੰਦ ਮੁਰੇ ਸਮਰੱਥ ।
ਤਨ ਧਾਰਨ ਤਿਆਗਨ ਨਜ ਹੱਥ ।
ਯਾ ਤੇ ਸਭ ਕੇ ਕਹਿਓ ਬਨੈਂ :
ਬਚੇ ਤਥਾ ਜਿਮ ਬਾਛਹੁ ਮਨੈਂ ।

ਅਪਰਨ ਕੀ ਮ੍ਰਿਤੁ ਕਿੰਮ ਹੋਇ ਜਾਏ ।
ਜਿ ਅਵਿਲਖੇ ਸੁਕਹੋਂ ਜਿਵਾਏ ।
ਏਹ ਫ ਨਈ ਨਹੀਂ ਹਮ ਕਹੀ ।
ਗੁਰ ਘਰ ਮੈਂ ਨਿਤ ਹੋਵਤ ਰਹੀ ।

ਕੌਨ ਕੌਨ ਹਮ ਕਰੈਂ ਬਿਤਾਵਨ ।
ਜੇਤੁਕ ਮਿਰਤੁਕ ਕੀਨ ਜਵਾਵਨ ।
ਬਿਦਤ ਜਗਤ ਮੈ ਛਪੀ ਨ ਕੋਇ ।
ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰ ਹੋਇ ।

ਅਨਿਕ ਮ੍ਰਿਤੁਕ ਜਿ ਦਏ ਜਵਾਏ ।
ਨਿਜ ਜੀਵਨ ਮੈ ਸੰਸੈ ਕਾਇ ।
ਬਾਲ ਬਿਵਸਥਾ ਮੈ ਤੁਮ ਅਹੈਂ ।
ਅਸਮੰਜਸ ਹਮ ਲਖ ਸਭ ਕਹੈਂ ।

ਸੁਨੀ ਬਾਰਤਾ ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਰੀ ।

ਕੋਚਤ ਹੋਰ ਹੋਤ ਬਲਿਹਾਰੈ ।

ਯਥਾ ਉਚਤ ਬੈਠੇ ਧਰ ਮੌਨ ।
ਕਰਤ ਬਿਲੋਕਨ ਬੋਲਹਿ ਕੌਨ ।
ਜੈ ਪੁਰ ਪਤਿ ਕੋ ਰੁਖ ਲਖ ਕਰਕੈ ।
ਕਹੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਨਿਮਰਤਾ ਧਰ ਕੈ ।

ਸਿਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਮ੍ਰਿਤ ਸਹਬੰਗਯ ।
ਕਿਯ ਕਹੇ ਸਕਹਿ ਜਿ ਨਰ ਅਲਪੰਗਯ ।
ਤਉ ਆਪਨੋਂ ਹਿਤ ਚਿਤ ਚਹੈ ।
ਸਮਰੱਥਨ ਢਿਗ ਬਿਨਤੀ ਕਹੈ ।

ਆਗੇ ਭਏ ਸਪਤ ਗੁਰ ਜੋਇ ।
ਦਾਸ ਕਿਧੋ ਲਾਇਕ ਸੁਤ ਕੋਇ ।
ਸਭ ਬਿਧਿ ਤੇ ਸਮਰੱਥ ਤਿਸ ਕਰਕੈ ।
ਗੁਰਤਾ ਗਾਦੀ ਪਰ ਬੈਠ ਰਕੈ ।

ਸਕਲ ਸੰਗਤਾਂ ਆਦਿ ਮਸੰਦ ।
ਕਭ ਗਹਿਵਾਇ ਦਾਸ ਜਿ ਬਰਿੰਦ ।
ਬਹੁਰ ਚਹੈ ਪਰਲੋਕ ਪਿਆਨਾ ।
ਕਰਤ ਰਹੇ ਜਣ ਗਨ ਦੁਖ ਹਾਨਾ ।

ਜੈਪੁਰ ਨਾਥ ਸੋਹਤ ਇਸ ਬੇਰੀ ।
ਬਿਨਤੀ ਸੁਨੈ ਸੰਗਤਾਂ ਕੇਰੀ ।
ਸਭ ਦਾਸਨ ਪਰ ਕਰੁਣਾ ਕਰੀਏ ।
ਭੋਗਹੁ ਬੈਸ ਕੋ ਦਰਸ ਵਿਖਰੀਏ ।

ਸਕਲ ਆਨ ਪਹੁੰਚੇ ਜਬ ਪੌਰ ।
ਭਈ ਭੀਰ ਬਿਰ ਭੇ ਤ੍ਰਿਸ ਠੌਰ ।

ਅੰਤਰ ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਕਟ ਜਨਾਯੋ ।
ਸੁਨ ਸੁਧ ਜੈ ਪੁਰ ਕੋ ਪਤਿ ਆਯੋ ।
ਬਚਿੰਦ ਮਸੰਦ ਸੰਗਤਾ ਸਾਰੀ ।
ਆਨ ਬਿਰੀ ਸਭ ਪੌਰ ਅਗਾਰੀ ।

ਸੁਨ ਕਰ ਸੁਹਿਰਿ ਕ੍ਰਿਸਨ ਉਚਾਰਾ ।
ਫਰਸ ਡਸਾਵਹੁ ਬਿਬਿਧ ਪਰਕਾਰਾ ।
ਆਨ ਸਭਨ ਕੋ ਦੇਹੁ ਬਠਾਏ ।
ਦਰਸਨ ਕਰਹਿ ਕਾਮਨਾਂ ਪਾਏ ।

ਗਯੋ ਮੇਵੜਾ ਆਇਸ ਲੋਕੋ ।
ਅੰਤਰ ਸਕਲ ਹਕਾਰਨ ਕੈਕੋ ।
ਸੁੀ ਸਤਿਗੁਰ ਤਬ ਹੋ ਸੁਧਾਨਾ ।
ਬੈਠੇ ਦਰਸਨ ਦੇਨ ਸੁਜਾਨਾ ।

ਪਿਖ ਗੁਰਬਖਸਹਿ ਜੈ ਪੁਰ ਨਾਥ ।
ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਯੋ ਅੰਤਰ ਗਹਿਤਿਸ ਹਾਥ ।
ਇਨ ਦੋਇਨ ਤੇ ਪੀਛੇ ਸਾਰੇ ।
ਆਨ ਬਰੇ ਚਿੰਤਾ ਚਿਤ ਧਾਰੇ ।

ਗੁਰ ਤਨ ਪਿਖਿਉ ਬਿੰਦ ਬਿਸ ਫੋਟ ।
ਭਰੇ ਸਰਬ ਦੀਰਘ ਕੋ ਛੋਟ ।
ਫਰ ਬੰਦਹਿ ਬੰਧਨ ਕੋ ਧਾਰਹਿ ।

ਚੌਪਈ-ਸੇਵਾ ਹੇਤ ਦਾਸ ਜੋ ਨੇਰੇ ।
 ਨੇਤਰ ਉਘਾਰ ਤਿਨੋਂ ਦਿਸ ਹੋਰੇ ।
 ਕਰਿਉ ਹੁਕਮ ਹਮ ਚਲਹਿ ਪਰਲੋਕ
 ਜੋ ਦਰਸਨ ਕਾਂਖੀ ਸਭ ਲੋਕ ।

ਹੈ ਮਸੰਦ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿਮਾਲਾ ।
 ਦਿਲੀ ਨਗਰ ਬਿਖੇ ਸਭ ਕਾਲਾ ।
 ਤਿਸ ਤੇ ਆਦਿਕ ਆਰਿ ਜਿ ਅਹੈ ।
 ਅਰੁ ਸਿਖ ਸੰਗਤ ਦਰਸ ਜਿ ਚਹੈ ।

ਤਿਨ ਸਭਹਿਨ ਕੋ ਆਨਿ ਹਕਾਰ ।
 ਪਾਵਹਿ ਦਰਸ ਆਨ ਦਰਬਾਰ ।
 ਸੁਨਤ ਬਿਲੋਚਨ ਦਾਸਣ ਭਰੇ ।
 ਤਤ ਛਿਨ ਅੰਸਰੁ ਬੁੰਦ ਗਿਰ ਪਰੇ ।

ਮਾਤਾ ਆਦਿਕ ਸਭਿਨ ਸੁਨਾਏ ।
 ਸਮੁਦਾਇਨ ਕੋ ਸੋਕ ਉਪਾਏ ।
 ਪੁਨ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਹਕਾਰਨ ਕਰਿਉ ।
 ਸੁਨ ਕਰ ਨੇਤ੍ਰਨ ਮੋਹਿ ਜਲ ਭਰਿਯੋ ।

ਅਪਰ ਸਿਖ ਸੰਗਤ ਬੁਲਵਾਏ ।
 ਦਰਸਨ ਕੇ ਕਾਰਨ ਚਲ ਆਏ ।
 ਰਿਦੇ ਬਿਸੁਰਤ ਮੁਖ ਮੁਰਝਾਏ ।
 ਤੂਜਨ ਠਾਨ ਪਹੁਚੇ ਤਿਸ ਠਾਏ ।

ਜੈ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਅਪਰ ਨਰ ਘਨੇ ।
 ਉਤਲਾਵਤ ਚਿਤ ਚਿੰਤਾ ਸਨੇ ।

ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਤੇ ਭਾਈ ਰਾਮ ਕੋਇਰ ਜੀ, ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਖੀਆਂ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਤੋਂ ਤੇ ਜਿਥੋਂ ਕਿਥੋਂ ਮਿਲਿਆ ਗੁਰੂ ਜੱਸ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੂਰਜ ਪਰਕਾਸ਼ ਲਿਖਦੇ ਹਨ । ਜੋ ਗੁਰ ਰਸਨਾ ਅੰਮਰਿਤ ਬੋਲਦੀ ਹਰਿ ਨਾਮ ਸੁਹਾਵੀ ਤੇ ਸਦ ਪੀੜੀ ਗੁਰੂ ਚਲੰਦੀ ਦੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਤਨੁਸਾਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਸਾਲਾ ਪਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਤੇ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਤੇ ਪਿਛੋਂ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਮਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ (ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਵਾਲੇ ਮਤ ਦੇ ਉਲਟ ਨਿਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਘਲਿਕੇ ਏਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਪਾਠਕ ਪੜ ਚੁਕੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਹੋਰ ਗੁਣੀ ਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ । ਜੋ ਭਾਈ ਜੀ ਨੂੰ ਅੰਤਰ ਆਤਮੇਂ ਗੁਰਗਾਦੀ ਅਬਚਲ ਜਗਮਾਹੀ ਵਧੇ ਪਰਤਾਪ ਮਿਟੇ ਕਿਮਨਾਹੀ । ਮਨੋਕਾਮਨਾਂ ਸੰਗਤ ਪਾਵਹਿ ਲੈ ਗੁਰ ਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਮਾਵਹਿ ਆਦਿ ਲਿਖੇ ਵਾਕਾਂ ਤੇ ਆਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਸਿੰਘ ਸਭੀ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਟੀਕਾ ਟਿਪਣੀ ਕਰਦੇ, ਹੁਣ ਸੋ ਜ਼ਿਉਂ ਕਾ ਤਿਉਂ (ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਵਾਲਾ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਬਾਬਾ ਬਕਾਲੇ ਵਾਲਾ ਪਰਸੰਗ ਸੂਰਜ ਪਰਕਾਸ਼ ਚੋਂ ਲਿਖਿਆ ਭੇਟਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ । ਜੋ ਟੀਕੇ ਤੇ ਪਰਯਾਵਾਂ ਵਾਲੀ ਜਿਲਦ ੧੦ਵੀਂ ਦੇ ਪੰਨਾਂ ੩੯੫ ਤੇ ਰਾਸ ਦਸਵੀਂ ਮੁਕੀ ਗਿਆਰਵੀਂ ਸਾਰੀ ਤੇ ਬਾਰਵੀਂ ਜਾਰੀ ਵਿਚ ਆਂਦਾ ਹੈ ।

ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼

(ਦੋਹਰਾ)

ਚੇਤ ਚਤਰ ਦਸਮੀ ਭਈ ਚਾਹਿਤ ਭੇ ਪਰਲੋਕ ।

ਬਿਆਕੁਲ ਤਨ ਕੀ ਦਸਾ ਬਹੁ ਦੇਖਤ ਦਾਸ ਸਸੋਕ ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਇਤਿਹਾਸ ਜਗਤ ਮੋਹਿ ।
 ਰਲ ਮਿਲ ਰਹਿਉ ਏਕ ਬਲ ਸਭ ਨਹਿ ।
 ਬਹੁਤ ਬਰਸ ਬੀਤੇ ਜਬ ਲੁਹੇ ।
 ਗੁਰ ਜੱਸ ਰਚਨ ਚਾਹਤੇ ਰਹੇ ।
 ਉਰ ਅਭਿਲਾਖਾ ਨਿਤ ਕੀ ਮੋਰੀ ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਦ੍ਰਿਸਟ ਕਰ ਹੋਈ ।
 ਬਇਓ ਅਚਾਨਕ ਸੁੰਦਰ ਆਈ ।
 ਸਰਬ ਗੁਰਮਨ ਕੋ ਜਸ ਸੁਖਦਾਈ ।
 ਚਾਹਤ ਭਏ ਆਪ ਗੁਰ ਜਬਹੂੰ ।
 ਭਾ ਸੰਚੈ ਦਸ ਗੁਰ ਜਸ ਸਬਹੂੰ ।
 ਹੋਰ ਉਮੰਗ ਮੋਹਿ ਮਨ ਆਈ ।
 ਕਰਨ ਲਗਿਉ ਇਹ ਗਰੰਥ ਸੁਹਾਈ ।
 ਰਾਮ ਕੋਇਰ ਕੇ ਮੁਖ ਤੇ ਕਥਾ ।
 ਬਰਨੈ ਸਭ ਮੈਂ ਹੋਈ ਜਥਾ ।
 ਮੈ ਸੁਨੀ ਜਿਤਕ ਸਿਖਿ ਮੁਖਿ ਦੁਆਰ ।
 ਅਰ ਲਿਖੀ ਪਠੀ ਜਹਿ ਕਹਿ ਉਦਾਰ ।
 ਕੁਛ ਪਰਸੰਗ ਆਗੈ ਇਸ ਕਹੈ ।
 ਜਿਸ ਬਿਧਿ ਸੁਨ ਸੀਤਨ ਤੇ ਲਹੈ ।

ਭਾਵ ਕਿ ਸੀਤਾ ਤੋਂ ਸੁਣਕੇ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ । ਸੀਤ ਸਾਂਤ ਸਭਾਵੀ
 ਸਰੋਬਟ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ।

ਉਪਰ ਲਿਖਿਆ ਸਭ ੧੭੬੧ ਤੋਂ ੧੮੦ ਤਕ ਭਾਈ
 ਚੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਲਿਖੇ ਚੋਂ ਦਿਤਾ ਹੈ । ਪਾਠਕ ਸਮਝ ਸੋਚ ਸਕਦੇ
 ਹਨ ।

ਕਿ ਸਾਖੀ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਜੀ, ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਫਾਈ

ਹਨ (੧) ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਜੀ (੨) ਵਾਰਾ ਕਥਿਤ ਭਾਈ ਗੁਰ ਦਾਸ (੩) ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ (੪) ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਭੀ ਲਈ ਹੈ।

(ਜੈਸੇ) ਸਿਰੀ ਨਾਨਕ ਇਤਿਹਾਸ ਪੁਨੀਤਾ ਗਰੰਥ ਅਨੁਸਾਰ ਕਥੀ ਮੈਰੀਤਾ। ਪੁਨ ਗੁਰਦਾਸ ਭਾਈ ਜੋ ਭਾਈ। ਕਛਕਕੀਨ ਜੁ ਗੁਰੁ ਵਡਿਆਈ। ਸਿਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਨ ਜਿਹਕੀ ਬਾਣੀ। ਬਰ ਦੀਨੋਂ ਅਸ ਬਿਧਿਗਤ ਦਾਨੀ। ਪੜੇ ਪਰੇਮਕਰੇ ਸਿਖ ਜੋਊ। ਸਿਖੀ ਕੋ ਪਰਾਪਤ ਹੈ ਸੋਊ। ਤਿਹਅਨੁਸਾਰ ਕਥੀ ਮੈਗਾਥਾ। ਤਿਹਕੀ ਸਾਬ ਸੁਨਹੁ ਹਿਤ ਸਾਥਾ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਹਜ਼ੂਰੀ। ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਭਯੋ ਗਤ ਰੂਰੀ। ਜਿਹ ਸਿਰ ਲੋ ਸਿਖੀ ਨਿਰਬਾਹੀ। ਤਿਹ ਅਨੁਸਾਰ ਕਥਾ ਮੈ ਪ੍ਰਾਹੀ।

ਦੋਹਿਰਾ ॥ ਰਾਮ ਕੋਇਰ ਇਸ ਭਾਂਤ ਭਾ ਢਿਗ ਦਸਮੇ ਪਾਤਸਾਹਿ।

ਬਹੁਤ ਬਾਰਤਾ ਤਬ ਕਰੀ ਆਰੀ ਸੁਨੀਐ ਤਾਹਿ।

ਚੋਪਈ—ਇਸ ਕੀ ਕਹੀ ਕੁਛਕ ਗੁਰ ਕਥਾ।

ਸਰਬ ਸੁਨਾਵੇ ਮਮ ਮੱਤ ਜਥਾ।

ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਭਏ ਬੁਧਿਵਾਨ।

ਤਿਨਹੁ ਬਰਤੀਤ ਜੋ ਕੀਨ ਬਖਾਨਿ।

ਇਸ ਸੁਭ ਗਰੰਥ ਬਿਖਿ ਮੈਂ ਕਹੋਂ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੁ ਜੱਸ ਜਹਾਂ ਤੇ ਲਹੋਂ।

ਤਹਿ ਤੇ ਕਰੋਂ ਬਟੋਰਨ ਸਾਰੇ।

ਕਿਤ ਕੁ ਸੁਨੀ ਸਿੱਖਨ ਮੁਖ ਦੁਆਰੇ

ਸੋ ਸਭ ਇਸ ਮੇ ਲਿਖੇ ਬਨਾਈ।

ਫੰਦ ਬੰਦ ਕਰ ਸੁੰਦਰ ਤਾਈ।

ਕਿਤ ਕਿਤ ਅਪਰ ਬਾਨ ਗੁਰ ਕਥਾ।

ਸੋ ਮੈਂ ਰਚੋਂ ਦੇਖ ਹੋਂ ਜਥਾ।

ਸੂਨ ਸੂਨ ਗੁਰਿ ਆਤਮਾ ਸੰਮਤ ਆਦ ਪਛਾਨ ।

ਤੇ । ਸਾਵਣ ਮਹਿ ਇਸ ਗਰੰਥ ਕੀ ਭਈ ਸਮਾਪਤ ਆਏ ।

ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ੧੯੦੦ ਸੰਮਤ ਤੇ ਸਾਵਣ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਹੈ ।

ਤੇ ੧੫੯ ਪੰਨੇ ਤੇ ਭਾਈ ਸਹਿਬ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ।

‘ਕਵੀ ਜੀ ਗਰੰਥ ਸਮਾਪਤ ਕਰਕੇ ਅਪਣੇ ਲੜਕੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪਰਵਾਰ ਸਮੇਤ ਸਿਰੀ ਅਮਰਿਤਸਰ ਜੀ ਆਏ । ਆਪਣਾ ਗਰੰਥ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਜੋ ਗਿਆਨੀ ਸੰਤ ਜੀ ਦੇ ਸਪੁਤਰ ਸੇ) ਦੀ ਮਾਰਫਤ ਅਕਾਲ ਬੁੰਗੇ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰੇਸ ਕੀਤਾ ।

(ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਿ: ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪੁਸਤਕਾਲਬ ਬਾਬਤ ਟੁਕ ਦੇਂਦੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ।)

ਸੂਰਜ ਪਰਕਾਸ਼ ਮੁਕਾ ਸਾਵਣ ਜਾਂ ਚੜਦੇ ਅਸੂ ਮਹਾਰਾਜ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਕਤਲ ਹੋਏ ੧੫ ਸੰਤਬਰ ਨੂੰ । ਅਰਬਾਤ ਭਾਵੇਂ ਦੇ ਅਖੀਰ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਏਨ੍ਹੀ ਦਿਨੀਂ ਸਿੰਘ ਬਾਹੀ ਦੌਰ ਸੀ ਤੇ ਸਹੀ ਰਣਜੀਤ ਰਾਜ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁਕਾ ਸੀ । ਪਰ ਗਰੰਥ ਗੁਰੂ ਵਾਲੀ ਗਲਦੀ ਸੋ ਖੁਸ਼ਬੋ ਤਕ ਨਹੀਂ ਸੀ । ਜੇ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੋ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਅਰਜ ਕਰਨ ਤੇ ਗਰੰਥ ਗੁਰੂ ਤੇ ਬਾਬਾ ਬਕਾਲ ਵਾਲਾ ਪਰਸੰਗ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਵਲੋਂ ਭੀ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਪਦ ਮਿਲਨ ਦਾ ਪਰਸੰਗ ਭੀ ਜਰੂਰ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਲਿਉਂਦੇ, ਪਰ ਕਿਤੇ ਰਣਜੀਤ ਰਾਜ ਤਕ ਤੇ ਸੂਰਜ ਪਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤਕ ਗਰੰਥ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਤਾ ਦੇਣ ਦਾ ਜਿਕਰ ਨ ਔਣਾ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ (ਸਿੰਘ ਅੰਗ ਲਹਿਰ ਦਾ ਗਰੰਥ ਗੁਰੂ ਮਤ ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਮਤ ਹੈ ਗੁਰੂ ਮਤ ਨਹੀਂ)

ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਗੁਰ ਪਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗਰੰਥਾਵਲੀ ਦੇ ਸੰਮੇ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠਾਂ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾਂ ਦੇਂ ਲਿਖਦੇ

ਜਾਪਿਆ, ਸਗੋਂ ਉਪਰ ਲਿਖਿਆ ਭਾਈ ਜੀ ਦਾ ਪਾਠਕ ਪੜ੍ਹ ਚੁਕੇ ਹਨ ਤੇ ਗੁਣੀ ਜਨਾਂ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤਲੇ ਭਾਈ ਜੀ ਗਰੰਥ ਗੁਰੂ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੀ ਸਨ, ਪਰ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਵਾਲਾ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਪਰਸੰਗ ਭਾਈ ਜੀ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਮਨਜ਼ੂਰ ਸੀ ਕਿ ਸੰਗਤ ਦਾ ਗਰੰਥ ਗੁਰੂ ਤੇ ਜੋ ਇਤਰਾਫ਼ ਸੀ ਸਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਦੇਹਧਾਕੀ ਦੀ ਦੱਸ ਤੇ ਪਤੀਜਨਾ ਵੀ ਦਰੁਸਤ ਸੀ ਹੋਰ ਏਸੇ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਖਤ।

ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਜੀ ਦਾ ਜੀਵਨ, ਮੂਲ ਜਿਲਦ ਟੀਕਾ ਸੂਰਜ ਪਰਕਾਸ਼ ਇਸ ਤਰਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ੨੫੨ ਪੰਨੇ ਤੇ ਭਾਈ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਕਈ ਕੁ ਨੁਖਸਿਆ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੋਂ ਪਾਠਾਂ ਵਿਚ ਫਰਕ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ ਇਹ ਕਵੀ ਜੀ ਦੇ ਨਹੀਂ ਪਾਏ ਹੋਏ। ਪਰ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਨੇ ਜਦ ਨਕਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਸਹਿ ਸੁਭਾਵਕ ਪੈ ਗਏ ਹਨ। (ਅਸਲ ਪੋਥੀ ਨਿਜ ਲਿਖਤ ਕਵੀ ਜੀ ਦੀ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਏਥੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਨੇ ਇਹ ਗਰੰਥ ਲਿਖਿਆ ਅਤੇ ਛਾਪਿਆ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਇਸ (ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼) ਵਾਲੇ ਪਰਸੰਗ ਤੇ ਕੋਈ ਟੀਕਾ ਟਿਪਣੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਕਿ ਗਰੰਥ ਗੁਰੂ ਮਤ ਤੇ ਪਰਚਾਰ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਤੋਂ ਹੀ ਚਾਲੂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਆਸਰੇ।

ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੂਰਜ ਪਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਸਮਾਪਤ ਹੋਣ ਦਾ ਸੰਮਤ ਤੇ ਮਹੀਨਾ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਤੋਂ ਹੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। (ਪੰਨਾ ੧੫੮, ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜੀਵਨ)

ਜੇ ਉਧਾਰਾਂ ਤੇ ਸਮਾਧਾਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਗਰੰਥਾਵਲੀ ਵਿਚ ਥਾਉਂ ਥਾਈਂ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਇਸ ਪਹਿਲੀ ਜਿਲਦ ਵਿਚ ਦਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਇਹ ਜਿਲਦ ਬਹੁਤ ਵਡੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਸਾਰੀ ਖੋਜ ਇਕ ਥਾਵੇਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ, ਪਰ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਖੋਚਲ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਪਾਠਕ-ਜਿਸ ਗਲ ਨੂੰ ਜਿਸ ਟਿਕਾਣੇ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਸੁਖੈਨਤਾ ਤੇ ਰਸ ਤਾਂ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਟਿਕਾਣੇ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਧਾਰ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਰੇ ਵੱਡੇ ਛੋਟੇ ਲੇਖ ਇਸ ਗਰੰਥਾਵਲੀ ਵਿਚ ਥਾਉਂ ਥਾਈਂ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਟਿਕਾਣੇ ਤੇ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਜੈਸਾ ਕਿ ਵੇਵੀ ਪੂਜਣ ਪਰ ੬੦ ਸਫੇ ਵਾ ਲੇਖ ਹੈ, ਬੰਦੇ ਬਹਾਦਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੱਲਾਂ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਤੇ ਕਿਤਨੇ ਲੰਬੇ ਲੇਖ ਦੇ ਤਿੰਨ ਥਾਈਂ ਆਏ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਦਸੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੇ ਕਈ ਸੌ ਸਫੇ ਲਏ ਹਨ।

‘ਪਹਿਲੀ ਵੇਰ ਗੁਰ ਪਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗਰੰਥ ਛਪ ਚੁਕਣ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਗੁਣੀ ਜਨਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਖਿਆਨਾਂ, ਕਥਾ ਤੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਖੋਜ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।’

ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ਤੇ ਭੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਭੀ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਗਰੰਥ ਵਿਚ ਆਏ ਕਠਨ ਮਾਮਲੇ ਖੋਹਲੇ ਜਾਣ ਤੇ ਇਤੁਰਾਜ਼ ਜੋਗ ਥਾਵਾਂ ਅਰ ਓਕਾਈਆਂ ਦੇ ਉਧਾਰ ਤੇ ਸਮਾਧਾਨ ਭੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

ਪਰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਇਸ (ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼) ਦੇ ਪਰਸੰਗ ਤੇ ਇਕ ਅਖਰ ਨਹੀਂ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਟੀਕਾ ਟਿਪਣੀ ਦਾ ਲਿਖਦੇ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪਰਸੰਗ ਤੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤੇ ਆਪ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਤੇ ਪਾਠਕ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤੁਰਾਜ਼ ਨਹ

ਨੇਣਾਂ ਦੇਵੀ ਤ ਹਵਣ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੇ ਟੀਕਾ ਟਿਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੇ ਉਕਾ ਇਕ ਅੱਖਰ ਦਾ ਵਧਾ ਘਟਾ ਜਾਂ ਟੀਕਾ ਟਿਪਣੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ੧੪ ਪੰਨੇ ਤੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਹਿਲੂ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਤਕ ਬੰਦ ਪਿਆ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਜਿਥੇ ਉਕਾਈਆਂ ਸਨ, ਖੋਜ ਪੜਤਾਲ ਕਰਕੇ ਟੁਕਾਂ ਲਿਖ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਦਰੁਸਤੀਆਂ ਲਾ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਬੰਦ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬ ਅਗਾ ਪਿਛਾ ਜੋ ਜੋ ਹੁਣ ਤਕ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਖੋਜ ਵਿਚੋਂ ਲੁਭ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਸੰਖੇਪ ਹੋਣ ਲਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਬੀਰ ਬਹਾਦਰ ਦੀਆਂ ਜਿਤਾਂ ਤੇ ਸਫਰਾਂ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਬਣਾ ਕੇ ਦੇ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਤਾਕਿ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਦਿਕਤ ਪੈਸ਼ ਨਾ ਆਵੇ। ਬੜੇ ਬੜੇ ਅਹਿਮ ਮਾਮਲੇ ਜੈਸਾ ਕਿ ਕੌਲਾਂ ਦਾ ਪਰਸੰਗ, ਦੇਵੀ ਪੂਜਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ, ਇਹਨਾਂ ਪਰ ਸਵਿਸਥਾਰ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਪੜਤਾਲ ਸਾਰੀ ਦੇ ਦਿਤੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਪਵਿਤਰ ਸਰੀਰ ਪਰ ਕੰਟਾਰ ਦੇ ਹਮਲੇ ਬਾਬਤ ਜੋ ਬੇ ਪਤਾ ਦੀ ਹੁਣ ਤਕ ਸੀ ਤੇ ਮਨ ਆਈਆਂ ਲੇਖਕ ਲਿਖਦੇ ਗਏ ਸਨ। ਸਾਰੇ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਕੇ ਜਿਥੋਂ ਕੁ ਤਕ ਨਿਰਪੱਖ ਖੋਜ ਪਤਾ ਲਾ ਸਕੀ ਹੈ ਆਪਣੇ ਟਿਕਾਣੇ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ ਬਾਬਤ, ਕੌਲਾਂ ਦੇ ਪਰਸੰਗ ਬਾਬਤ, ਦੁਰਗਿਆਣੇ ਦੀ ਖੋਜ, ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਪਰ ਵਿਚਾਰ, ਬਗਦਾਦ ਸਬੰਧੀ ਖੋਜ, ਜਗਤ ਰਚਨਾ ਪਰ ਸਾਰੇ ਮਤਾਂ ਦੀ ਬਹਿਸ, ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਵਾਲਾ ਜੰਗ, ਕਲਰੀਧਰ ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ ਦਾ ਕ੍ਰਮ, ਸ੍ਰੀ ਸਾਖੀ ਦੇ ਅਖੇਪ, ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਮਿਲਾਪ, ਆਦਿਕ ਵਡੇ ਵਡੇ ਲੇਖ ਤੇ ਅਨੇਕ ਹੋਰ ਟੁਕਾਂ ਤੇ ਟੀਕਾ ਟਿਪਣੀਆਂ ਆ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਦੇ ਉਹ ਵਡੇ ਵਡੇ ਲੇਖ

ਪਹਿਲਾ ਨਿਰਨਾ

ਸਭੇ । ਨੂੰ ਇਹੋ ਕਿਸੇ ਦਾ ਹੋਣਾ । ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ (ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼) ਜੋ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ ਕਰਨ ਤੇ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਭੇਟਾ ਇਸ ਮਨੋਰਥ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਕੇ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਕਿ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇ, ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਿਖੀ ਦਾ ਨਾਤਾ ਦੋਹਧਾਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਰਸਨਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬੋਲਦੀ ਹਰਿਨਾਮ ਸੁਹਾਵੀ। ਗੁਰਵਾਕ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਗੰਥ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੈ।

ਨਾਲੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਮਲੂਮ ਹੋਵੇ ਕਿ ਗੰਥ ਗੁਰੂ ਵਾਲਾ ਮਤ (ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ) ਤੋਂ ਚਾਲੂ ਹੋਇਆ ਮਤ ਹੈ ਜੋ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਅਸਰੇ ਜਾਰੀ ਹੋਇਆ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਤ ਦੇ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਭੀ ਕਿਸੇ ਲਿਖਤ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਜਾਂ ਸੰਗਤ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਬੂਲਿਆ ਹੈ ? ਮੇਰੇ ਇਸ ਨਿਰਨੇ ਤੋਂ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ।

ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਟੀਕਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਜਿਥੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਮਤ ਤੋਂ ਉਲਟ ਵਾਰਤਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਖੂਬ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਤੇ ਇਸੇ ਇਹ ਪਾਹ ਲਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਅਸਲ ਇਸ ਤਰਾਂ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਰੁਚੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਸੰਗ ਦੱਸਨ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਪਰਸੰਗ ਆਪਣੇ ਥਾਂ ਠੀਕ ਹੀ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਭਾਈ ਜੀ ਆਪਣੇ ਸਿੰਘ ਸਭੀ ਮਤ ਨਾਲ ਹੀ ਗੁਰੂ ਮਤ ਨੂੰ ਢਾਲਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਈ ਜਗ੍ਹਾਂ ਅਜੋਗ ਭੀ ਹੈ।

ਮੈਂ ਜਾਂਦੇ ਉਸ ਰੁਖ ਉਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਪਰ ਇਹ ਬਹੁਤ ਦੱਸਨਾਂ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਦੁਰਗਿਆਲਾ,

{ ੮ }

ਸ਼ੈਲੀ ਆਪਣੀ ਹੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਤੇ ਸ਼ਾਰ ਭਰਪੂਰ ਬੋਲ ਉਹਨਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ਤੇ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਤੇ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠਕ ਸਜਣ ਸੰਤ ਜੀ ਦੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਨਿਰੁਨਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵਿਚਾਰਨਗੇ ਅਤੇ ਸਿਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਕੁਝ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੇ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਪੁਰਾਤਨ ਲਿਖਤਾਂ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਗੇ। ਅਜ ਕਲ ਦੇ ਸਿਆਣੇ ਜੋ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਕਾਲਰ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕੋਥਿਸ਼ ਵਿਚ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਮਾਨ ਮਤਜਾਦਾਂਵਾਂ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲਾ ਪੜ੍ਹ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਜੋ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ ਉਚੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਉਹ ਗੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਖੰਡਿਤ ਕਰਨਗੇ। ਜੇਹੀ ਬਾਰ ਬਾਰ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰਤਾ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਜਗਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ਸੰਪਾਦਕ,
ਸਤਿਗੁਰ, ਜੀਵਨ ਨਗਰ

ਉਹੀ : ਉਹੀ : ਉਹੀ :

ਮਾਮੀਆ : ਮਾਮੀਆ :

ਭੂਮਿਕਾ

ਉਹੀ : ਉਹੀ : ਉਹੀ : ਸੰਤ ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਕ ਸਰਦੇ ਪੁਜਦੇ ਘਰ ਦੇ ਮੋਢੀ ਹਨ। ਹਰ ਉਠਦੀ ਇਛਾ ਨੂੰ ਪੂਰਨਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਅਜ ਸੱਠਾਂ ਦੇ ਹੋਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜਤਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਸੁਪਰਦ ਕਰਨ ਲਗੇ ਹਨ। ਤਾਕਿ ਕਾਲੀ ਸਿਆਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਘੋਖਾਂ ਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ੀ ਖੰਭਾਂ ਨਾਲ ਉਡਾ ਕੇ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਲੈ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਉਪ ਨਾਮ ਵਹਿਮੀ ਹੈ।

ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਮਾਜ ਇਸ ਨਾਮ ਤੋਂ ਚਿਟੋਕਣਾ ਵਾਕਫ਼ ਹੈ। ਸਤਿਜਗ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅੰਕਾਂ ਨੇ ਵਹਿਮੀ, ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਲਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਬਣਾ ਛਡਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਉਪ ਨਾਮ ਸੁਭਾਵਕ ਖੋਜੀ ਤਬੀਅਤ ਜਾਣ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਜੋਗ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸੀ।

ਕੀ, ਕਿਉਂ, ਕਿਥੇ, ਕਿਵੇਂ ਤੇ ਕਦੋਂ, ਇਹ ਪੰਜ ਕਕੇ ਖੋਜੀਆਂ ਦੇ ਸੰਗਾਰ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਖੋਜਕਾਰਾਂ ਦੀ ਤਬੀਅਤ ਹੀ ਕੁਝ ਅਜੇਹੀ ਬਣਦੀ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਖਾਸੇ ਵਿਚ ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਹਰ ਗਲ ਲਈ ਘੋਖ ਕਰਨੀ ਕੁਦਰਤੀ ਬਣਾ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਫਤਾਂ ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਿਚ ਜਮਾਂਦਰੂ ਹਨ। ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਸਾਣੇ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚਕਰਵਰਤੀ ਜੀ ਦੀ ਪੇਰਨਾਂ ਨੇ। ਉਸ ਪੇਰਨਾ ਬੀਜ ਨਾਲ ਉਗੇ ਬੂਟੇ ਨੂੰ ਸਮਝੇ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਫੁਲ ਲਗਾਏ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਵਹਿਮੀ ਜੀ ਨੇ ਖੁਦ ਹੀ ਪੰਜ ਨਿਰਨੇ ਰਖਿਆ ਏ। ਨਿਰਨਾ ਸ਼ਬਦ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਰੇ ਤੱਤ ਲੁਕਾਈ ਬੈਠਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਨੂੰ ਅਤੇ ਵਹਿਮੀ ਜੀ ਦੀ ਤਬੀਅਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾ ਸਕੇ।

ਸਮਰਪਨ

ਮੈਂ ਇਹ (ਪੰਜ ਨਿਰਨੇ) ਪੁਸਤਕ, ਆਪਣੇ ਲੇਖ ਲਿਖਣ ਦੇ ਸਿਖਿਆ ਦਾਤੋ, ਸੰਤ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਚਕਰਵਰਤੀ ਜੀ ਦੀ ਭੇਟਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸੁਮੱਤ ਦਿਤੀ, ਜੋ ਤੂੰ ਲਿਖਾਰੀ ਬਣਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਰ ਹੱਥ ਆਈ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰ ਤੇ ਹਰ ਸਭਾ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਜਾ ਬੈਠ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਖਿਆਲ ਸੁਣਿਆ ਕਰ।

ਕੀ ਜਾਣੀਏਂ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਦਰਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦਾ ਮਸਾਲਾ ਕਿਸ ਵੇਲੇ ਤੇ ਕਿਥੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇ ਜਾਵੇ। ਮੈਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਉਪਰੋ ਦਿਤੀ-ਸੁਮੱਤ ਦੇ ਆਸਰੇ, ਹਰ ਪੁਸਤਕ ਤੇ ਹਰ ਮਿਲਨੀ ਤੇ ਮੇਲੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਚੋਂ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਚਰਚ ਆਪਣੇ ਆਦਰਸ਼ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਤਰਨ ਸਿੰਘ (ਪਹਿਲਾ) ਹਿੰਦੂ ਵੱਕ (ਜ਼ਿਲਾ ਰੁਜ਼ਰਾਂ ਵਾਲਾ) ੨
(ਹੁਣ) ਸੰਤ ਨਗਰ ਜ਼ਿਲਾ ਹਿਸਾਰ

1 258

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

(ਦੋਹਰਾ)

ਕੁੰਬਨ ਹੂੰ ਸੇ ਸਾਰ ਲੈ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਪਾਇ ।
ਵਿਖਨੈ ਕੇ ਨਿਰਨੈ ਕਰੂੰ ਸਤਿਗੁਰ ਕਰੀ ਸਹਾਇ ।

(ਕਥਿਤ)

ਧੋਖੀ ਏਸ ਵਿਚ ਬੋਲੀ ਸੱਜਨਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਹਿਤ,
ਚਿਤ ਲਾਕੇ ਲਿਖੇ ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਪੰਜ ਨਿਰਨੈ ।
ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸਾ ਵਿਚ ਖਾਸ ਬੋਲੀ ਰਾਸ ਜੇਤ੍ਰੀ,
ਜੇਤ੍ਰੀ ਜਗਾ ਦਸਾਂ ਲਿਖ ਧਰੀ ਜਿਸ ਧਿਰ ਨੇ ।
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਸੀ ਨੇ ਆਪ,
ਕਢੇ ਜੋ ਭੁਲੇਖੇ ਪਾਪ ਨਾਹੀਂ ਵੇਖੇ ਫਿਰ ਨੇ ।
ਸਰਧਾ ਸਵਾਰੇ ਕੰਮ ਮਰਦਾਂ ਉਸਾਰੇ ਬੰਮੁ,
ਕਮ ਨਿਹਚੇ ਹਿੰਮਤਾਂ ਦੇ ਵਹਿੰਦੇ ਗਿਰ ਗਿਰ ਨੇ ।

—o—

(੨੫)

ਜੇ ਗੁਰ ਗਰੰਥ ਆਪਨੇ ਭਨਿਯੋ ।
ਸੋ ਸਗਰੇ ਸਿਖਨਹੁ ਸੁਨਿਉ ।
ਲਿਖ ਲੈਹੀ ਅਬ ਸੋਢੀ ਸਾਰੇ ।
ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਮਾਨੀ ਗੁਰ ਭਾਰੇ ।

ਯਾਂ ਤੇ ਸੰਗਤ ਕਿਸ ਲੜ ਲਾਵਹੁ ।
ਗੁਰਤਾ ਉਚਿਤ ਜਾਹਿ ਲਖ ਪਾਵਹੁ ।
ਪੁਰ ਕੀ ਸੰਗਤ ਮਿਲ ਸਮੁਦਾਈ ।
ਇਮ ਅਰਦਾਸ ਕਰਤ ਅਗਵਾਈ ।

ਸੁਨ ਕਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ ।
ਜਥਾ ਜੋਗ ਜਾਨੀ ਤਿਸ ਕਾਲਾ ।
{ ਗੁਰੂ ਹੋਏ ਸੋ ਛਪੈ ਨ ਕੈਸੇ ।
ਬਿਦਤਹਿ ਗਗਨ ਚੜੈ ਰਵਿ ਜੈਸੇ ।

ਤਉ ਤੀਤ ਪੂਰਬ ਗੁਰ ਕੋਰੀ ।
ਹਮ ਕੋ ਕਰੀ ਚਹਿ ਏਸ ਬੋਰੀ ।
ਏਸੇ ਬਿਚਾਰ ਕਰ ਨਿਰਨੇ ਲਹਿਯੋ ।
ਬੋਲਹਿ ਜਥਾਜੋਗ ਮਤੁ ਕਹਿਯੋ ।

ਪੈਸੇ ਪਾਂਚ ਨਲੇਰ ਮੰਗਾਵਹੁ ।
ਸਭ ਸੰਗਤ ਕੋ ਨਿਕਟ ਬਿਠਾਵਹੁ ।
ਭਾਰੀ ਗੁਰ ਬਿਦ ਤਹਿ ਜਗ ਮਾਹੀ ।
ਜਿਸ ਤੇ ਵੰਭੀ ਗੁਰ ਚੁਰ ਜਾਹੀ ।

ਸਿਖ ਹਜਾਰੋਂ ਲਾਖੋਂ ਕੋਟ ।

(੨੬)

ਉਧਰੇ ਗੇ ਜਿਸ ਕੀ ਲੈਂ ਉਟ ।
ਧਰੈ ਧਰਾ ਸਮ ਧੀਰਜ ਭਾਰੀ ।
ਸਮਿ ਸੂਰਜ ਸਮ ਪਰ ਓਪਕਾਰੀ ।

ਸਿਖੀ ਐਸੀ ਦਿਓ ਜਗ ਕਰੇ ।
ਜਿ ਬੇਮੁਖ ਸੁਭ ਪੇਰੀ ਪਰੇ ।
ਮੁਹਾ ਪੁਤਾਪ ਸਭੈਨਿ ਪਰ ਛਾਵੈ ।
ਕੁਛੁ ਤੇ ਕੁਛ ਕਰ ਕੈ ਦਿਖਰਾਵੈ ।

ਸੁਨ ਸਿੰ ਮੁਖ ਤੇ ਬਚਨ ਸੁਹਾਏ ।
ਸੁਨਤ ਜਿ ਸਗਰੋ ਸੀਸ ਨਿਵਾਏ ।
ਧਾਏ ਗਏ ਮਾਨਿਉ ਤਤਕਾਲਾ ।
ਪੋਸੇ ਪੰਚ ਨਕੋਲ ਬਿਸਾਲਾ ।
ਕੰਚਨ ਥਾਰ ਬਿਖੈ ਧਰ ਦੀਨਾ ।
ਚੰਦਨ ਪੁਸ਼ਪ ਧੂਪ ਸੁਭ ਕੀਨਾ ।
ਸੰਗਤ ਸਾਰੀ ਨਿਕਟ ਬੁਲਾਈ ।
ਜਿਸ ਮਹਿ ਸਿਆਨੇ ਸਿਖ ਸਮੁਦਾਈ ।

ਹਾਥਨ ਜੋਰ ਨਾਥ ਗੁਰ ਆਗੇ ।
ਨਮੋ ਕਰਹਿ ਕੋ ਚਰਨੀ ਲਾਗੇ ।
ਬ੍ਰਿਤ ਕੀ ਜਰੈ ਮਸਾਲ ਅਗਾਰੀ ।
ਅਗਰ ਸੁਰੀਧਨਿ ਬਹੁ ਮਹਕਿਾਰੀ ।

ਸਭਾ ਲਗਾਇ ਜਥੇਚਿਤ ਸਾਰੇ ।
ਬੈਠੇ ਚਹੁ ਦਿਸ ਗੁਰ ਪਰਵਾਰੇ ।

ਪੋਥੀ ਏਸ ਵਿ

ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ

ਜੇਤੂ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰ

ਸਰਧ

ਧਰੈ ਮੈਨ ਸਭ ਹੋਰਨ ਕਰੈ ।
ਸਨੈ ਸਨੇ ਗੁਰ ਸਿਮਰਨ ਧਰੈ ।

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕਿਸ਼ਨ ਦਰਸ ਕੋਹੁ ਦਾਨ ।
ਦੀਨਹੁ ਕੀਨੁ ਜਿਜਨ ਕਲਿਆਨ ।
ਤਜਿਯੋ ਪ੍ਰਯੋਕ ਤਰੇ ਗੁਰ ਭਏ ।
ਕੁਸ਼ ਕੋ ਆਸਤ੍ਰਨ ਥਿਰ ਥਏ ।

ਕੰਚਨ ਥਾਰ ਨਿਕਟ ਕਰਵਾਯੋ ।
ਦੇ ਦਾਹਨੋ ਹਾਥ ਉਠਾਯੋ ।
ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਮਨਿੰਦ ਕਮਲਕ ਜੋਇ ।
ਪੂਰੇਨ ਕਰਿਯੋ ਪਿਖਹਿ ਗਨ ਸੋਇ ।

ਦਿਸੈ ਪੰਚ ਉਠਾਵਨ ਕਰੇ ।
ਸ੍ਰੀ ਫਲਸਾਥ ਹਾਥ ਮੈ ਧਰੇ ।
ਕੀਨ ਮੰਡਲਾ ਕ੍ਰਿਤ ਤੇ ਬਾਰੀ ।
ਧਰਿਉ ਸੁਧਿਆਨ ਪਰਕਰਮਾਂ ਧਾਰੀ ।

ਲੇਪਨ ਕਰੀ ਭੂਮ ਜਹਿ ਪਾਵਨ ।
ਨਿਜ ਕਰ ਤੇ ਤਹਿ ਕਰੇ ਟਿਕਾਵਨ ।
ਹਾਥ ਜੋਰ ਪੁਨ ਬੰਢਕ ਠਾਨੀ ।
ਨੇਤ੍ਰ ਉਆਰ ਕਹੀ ਮੁਖਬਾਨੀ ।

ਬਾਬਾ ਬਸੇ ਜਿ ਗ੍ਰਾਮ ਬਕਾਲੇ ।
ਬਨ ਗੁਰੂ ਸੰਗਤ ਸਕਲ ਸਮਾਲੇ ।
ਇਮ ਸੁਨਾਏ ਸਭਿਹਨ ਸੋ ਕਹਿਯੋ ।

ਸਿਖ ਉਰ ਨਿਸਰੈ ਤਬ ਲਹਿਯੈ ।

ਨਹੀ ਨਾਮ ਲੀਨਸਿ ਤਿਸ ਬੇਰਾ ।
ਤਉ ਲਖਯੋ ਸਭ ਗੁਰੂ ਬਡੇਰਾ ।
ਬਿਦਤਹਿ ਆਪ ਛਪਿਯੋ ਨਹੀ ਰਹੈ ।
ਏਸੇ ਬਿਚਾਰ ਕਰ ਕੋਇ ਨ ਕਹੈ ।

ਸਭ ਕੀ ਇਛਾ ਪੂਰਨ ਕਰੀ ।
ਗੁੰਢ ਨਿਵਾਏ ਨਿਮਰਤਾ ਧਰੀ ।
ਨਮੋਂ ਕਰਹਿ ਸਭ ਆਦਿ ਮਮੰਦ ।
ਧਰੈ ਸ਼ੋਕ ਉਰ ਅਹਿਕ ਅਨੰਦ ।

ਕਰਿਯੋ ਹੁਕਮ ਸਤਿਗੁਰ ਫਿਰ ਦਾਸ ।
ਅਬ ਸੰਗਤ ਕੀ ਪੂਰਨ ਆਸ ।
ਕਹੁ ਸਭਨਿ ਸੋ ਪੈਰ ਅਗਾਰੀ ।
ਥਿਰਹੁ ਕਰਹੁ ਸਤਿਨਾਮ ਉਚਾਰੀ ।

ਪਠਹਿ ਸੁਨਹਿ ਇਕ ਚਿਤ ਗੁਰਬਾਨੀ ।
ਜਾਗੁਰਨ ਕਰਹਿ ਹੋਇ ਸਾਵਧਾਨੀ ।
ਲੋਹੁ ਬੁਲਾਏ ਰਾਬਾਬੀ ਜੋਇ ।
ਕਰੈ ਸੁਪ੍ਰੇਮ ਕੀਰਤਨ ਸੋਇ ।

ਬਿਨਾ ਭਜਨ ਕਰਿਬੈ ਸਤਿਨਾਮ ।
ਨਹੀਂ ਕੋ ਬੋਲਹਿ ਥਿਰਹਿ ਜੁ ਧਾਮ ।
ਅਬ ਹਮ ਕਰੈ ਪੁਲੋਕ ਪਿਆਨਾ ।
ਬਨੈ ਇਕਾਬੀ ਨਿਜ ਅਸਥਾਨਾ ।

(੨੯)

ਸੂਨ ਗੁਰ ਹੁਕਮ ਸਭਾ ਸਭ ਜੋਈ ।
ਉਠ ਉਠ ਹਾਥ ਜੋਰ ਕਰ ਕੋਈ ।
ਨਮੋ ਕਰਹਿ ਦਰਸਨ ਕੋ ਦੇਖ ।
ਜਿਨ ਕੋ ਮਸਤਕ ਭਾਗੁ ਵਿਸੇਖ ।

ਅਪਰ ਕਾਮਨਾਂ ਜੋ ਜੋ ਧਰੀ ।
ਪੂਰਨ ਕਨਿ ਗੁਰੂ ਤਿਸ ਘਰੀ ।
ਅਧਿਕ ਪ੍ਰੇਮ ਜੂਤ ਖਿਛੁਰੇ ਗੁਰਤੇ ।
ਸ਼ੋਕ ਬਿਸਾਲ ਦੀਨ ਥਡ ਉਰ ਤੇ ।

ਸਿਖ ਸਮੁਦਾਏ ਪੋਰ ਪਰ ਇਹੈ ।
ਸਤਿਨਾਮ ਕੋ ਸਿਮਰਨ ਕਰੈ ।
ਲਗੇ ਰਬਾਬੀ ਕੀਰਤਨ ਕਰਬੈ ।
ਜਿਹ ਸੁਨਬੈ ਸਭ ਕਲਮਲ ਹਰਬੈ ।

(ਪੰਨਾਂ ੩੯੬੧)

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗਦੀਥੇ ਦਸਮਗਾਹੀ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ
ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਬਨ ਜੀ ਗੁਰਤਾ ਅਰਪਨ, ਪਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਦੋਹੈ
ਚਿੰਤਾਸਤੀ ਅਸੂ (ਪਰ) ।

ਇਸ ਪਾਹਲੇ ਨਿਰਨੈ ਚਿ ਜੋ ਕੁਝ ਪਾਠਕ ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ ਤੇ
ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸੂਰਜ ਪਰਕਾਸ਼ ਚਿ ਲਿਖਿਆ ਪੜ੍ਹ
ਚੁਕੇ ਹਨ । ਜੇ ਕੋਈ ਕਮੀ ਜਾਂ ਚਰੂਤ ਲੋਕ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮੰਗ, ਰੁਚੀ,
ਚਿੰਤਨ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੂਜੀ ਵੇਰ ਦੱਸਨ ਦਾ ਜਤਨ
ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਦੁਖੋਂ ਪਿਛੇ ਬਾਤ ਸਾਲਾਂ ਚਿ ਦਮਦਮੇ ਵਾਲੀ
ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਵਾਲੀ ਗਰੀਬ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬੀੜ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨ

ਹੋਣ ਬਾਬਤ ਜੋ ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਤੇ ਬਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ
ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਅਦਿ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ
ਜੀ ਦੇ ਸੋਹੇਂ ਸੁੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੋ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੁਰਤਾ
ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨਿਧ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਨਾ ਉਹ ਬੀੜ ਮਿਲ ਸਕੇ
ਤੇ ਨ ਏਹਨਾਂ ਬੀੜਾਂ ਚੋਂ ਕੋਈ ਸੁਧ ਤੇ ਪਰਵਾਨ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਫੱਕੜੀ ਆਪ ਸਿ
ਉਡਾਵੋ। ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਤਾਂ ਉਹ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਹਨ। ਜਿਸ ਹੋਏ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਪੂਰੇ ਪਾਠ ਸੁਲਾ
ਅਸੁਧ ਦੇ ਨਿਰਨੇ ਲਗੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਜੋ ਪਾਠ ਤੇ ਪੰਗਤੀਆਂ ਵੇਰੀ
ਗੋਚਰ ਹਨ, ਉਹ ਸਨਾਂ ਬਸੀਨਾਂ ਸਮਝ ਸਮਝਾ ਭੀ ਦਿਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ
ਹਨ। ਪਾਠਕ ਜਨ ਆਪ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਖਰੀਦਨ ਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਸੁਧ
ਵੇਖਦੇ ਹਨ, ਸੁਧ ਅਸੁਧ ਤੇ ਜੋ ਚਰਚਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਿੱਖ ਨੂੰ
ਗੁਰੂ ਤੇ ਹੋਣੀ ਕੇਹੀ ਹਾਸੋਹਾਣੀ ਏਂ ਕਿ ਕਹਿਣਾ ਗੁਰੂ ਤੇ ਅਸੀਂ
ਭੀ ਕਹਿਣਾ ਤੇ ਕੀਮਤ ਵਿਚ ਵਾਧ ਘਾਟ ਕਰਨੀ, ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਮੁਗ਼ੀਆਂ
ਅਜੋਗ ਹਨ।

ਜਿਵੇਂ ਬੁਤ ਪੂਜਕ ਬੁਤ ਤੇ ਚੂਰੇ ਮੁਖੀ ਭੌਂਦੇ ਦੇਖ ਉਸ ਦਰ
ਸਰਧਾ ਹੀਨਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕਹਿ
ਇਹੋ ਜੇਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਜੋ ਉਤੇ ਦਸੀਆ ਹਨ, ਦੇਖਕੇ ਸਰਧਾਲੂ
ਦਿਲ ਚਿ ਭੀ ਅਵੱਸ ਆਸਰਧਾ ਉਪਜਦੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਤੇ ਸਿਧ ਹੋਇਆ
ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਹਨ। ਗੁਰ ਪਦ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ
ਜੋਗ ਹੀ ਪੁਰਾਤਨ ਪਰਨਾਲੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਵਾਨ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ
ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਸੰਗਤ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਅਰਥ ਕ
ਪਰਵਾਨਿਆ ਸੀ। ਮਨ ਉਸ ਪਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੀ
ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਵਾਲਾ ਪਰਸੰਗ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਚਿ ਸਭ ਸੰਗਤਾਂ
ਨੂੰ ਸਦਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੈ ਤੇ ਰਹੇਗਾ।

(੩੧)

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਨਿਰਨਾ ਦੂਜਾ

ਦਸਮੇਸ ਜੀ ਦੇ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਤੋਂ
ਦਾ ਹਾਂ ।

ਸਾਡੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਕੇਸ ਗੜ ਵਿਖੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਯੋਗ
ਸ਼ੇਰਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਯੋਮ ਕਰਨ ਦੇ ਥਾਂ ਬਕਰੇ ਬਟਕਾਏ
ਹਨ । ਕੈਡੀ ਹਾਸੋਹੀਣੀ ਗਲਏ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਭਰੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਉਚੀ ਪੁਕਾਰ ਕੇ ਮੰਗ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਸਿਖਾਂ
ਪ੍ਰਸ ਦੀ, ਤੇ ਅੰਦਰ ਲੈ ਜਾ ਕੇ ਬਟਕਾਂਦੇ ਹਨ ਬਕਰੇ । ਇਸ ਤੋਂ
ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਸਾਹਿਬ ਦਸਮੇਸ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੰਪੂਰਨ
ਪ੍ਰਿੰਪਿੰਚ ਤੇ ਕਪਟ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਜੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ
ਤੋਂ ਹੈ । ਮੇਰਾ ਦਾਵਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗਲ ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਹੈ ।
ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜੋ ਮੂੰਹ ਮੰਗਦੇ ਸਨ ਉਹ ਹੀ ਕਰਦੇ ਸਨ ਉਹ ਅੰਦਰੋਂ
ਰ. ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਹੋਰ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ।

ਹਾਂ ਜੇ ਬਕਰੇ ਬਟਕਾਣੇ ਸਚ ਮੰਨ ਲੈਜਾਣ ਤਾਂ ਖਾਲਸੇ ਦਾ
ਮ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਧਾਰ ਚੋਂ ਤੇ ਮੁਢ ਹੀ ਗੁਰ ਬਾਨੀ ਤੇ ਸਚ ਤੋਂ
ਕਹਿਣਾ ਝੂਠ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਨਾਲੇ ਸਿਰ ਕਟਕੇ ਪਿਉਂਦੇ ਲਾ
ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਸਕਤ ਸੋਝ ਸਵਾਦ ਪਿਉਂਦੀ ਬੇਰ ਤਰਾਂ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਦਿਤੀ
ਨਹੀਂ ਮੰਨੇ ਜਾ ਸਕਦੇ । ਸਗੋਂ ਬਕਰੀਦ ਦੀ ਤਰਾਂ ਬਣਤ ਬਣ
ਦੀ ਹੈ । ਕਿ ਕੁਸਣਾਂ ਤੇ ਬਕਰੇ ਤੇ ਕਹਿਣਾ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਿਤੀ ਏ ਮੈਂ
ਹੁਣ ਕੁਹਾਣ ਵਾਲੇ ਨੇ । ਸੋ ਨ ਅੰਸਾ ਹੋਇਆ ਹੀ ਹੈ ਤੇ ਨ ਕਿਹਾ ਤੇ
ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ।

ਹੁਣ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲੀਅਤ ਦਸਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਪਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਸੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਦੁਗੁਰਤਾ ਜੀ ੨੦੧੨ ਸੰਮਤ ਗਰਮੀਆਂ ਚਿ ਮੈਨੂੰ ਮੰਡੀਉਂ ਅਨੰਦਪੁਰ, ਸਕੀ ਸਾਹਿਬ ਇਹ ਆਖ ਕੇ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਹੈ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਦਰਬਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਉਹ ਡਾਇਰੀ ਪਈ ਆਪ ਸੀ ਸੀ ਇਕ ਖੁਫੀਆ ਭੇਤ ਲੈਣ ਲਈ ਭੇਜੇ ਔਰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਹੁਸ ਹੋਈ ਵੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਉਸਨੂੰ ਭੇਜੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੁਣਕੇ ਦੇ ਹਥ ਆਈ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਕੋ ਵੈਰੀ ਦੇ ਦਰਬਾਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤੀ। ਦਰਬਾਨੀ ਕਰਦੇ ਸਿਖ ਦੇ ਆਈਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਹੁਣ ਤਕ ਚਲੀ ਆਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੁਨ ਸੁਣ ਲਗਾ ਹੈ ਉਹ ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਦਰਬਾਨੀ ਤੋਂ ਹਟਿਆ ਹੈ ਤੇ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਤੇ ਅਗੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਉਸ ਅੰ ਅੰ ਅਸਚਰਜ ਚੋਜ ਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਡਾਇਰੀ ਮਗਰੀ ਸਿੰਘ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਸਮ ਜੀ ਸਰੇ ਮੇਧਾਨ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਸੀ ਤੇ ਜੋ ਸਿਰ ਜਿਸ ਸਿਰ ਨਾਲ ਚਾਹਿਆ ਜੋੜ ਦਿਤਾ ਸੀ ਉਸ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਪਰਤੀਤ ਨ ਹੋਈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਸੀਸ ਤੇ ਲਏ ਤੇ ਨ ਪਿਉਂਦ ਕਰਨ ਵਾਂਗ ਇਕ ਦਾ ਸਿਰ ਦੂਜੇ ਸਿਖ ਦੇ ਧੜੇ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਭੀ ਨ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਤਾਂ ਜੀ ਸੀਸ ਭੇਟ ਲਏ ਸਨ। ਬਕਰਿਆਂ ਵਾਲਾ ਪਰਪੰਚ ਲਿਖਾਰੀ ਅਗੁਰੂ ਭੁਲ ਹੈ ਜਾਂ ਬਿਸਵਾਸ ਦੀ ਘਾਟ ਤੋਂ ਉਪਜਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਗੁਰੂ ਡਾਇਰੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਤਰਕ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਭੀ ਉਹ ਮੁਕ ਲਿਖਤ ਵੇਖ ਉਜਰ ਦੀ ਵਿਥ ਨਾ ਰਹੇ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮੇਰੇ ਤੇ ਨਿਸਚਾ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਮੇਰੇ ਕਹੇ ਤੇ ਕਦੇ ਕੋਈ ਸੰਸਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤੇ ਜੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਮੂੰਹੋਂ ਵਲ ਪਾਕੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕਢਦਾ। ਪਿਉਂਦ ਲਾਈ ਬਿਨ

ਬੈਠ, ਸੰਗਤਰੇ, ਮਾਲਟੇ ਆਦਿ ਦੇ ਸਵਾਦ ਸੋਝ ਬਕਤ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦੇ
ਤੇ ਵਧਦੇ ਤੇ ਨ ਵਧੇਰੀ ਕੀਮਤ ਤੇ ਕਮਾਲ ਦੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ
ਭਾਵੇਂ ਮਾਸ ਖਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਬਕਰੇ ਬਟਕਾਣ ਤੋਂ ਸਿਧ
ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਕਪਟ ਦੰਡ ਦਾ ਧੱਭਾ ਵਿਰੋਧੀ ਲਾ
ਸਕਦੇ ਹਨ ।

ਪਰ ਸਚ ਨੂੰ ਆਂਚ ਨਹੀਂ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਹਨਾਂ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰ
ਬਟਕਾ ਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੇ ਲਾਕੇ ਮੁਕਾ ਸਾਂਝੀ ਰੱਤ ਜਾਨ ਕਰ ਅੰਮਰਿਤਿ
ਸਕਤ ਨਾਲ ਸੁਰਜੀਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਪੂਰੀ ਸਾਂਝ ਪਥ ਚਿ
ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਸੀ । ਜਿਸ ਦਾ ਸਦਕਾ ਸਿਖ ਰਾਜ ਦੀ ਪਰਾਪਤੀ ਹੋਈ
ਸੀ ਤੇ ਜਦ ਤੋਂ ਉਹ ਸਾਂਝ ਸਿੰਘ ਪੰਥ ਚੋਂ ਘਟੀ ਤੇ ਫੁਟ ਵੜੀ ਹੈ ਉਹ
ਸੋਝ ਸੁਆਦ, ਬਕਤ ਗੁਣ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਹਾ ਮੈਨੂੰ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਚਿ ਆਏ ਵਾਕਾ ਤੇ
ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੈ । ਸੁਨ ਸੰਤਨ ਕੀ ਸਾਚੀ ਸਾਖੀ ਤੇ ਬੋਲੀਏ ਸਚ ਧਰਮ ਬਠ
ਨ ਬੋਲੀਏ ਤੇ ਜਿਨਿ ਮਨ ਹੋਰ ਮੁਖ ਹੋਰ ਸ ਕਾਵਹਿ ਕਚਿਆ
ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪੂਰਨ ਆਪਣੀ ਆਦ ਬੀੜ ਚਿ ਆਈ ਬਾਣੀ
ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਤੇ ਦਸ ਗ੍ਰੰਥ ਚਿ ਜੋ ਵਾਕ ਆਪਨੇ । ਕਾਹੇ ਕੋ ਦੰਡ ਕਰੇ
ਮਨ ਮੁਰਖ ਦੰਡ ਕੀਏ ਆਪਣੀ ਪਤ ਜੋ ਹੈ ।

ਕਾਹੇ ਕੋ ਲੋਗ ਠਗੇ ਠਗ ਲੋਗਨ ਲੋਕ ਗਾਇਉ ਪਵਲੋਕ
ਗਵੈ ਹੈ ਦੇ ਵਰਤਨ ਵਾਲੇ ਹੀ ਨਿਰੇ ਨਹੀਂ ਸਨ । ਸਰੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ
ਤਾਂ ਆਪ ਸੱਤਿ ਕੀਆ ਸਭ ਸਤ ਵਾਕ ਪੂਰੇ ਕਾ ਕੀਆ ਸਭ ਕਿਛ
ਹੈ ਪੂਰਾ ਘਟ ਵਧ ਕਿਛ ਨਾਉਨ ਦਾ ਸਹੀ ਸਰੂਪ ਸਨ । ਤੇ ਕਿ ਉਹ
ਕਕੀ ਵਲ ਵੰਚ ਪੜਦਾ ਪਰ ਪੰਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਿਖੀ ਅਜਨ ਸਮੇਂ
ਕਰਦੇ ਜੇ ਕੁਝ ਕਸਰ ਗੁਰੂ ਪਰਖ ਚੋਂ ਰਵੇ ਤਾਂ ਸਿਖ ਦੀ ਪਰਤੀਤ ਵਿਚ
ਉਹਨੀਂ ਵਿਥ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜੋ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਸੀ

ਕਰ ਵਿਖਾਈਆ ਸੀ ਤੇ ਸਰੇ ਮਦਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ । ਤੇ ਸਾਂਝਪਕੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰ ਥੜ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ।

ਸੂਤ ਇਕ ਜਿਉ ਤਾਣਾਂ ਪੇਟਾ ਤੇ।ਭਾ ਇਕੋ ਜੇਹਾ ਵਾਕ ਸਫਲ ਕੀਤਾ ਸੀ ।

ਮੈਂ ਦਿਨ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਇਹ ਉਪਰ ਲਿਖਿਆ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਸੁਨਿਆ ।

ਬਚਮਨ ਗੁਰੂ ਜੋ ਪੂਰੇ ਕਹਿਉ ਮੈਂ ਛੀਕ ਗਾਨੁਰੀ ਬਾਧਾ ਵਾਕ ਨੁਸਾਰ ਪਲੇ ਬਧਾ ਹੈ । ਤੇ ਅਮੁਲੀਕ ਲਾਲ ਇਹਿ ਰਤਨ । ਵਾਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਨਿਹਚਾ ਲੈ ਹੀ ਗੁਰੂ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਦਸਣ ਦਾ ਮਨ ਬਨਾਇਆ ਹੈ ।

ਮੈਂ ਕੇਸ ਗੜ ਜਾ ਮਥਾ ਟੇਕਿਆ, ਤੇ ਹਰ ਮਿਲੇ ਸਿਖ ਤੋਂ ਪੁਛਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ । ਕਿ ਕੌੜਾ ਸਿਖ ਦਰਬਾਨ ਏਥੋਂ ਦੇ ਨੌੜੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਬੋੜੇ ਸਾਲਾਂ ਚਿ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਪਿਛੇ ਜਾਂ ਹੁਣ ਹੈ । ਮੈਂ ਕੂਕੀਸਾ ਉਹਨਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸੈਦ ਕੋਈ ਸੀ ਆਈ ਤੀ ਦਾ ਸਮਸਝਿਆ ਆਦਰ ਕਰਨ । ਮਿਠਾ ਬੋਲਨਾਂ ਛੁਟ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨ ਛਡੀ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਖ਼ਤਰਾਂ ਤੇ ਅਸਥਾਨ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰ ਮਥਾ ਟੇਕ ਵਾਪਸ ਨਿਰਾਸ ਮੁੜ ਪਟਿਆਲੇ ਸੰਤ ਇੰਦਰਸਿੰਘ ਜੀ (ਚਕਰ ਵਰਤੀ) ਜੀ ਨੂੰ ਆ ਅੰਨਦ ਪੁਰ ਕੇਸ ਗੜ ਜਾਣ ਦਾ ਕਾਰਨ, ਤੇ ਨਿਰਾਸ ਮੁੜਨਾਂ ਦਸਿਆ ਤੇ ਸੰਤ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਪਤਕਾ ਤੇ ਛਪ ਚੁਕੀ ਆਪਣੀ (ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਵਾਰ) ਕਾਢ ਦਿਤੀ ਤੇ ਨਾਲੇ ਦਸਿਆ ਇਹ ਪੜਕੇ ਸ੍ਰ: ਗੀਤਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇਵਲ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਸੀ ਕੇ ਸੰਤਜੀ ਇਹ ਵਾਰ ਆਪਨੇ ਕਿਸ ਸਬੂਤ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਛਪਾ ਦਿਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਮੈਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਇਹ ਸਭ ਵਾਰਤਾ ਸੁਣੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਹੀ ਮੇਰੀ ਖੋਜ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਸਿਟਾ ਹਨ ।

ਇਹ ਸੁਣ ਸ੍ਰ: ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਜਿਸ ਨੇ ਕੂਕਿਆਂ ਦੀ ਵਿਥਿਆ ਸਾੜ ਦੇ ਸੁਭਾ ਨਾਲ ਲਿਖ ਛਪਵਾਈ ਹੈ ਦੁਪ ਹੋ ਗਿਆ। ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਦੁਪ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਤਰਦੀਦ ਭੀਨ ਕਰ ਸਕਿਆ :-

ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਭੀ ਅਕਾਲੀ ਪਤਰਕਾ ਦੇ ਪਾਠਕ ਇਸ ਤੇ ਕਿੰਤੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੁਣ ਤਕ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਸਿਧ ਹੈ। ਕੇ ਭਾਵੇਂ ਮਾਸ ਖਾਣ ਦੇ ਲਾਲਚੀ ਬਕਰੇ ਤੇ ਪੜਦਾ, ਸਿਖੀ ਸਾਜਨ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਪੋਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਵੇਂ ਹੀ ਜਿਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਸੁਣ ਸੰਤ ਜੀ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਵਾਰ ਲਿਖੀ ਹੈ।

ਉਹ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਵਾਰ

(ਰੋਜਾਨਾ ਅਕਾਲੀ ਪਤਰਕਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਜਲੰਧਰ)

ਬੁਧਵਾਰ ੧੩ ਅਪਰੈਲ ੧੯੫੫ ਮੁਤਾਬਕ ੧ ਵੈਸਾਖ ੨੦੧੨। ਅਕਾਲੀ ਪਤਰਕਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵੈਸਾਖੀ ਅੰਕ ਲਈ (ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਵਾਰ) ਵਲੋਂ ਸੰਤ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚਕਰ ਵਰਤੀ ਪਟਿਆਲਾ।

ਪੁਰੀ ਅੰਨਦ ਵਿਚ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਧਰ ਤੋਜ ਕਰਾਰਾ
ਤਖਤ ਰਚਾਇਆ ਸਚ ਦਾ ਸਚ ਵਣਜ ਪਸਾਰਾ
ਔਰੰਗਜੇਬ ਪੰਥ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਡਰ ਵਧਿਆ ਭਾਰਾ
ਓਸ ਭੇਜਿਆ ਇਕ ਰਪੋਟ ਲੈਣ ਆਪਣਾ ਹਲਕਾਰਾ
ਜਿਸ ਆਪਣੀ ਅਖੀਂ ਵੇਖਿਆ ਇਹ ਖਾਸ ਨਜ਼ਾਰਾ
ਲਿਖ ਭੇਜੀ ਓਸ ਰਪੋਟ ਸੀ ਸਚ ਜਿਵੇਂ ਨਿਹਾਰਾ
ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਦਾ ਇਕ ਅਦ ਭੁਤਕਾਰਾ
ਓਸ ਵੈਸਾਖੀ ਦੇ ਪੁਰਬ ਤੇ ਸਭ ਪੰਥ ਹਕਾਰਾ

ਤੰਬੂ ਲਾਇਆ ਕੇਸ ਗੜ ਸਾਜਿਆ ਦਰਬਾਰਾ
 ਭਰਿਆ ਖੂਬ ਦੀਵਾਨ ਜਦ ਕੱਠ ਹੋਇਆ ਸਾਰਾ
 ਹਥ ਵਿਚ ਪਕੜੀ 'ਤੇਗ ਸੀ ਦਸਵੇਂ ਅਵਤਾਰਾ
 ਉਹ ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗੂ ਚਮਕਦੀ ਮਾਰੇ ਲਬਕਾਰਾ
 ਉਸ ਉਚੀ ਥਾਂਉ ਖਲੋਇਕੇ ਮਾਰਿਆ ਭਬਕਾਰਾ
 ਮੈਂ ਤਿਲਕ ਭਗੋਤੀ ਲਾਵਣੀ ਜਿਉ ਫੁਲ ਅਨਾਰਾ
 ਹੈ ਕੋਈ ਐਸਾ ਸੂਰਮਾਂ ਜਿਸ ਮਰਨ ਪਿਆਰਾ
 ਮੈਂ ਸੀਸ ਉਡਾਵਾਂ ਉਸਦਾ ਬੱਸ ਇਕੋ ਵਾਰਾ
 ਉਹ ਆਵੇ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਿਰ ਦੇਵਣ ਹਾਰਾ
 ਪਹਿਲਾਂ ਲਵੇ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਕੰਮ ਮੁਸ਼ਕਲ ਭਾਗਾ
 ਉਠ ਨਠੇ ਪਿਛੇ ਫੇਰਨ ਨ ਤਕ ਮੋਤ ਕਨਾਰਾ
 ਮੈਂ ਚਖਾਵਾਂ ਮੋਤ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਵਰਤਾਰਾ
 ਵਰਤੀ ਚੁਪ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਨਾਰਾ
 ਤਦ ਉਠ ਖਲੋਤਾ ਦਇਆ ਰਾਮ ਜਿਸ ਸਿਰੜ ਸਹਾਰਾ
 ਮੇਰੇ ਧੰਨ ਭਾਗ ਗੁਰਦੇਵ ਜੀ ਜੇ ਕੰਮ ਤੁਮਾਰਾ
 ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਲਿਆਂ ਸਰ ਜਾਏ ਜੇ ਸਦਕੇ ਬਲਹਾਰਾ
 ਫੜ ਸਰੋ ਮਦਾਨ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਸਿਰ ਕੱਪ ਉਤਾਰਾ
 ਵਗ ਤੁਰਿਆ ਤਦ ਧਰਤ ਤੇ ਰੱਤ ਦਾ ਪਰਨਾਰਾਂ
 ਜਦ ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਉਹ ਵਾਕ ਦੁਬਾਰਾ
 ਕਈ ਕੰਥੇ ਕਾਇਰ ਨਸ ਗਏ ਕੋਈ ਵੱਖ ਨ ਚਾਰਾ
 ਤਦ ਦੂਜਾ ਵੀ ਇਕ ਉਠਿਆ ਜੋ ਧਰਮੀ ਭਾਰਾ
 ਮੈਨੂੰ ਨਾਲ ਰਲਾ ਲਉ ਦਇਆ ਦੇ ਸਾਥ ਜੋ ਹਮਾਰਾ ।
 ਤਿਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਫੜਲਿਆ ਛਡਕੇ ਜੈਕਾਰਾ ।
 ਵਰਤਾਇਆ ਭੀ ਉਸ ਨਾਲ ਗੁਰ ਉਹੀ ਕਾਰਾ ।
 ਤੀਜੀ ਵਾਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜਦ ਬੋਲ ਸੀ ਮਾਰਾ ।

ਹਿੰਮਤ ਨਾਂ ਦਾ ਉਠਿਆ ਇਕ ਹੋਰ ਦੁਲਾਰਾ
 ਉਸ ਮੋਹਕਮ ਨਾਲ ਰਲਾ ਲਿਆ ਜੋ ਚੋਥਾ ਪਿਆਰਾ ।
 ਪੰਜਵੇਂ ਸਾਹਿਬ ਆਣਕੇ ਸਭ ਕੰਮ ਸਵਾਰਾ ।
 ਇਉਂ ਪੰਜ ਨਤਾਰੇ ਸੂਰਮੇ ਆਪੇ ਆਪਣੀ ਵਾਰਾ ।
 ਉਹ ਦਿਤੇ ਸਨ ਝਟਕਾਏ ਸਭ ਵਡ ਕੀਤਾ ਕਾਰਾ ।
 ਰਖ ਦਿਤੇ ਸਿਰ ਧੜਾਂ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਿੜਕਾਰਾ ।
 ਉਹ ਹੋ ਗਏ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਜਪਦੇ ਕਰਤਾਰਾ ।
 ਗੁਰੂ ਵੱਢ ਕੇ ਜੋੜੇ ਫੇਰ ਸਿਰ ਫੇਰ ਮੋਅਜ਼ਬਾ ਭਾਰਾ ।
 ਇਹ ਧੜ ਉਹੀ ਸਿਰ ਉਹੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਕੀਆ ਨਿਤਾਰਾ ।
 ਜਿਸ ਧੜ ਤੇ ਜੋਹੜਾ ਰਖਿਆ ਜੁੜਿਆ ਬਿਨ ਬਾਰਾ ।
 ਲਾਂਦਾ ਪਿਉਂਦ ਜਿਉਂ ਬਾਗਵਾਨ ਹੋਰ ਸ਼ਾਖ ਹੋਰ ਭਾਰਾ ।
 ਇਉਂ ਸਾਂਝੀ ਧੜਕਨ ਪੰਥ ਦੀ ਕਰ ਇਕੇ ਸਾਰਾ ।
 ਗੁਰ ਮਾਰੀ ਭਬਕ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਜੋ ਸੁਣੀ ਹਜਾਰਾ ।
 ਓਸ ਮਗਲ ਰਾਜ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀਤਾ ਇਕਰਾਰਾ ।
 ਓਸ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਕੀਆ ਪਸਾਰਾ ।
 ਸੁਣ ਡਰ ਡਰ ਉਠਣ ਪਹਾੜੀਏ ਰਣਜੀਤ ਨਗਾਰਾ ।
 ਕੋਈ ਲਾ ਲਓ ਜੇਕਰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਆਪਣਾ ਚਾਰਾ ।
 ਓਸ ਵੱਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਸ਼ਕਤ ਨੂੰ ਕਰ ਜਾਪ ਉਚਾਰਾ ।
 ਓਸ ਪੰਥ ਰਚਾਇਆ ਖਾਲਸਾ ਵਡ ਜੋਧ ਅਪਾਰਾ ।
 ਓਸ ਪਹੁਲ ਪਿਲਾਈ ਖੰਡੇਧਾਰ ਕਰ ਜਨਮ ਸੁਹੇਲਾ ।
 ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਆਪੇ ਗੁਰ ਚੇਲਾ ।

ਮੈਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ
 ਮਿਲ ਕੇਸ ਗੜ੍ਹੇ ਹੋ ਨਿਰਾਸ ਮੜਨਾ ਦਸਿਆ ਤੇ ਨਾਲੇ ਸੰਤ ਜੀ ਦੀ
 ਇਹ ਛਪੀ ਵਾਰ ਸੁਣਾਈ ਤੇ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸੰਤ ਜੀ ਦੀ ਹੋਈ

ਇਸ ਵਾਰ ਬਾਰੇ ਭੀ ਗਲ ਵਸੀ ਤੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਤਰਦੀਦ ਭੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਹੀ ਸਚ ਇਹੋ ਜੇ ਮੇਰਾ ਮਨ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ।

ਜਿਸ ਆਸ਼ੇ ਸਿਧੀ ਲਈ ਇਹ ਉਪਰ ਲਿਖੀ ਵਾਰ ਏਥੇ ਦਿਤੀ ਹੈ ਓਸੇ ਸਿਧੀ ਲਈ (ਮੰਤ) ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਵਾਰ ਇਹ ਲਿਖੀ :

ਉਤੇ ਅਕਾਲੀ ਪਤ੍ਰਕਾ ਮਿੰ ਵਹਿਮੀ ਪਿਖੀ ।
 ਜੇਹੜੇ ਆਖਣ ਬਕਰੇ ਮਾਰ ਕੇ ਗੁਰ ਸਾਜੀ ਸਿਖੀ ।
 ਉਹ ਕਰਨ ਵਾਂਗ ਬਕਰੀਦ ਦੇ ਗੁਰ ਕਾਰ ਕਾ ਰਿਖੀ ।
 ਉਹ ਆਖ ਨ ਸਕਣ ਸਿਖੀ ਦੀ ਨੀਂਹ ਪਰਖ ਹੈ ਦਿਖੀ ।
 ਸੂਲੀ ਉਪਰ ਖੰਡਣਾ ਰਾਹ ਖੰਡਿਉਂ ਤਿਖੀ ।
 ਨ ਕੀਤਾ ਪਾਜ ਮਹਾਰਾਜ ਸੀ ਜਿਉਂ ਭੇਖੀ ਭਿਖੀ ।
 ਤਾਹੀਉਂ ਬੋਲ ਤੋ ਤੋਲ ਦੀ ਸਿਖਾਂ ਮਤ ਸਿਖੀ ।
 ਸੋਧੇ ਸੀ ਗੁਰ ਤੋਗ ਧਾਰ ਸਿਖ ਜੋਧੇ ਰਿਖੀ ।
 ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਸਿਖਾਂ ਤੋਂ ਵਡਿਆਈ ਸਿਖੀ ।
 ਇਹ ਚੋਜ ਅਪੂਰਬ ਵੇਖਕੇ ਕਹੇ ਭਰਿਆ ਮੇਲਾ ।
 ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਆਪੇ ਗੁਰ ਚੋਲਾ ।

ਜੇ ਇਸ ਸਚਾਈ ਤੋਂ ਸਿਰ ਫੇਰਨ ਤਾਂ ਫੇਰਨ ਕਈ ਤਰਕੀ ਸਿ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਤੁਹਾਡਾ ਤਾਂ ਜਨਮ ਹੀ ਜਾਲਸਾ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਜਿਨ ਮਨ ਹੋਰ ਮੁਖ ਹੋਰ ਸੇ ਕਾਂਢੇ ਕਚਿਆ (ਵਾਕ) ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਕੋਈ ਘਟ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਸੁਣ ਮੇਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਰੀਝ ਭੀ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ : ਬਚਨ ਗੁਰੂ ਜੋ ਪੂਰੇ ਕਹਿਉ ਮੈ ਛੀਕੁ ਗਾਂਠੁਰੀ ਬਾਧਾ ।

ਹੁਣ ਮੈਂ (ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਚਿਤ) (ਬਟਕਾ ਮਾ

ਪ੍ਰਥਾਇ) ਤਤ ਗੁਰਮਤਿ ਨਿਰਨੈ, ਪੁਸਤਕ ਦੇ ੧੭੧ ਪੰਨੇ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ੧੭੨ ਪੰਨੇ ਸਾਰੇ ਤੇ ਜੋ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਉਹ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸੇ ਨਿਰਨੈ ਦੀ ਸਿਧੀ ਹਿਤ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਰਧਾਵਾਨ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰੱਥ ਚੌਜੀ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਹੀ ਸੀਸ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਫੇਰ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰ ਦਿਤੇ । ਇਹ ਐਨ ਝੋਲਾਂ ਆਨੇ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਚੌਜੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਨੇ 'ਜਉ ਤਉ ਪਰੇਮ ਫਿਲੈਨ ਕਾ ਚਾਉ । ਸਿਰ ਧਰ ਤਲੀ : ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ । ਇਤ ਮਾਰਗ ਪੈਰ ਧਰੀਜੈ । ਸਿਰ ਦੀਜੈ ਕਾਣ ਨ ਕੀਜੈ ।' ਅਤੇ 'ਪਹਿਲਾਂ ਮਰਨ ਕਬੂਲ ਕਰ ਜੀਵਨ ਕੀ ਛਡ ਆਸ । ਗੁਰਵਾਕਾਂ ਦੀ ਸਚੀ ਕਸਵੰਟੀ ਤੇ ਚਾੜ੍ਹਕੇ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਅਭਿਲਾਖੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਪਰਦਾਨ ਕੀਤੀ । ਕੋਈ ਭਿਆਨਕ ਰੋਚਕ ਪਰਤਾਵੇ ਨਹੀਂ ਪਾਏ । ਐਨ ਯਥਾਰਥ ਪੂਰਨੇ ਸੀਸ ਉਤਾਰਨ ਦੇ ਪਾਏ । ਸੀਸ ਉਤਾਰ ਕੇ ਫੇਰ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰ ਦੇਣਾ ਗੁਰ ਕਲਾ, ਕ੍ਰਿਸਮੀ ਦਾ ਸਚਾਵਾ ਕ੍ਰਿਸਮਾ ਹੈ ।

ਸ੍ਰੀ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਮੂਸਨ ਜੀ ਦੇ ਧੜੇ ਜੁਦਾ ਹੋਏ ਸੀਸ ਨੂੰ ਫੇਰ ਜੋੜਕੇ ਸੁਰਜੀਤ ਕੀਤਾ । ਇਹ ਆਮ ਪੰਥ ਪਰਸਿਧ ਸਾਖੀ ਹੈ । ਉਸ ਜੋਤਿ, ਜੋਤੀਬਰ ਕਲਾ ਵਾਲੇ ਕਲਾਧਾਰੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਪੰਥ ਪਰਗਟ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਦਾਨ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਸਚ ਮੁਚ ਪੰਜਾਂ ਦੇ ਸੀਸ ਉਤਾਰ ਕੇ ਫੇਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਕੀਤਾ । ਨਵ ਜੀਵਨੀ ਜੀਵਨ ਬਖਸ਼ਿਆ ਅਤੇ ਅਮਰ ਕਰ ਦਿਤਾ । ਇਸ ਵਿਚ ਰੋਚਕ ਵੀ ਸੰਦੇਹ ਨਹੀਂ । ਵੇਹੋਂ ਬਿਦੇਹ ਕੀਤੇ ਬਾਝੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਲਾ ਵਰਤਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ । ਚੌਜੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਸਚਾ ਚਲਿਤ ਅਮਰ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਵਰਤਾਇਆ । ਬਕਰੇ ਵੱਢਣ ਦੇ ਪਰਪੰਚ ਰਚਨ ਦੀ ਸਤਿਵਾਦੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ

ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਇਹ ਸਭ ਥੂਠ ਲਿਖਤ ਲਿਖੀ ਹੈ ਲਿਖਣ ਹਾਰਿਆਂ ਨ।

ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪੰਨੇ ੧੯੪ ਤੋਂ ੧੯੭ ਤਕ ਜੋ ਪੁਸ਼ਨ ਉਤਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ (ਪੁਸ਼ਨ ਨਿਬਕ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ) ਦੇਖੋ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਨੇ ਸਿਰੀ ਕੇਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਦਾ ਚੋਜ ਵਰਤਾਉਣ ਸਮੇਂ ਪੰਜ ਬਕਰੇ ਬਟਕਾਏ।

(ਉਤਰ) ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ, ਸਚ ਮੁਚ ਇਹ ਚੋਜ ਹੀ ਵਰਤਾਇਆ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਨੇ। ਬਕਰੇ ਬਕਰੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਬਟਕਾਏ। ਜੋ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਬਕਰੇ ਬਟਕਾਉਣ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸਰੀ ਚੋਜੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਚੋਜ ਚਲਿਤ ਕਲਾ ਵਲੋਂ ਸੁਨ ਸਰਧਾਹੀਨ ਹਨ। ਕਲਾਧਾਰੀ ਸਿਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਕਰੇ ਬਟਕਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਾਟਕ ਰਚਨ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰੱਥ 'ਹਰਨ ਭਰਨ ਜਾਕਾ ਨੇਤਰ ਫੋਰ' ਵਾਲੀ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਾਹਿਬ ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਚੋਜ ਵਰਤਾਇਆ ਉਹ ਕਰਨ ਹੋਰ ਤੇ ਦਿਖਾਉਣ ਹੋਰ ਵਾਲਾ ਨਾਟਕ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਕਹਿਣੀ ਤੇ ਕਰਨੀ ਨੂੰ ਇਕ ਸਮਾਨ ਪਰਤਖ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕਮਾਲ ਸੀ। ਪੁਕਾਰ ਕੇ ਭਰੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਉਹ ਕਹਿਣ-ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਸੀਸ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਆਵੇ ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਕਾ ਪਿਆਰਾ ਨਿਤਰੇ ਤੇ ਸੀਸ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹਾਵੇ, ਕਥਨੀ ਕਰ ਸੀਸ ਭੇਟਾ ਮੰਗਣ ਸਿਖ ਦਾ, ਅਤੇ ਕਰਨੀ ਕਰ ਵਢਕੇ ਵਖ ਕਰਨ ਸਿਰ ਬਕਰੇ ਦਾ, ਕਹੀ ਅਜੇੜ ਗੱਲ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਅਨਜਾਣਪੁਣਾ ਹੈ। ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਸੀਸ ਲੈਣ ਦਾ ਹੋਕ ਦੇਕੇ ਬਕਰੇ ਦਾ ਸੀਸ ਵਢਣਾ ਮਦਾਰੀਆਂ ਵਾਲੀ ਹਥ ਫੇਰੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ।

ਸਾਹਿਬ ਕਬਫੇਰ ਕਰਾਮਾਤ, ਵਾਲੀਏ ਦੋ ਜਹਾਨ, ਸਿਰਜਨ ਹਾਰੇ, ਮਥੀਨੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ

ਸਿੰਘ ਜੀ ਉਪਰ ਮਦਾਰੀਆਂ ਵਾਲੀ ਹਥਫੇਰੀ ਦਾ ਦੂਬਨ ਲਾਉਣਾ, ਇਹ ਅਸਰਧਕ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕਰਤੂਤ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਸਹਥ ਫੇਰੀ ਨੂੰ ਸਚ ਮੰਨਣਾਂ ਅਜ ਕਲ੍ਹ ਦੀ ਨਾਸਤਕਤਾ ਦੇ ਵਾਯੂ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਪਰਵਿਰਤ ਹੋਏ ਆਪ ਜੈਸੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਕਤਿ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਕਮ ਹੈ।

(ਪ੍ਰਬਨ) ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਨਿਸਚਾ ਹੈ। ਕਿ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਨੇ ਬਕਰੇ ਨਹੀਂ ਬਟਕਾਏ ਤਾਂ ਫੇਰ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(ਉਤਰ) ਮੇਰਾ ਨਿਸਚਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਿਦਕ ਭਰਿਆ ਸਚਾ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਬਕਰਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਲਏ ਸਗੋਂ ਸਚ ਮੁਚ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਸੀਸ ਲੈਕੇ ਪੰਜਾ ਨੂੰ ਹੀ ਫੇਰ ਸੁਟਜਾਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਆਪਣੀ ਕਸ਼ਫ ਕਰਾਮਾਤਾ ਦੇ ਕਰਿਸਮੇ ਦੇ ਤੁਫੈਲ।

(ਪ੍ਰਬਨ) ਕਰਾਮਾਤ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਹਿਰ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਫੇਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਕਿਉਂ ਦਿਖਾਈ।

(ਉਤਰ) ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਰਾਮਾਤ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਕਾਦਰੀ ਹੁਕਮ ਦੇ ਉਲਟ ਸੁਬਕ ਸੁਆਰਥਾਂ ਖਾਤਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੀਝਾਉਣ ਲਈ ਜਾਂ ਵੇਰ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਕੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੁਖ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਮਾਰਨ ਲਈ ਕਰਾਮਾਤ ਵਰਤਣੀ ਨਿਰਾ ਕਹਿਰ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ (ਪੰਥ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਕੇ) ਕਉ ਕੀਤੇ ਪਰ ਉਪਕਾਰ ਹੋਤ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਚਲਤ ਚਲਤਾ ਦੇਣਾ ਮੇਰਾ ਪੁਰਖਾਂਦੀ ਅਜਮਤ ਹੈ।

ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਸੇ ਗਰੰਥ ਦੇ ੧੯੯ ਤੋਂ ੨੦੦ ਪੰਨੇ ਤੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। (ਨਿਬਕ ਸਿੰਘ) ਹਾਂ ਇਹ ਤਾਂ ਇਨਸਾਫ਼

ਵਾਲੀ ਗਲ ਹੈ । ਜਾਪਦਾ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ
ਮਨਆਈਆਂਗਲਾਂ ਲਿਖ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ।

(ਗੁਰ ਪਰਸਾਦ ਸਿੰਘ) ਮਨ ਆਈਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਪਣੀ
ਰੁਚੀ ਦੀਆਂ ਗਲਾਂ ਲਿਖਦਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਆਪਣੀਆਂ
ਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੇ ਪਰਸੰਗਾਂ ਦੇ ਪਰਦੇ ਹੇਠ ਢਕਦੇ ਹਨ ।
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਫੀਮ ਖਾਣ ਦੀ ਵਾਦੀ ਪ੍ਰਣੀ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਨਿਸੰਗ
ਅਤੇ ਨਿਰਲੋਚ ਹੋਕੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਲਿਖ ਦਿੰਦੇ
ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਭੀ ਅਫੀਮ ਖਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ।
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੰਗ ਪੀਣ ਦੀ ਵਹਿਦਤ ਚਮੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ
ਨੂੰ ਭੀ ਭੰਗ ਦਾ ਹੀ ਭੋਗ ਲੁਆਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਪਾੜ ਪਾੜ ਕੇ
ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਖੁਦ ਭੰਗ ਪੀਤੀ ਅਤੇ ਭੋਗ ਲੁਆਏ
ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਮਾਸਖੋਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਮਾਸ ਖਾਣ ਦੇ ਕਈ
ਪਰਸੰਗ ਭੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਜੜ ਦਿਤੇ । ਮਾਸ ਹਾਰੀ ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਰ
ਦੇ ਵਹਿਦਤਾਰੀ ਤਾਂ ਬਟਕੇ ਹਲਾਲ ਦੇ ਹਦ ਬੰਨੇ ਦੀ ਕੈਦ ਨੂੰ ਭੀ
ਟਪ ਖਿੜੋਂਦੇ ਹਨ । ਆਪਣੀ ਫਿਟੀ ਨੀਯਤ ਨੂੰ ਫੰਗ ਲਾਉਣ ਲਈ
ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਭੀ ਉਹ ਅਭੱਖ ਭਖੀ ਬਣਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ।
ਲਾਅਨਤ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇਸ ਅਕਲ ਤੇ ।

(ਪ੍ਰਸ਼ਨ) ਬਕਰੇ ਬਟਕਾਉਣ ਵਾਲਾ ਪਰਸੰਗ ਬੋਹੂਦਾ ਹੀ
ਕਿਸੇ ਨੇ ਪਾ ਦਿਤਾ ।

(ਉਤਰ)ਹਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਬੋਹੂਦਾ । ਕਿਸੇ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ
ਨੇ ਇਹ ਪਰਸੰਗ ਪਾਇਆ । ਫੇਰ ਕਈਆਂ ਨੇ ਮਖੀ ਤੇ ਮਖੀ ਮਾਰ
ਦਿਤੀ । ਅਤੇ ਆਪ ਜੈਸੇ ਸੂਧੇ ਸਰਲ ਸਿਖ ਇਸ ਪਰਸੰਗ ਨੂੰ ਸਚ
ਮੰਨ ਬੈਠੇ ।

ਵੈਦ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਰੋਮਾਹਲ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜੀਵਨ, ਲਿਖਦੇ ੯੬ ਅੰਗ ਤੇ ਸਿੰਘ ਪੰਥ ਬਾਜਨਾਂ ਸਮੇਂ ਦਾ ਪਰਸੰਗ ਲਿਖਦੇ ਆਪਣੀ ਰਾਇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਹੀ ਫਿਰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਕੀਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਕਰ ਬਕਰੇ ਬਟਕਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਤੰਬੂ ਵਿਚ ਬਕਰੇ ਰਿੰਨੂਣ ਯਾ ਝੂਫਕਾਉਣ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਝਰੂਰੀ ਹੱਥ ਹੋਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਲਖਾ ਹੀ ਸਿਖ ਜੇਹੜੇ ਦਸ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਓਸ ਤੰਬੂ ਗਿਰਦ ਡੇਰੇ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਸਨ ਕੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨ ਲਗਾ? ਇਹ ਕੋਈ ਛੋਟੀ ਤਾਂ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੇਹੜੀ ਲੁਕਾ ਕੇ ਲੈ ਜਾਏ। ਜੇ ਬਕਰੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਦੋ ਚਾਰ ਆਦਮੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ, ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਤੰਬੂ ਅੰਦਰ ਬਕਰੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਤੰਬੂ ਦੇ ਗਿਰਦ ਡੇਰੇ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅੰਦਰ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦਾ ਹੀ ਖੂਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਿਰ ਦੀ ਕੋਈ ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ।

ਅਜ ਸਾਇੰਸ ਦਾ ਜੁਗ ਹੈ ਕਰਾਮਾਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਥਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਭ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਵਿਤਰ ਆਤਮਾ ਵਾਲਾ ਜੋ ਚਾਹੇ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਰੋਣੇ ਨੂੰ ਮਿਠਾ ਤੇ ਮੋਇਆਂ ਨੂੰ ਜਾਨ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜੇਸੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਰੈਠਾ ਮਿਠਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮੂਸਨ ਨੂੰ ਜਿਵਾਇਆ।

ਅਗੋਂ ਤਦ ਕਬਿਤ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਾਲੇ ਪੰਥ ਪਰਕਾਸ਼ ਚੋਂ ਲੈ ਦੇਨੇ ਭੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਤਾਕਿ ਜੋ ਕੂਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਤੇ ਯਾਰਵੇਂ ਬਾਰਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਬਾਬਤ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੀ ਖੋਜ ਪਰਤੀਤ ਦਸਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਭੀ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇ।

ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਨਗਰ

ਗਿਆਨੀ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਨਵੀਂ ਦਿਲੀ) ਲਾਜਪਤ ਨਗਰ, ਸਚਾ ਗੁਰੂ, ਪੁਸਤਕ ਦੇ ੧੭੨ ਪੰਨੇ ਤੇ ਗੁਰ ਸਮਹੱਥਾ ਦੱਸਦੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ।

ਦਸਵੇਂ ਜਾਮੇ ਵਿਚ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਦਇਆ ਰਾਮ, ਧਰਮ ਦਾਸ, ਮੁਹਕਮ ਚੰਦ, ਹਿੰਮਤ ਹਾਏ ਤੇ ਸਾਹਿਬ ਚੰਦ ਨੂੰ ਤੇਗ ਦੀ ਧਾਰ ਵੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਕੇ ਫਿਰ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ ਨਾਮ ਬਕਤੀ ਦੁਆਰਾ।

ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੇ ਸਚੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਨਾਲ ਇਤਿਹਾਸ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ।

ਭਾਈ ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਤੇਜ' ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੀ ਇਸੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਮੇਰੇ ਪੁਛਨ ਤੇ ਉੱਤਰ ਦਿਤਾ।

ਮੈਂ ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਮਾਈ ਸੇਵਾਂ ਦੇ ਬਜ਼ਾਰ ਚਿ ੨੦੧੬ ੧੨ ਚੇਤਰ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਜੋ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਸਿਖੀ ਸਾਜਨ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਬਕਰੇ ਮਾਰੇ ਲਿਖੇ ਹਨ ਇਸ ਬਾਬਤ ਆਪ ਵੀ ਕੀ ਰਾਏ ਹੈ, ਤਾਂ ਆਪ ਤੁਰਤ ਉਤਰ ਦਿਤਾ। ਐਵੇਂ ਮਨ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਗਪੌੜੇ ਮਾਰੇ ਹਨ। ਸਚੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਐਸੇ ਪਾਖੰਡ ਪਰਪੰਚ ਦਾ ਕਰਤਾ ਕੌਣ ਮੰਨ ਸਕਦਾ ਏ। ਭਾਵੇਂ ਭੁਲ ਚਿੰ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਇਸ ਪਰਸੰਗ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਮਿਤਲਬ ਨੂੰ ਸਧ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਖ

ਮਾਰਿਆ ! ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੁਣਦਿਆਂ ਬਿਜਲੀ
ਬਾਲ ਦੇ ਹੋਲੇ ਤੇ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ੧੯੮੦ ਮਰਜ਼ੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕਹਿਣਾ ਚੇਤੇ ਆ
ਗਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਬਾਹਰ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਮੰਗੇ ਤੇ ਅੰਦਰ
ਬਾਂਹਾਂ ਬਟਕਾਏ ਲਿਖੇ ਹਨ ਉਹ ਕਦੋਂ ਸਚਾ ਗੁਰੂ ਸੀ ਤੇ ਸੰਤ ਭਗਤ
ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਤੇਵਾਲ ਜੀ ਦਾ ਉਤਰ ਕਿ ਭੰਗਾਂ ਪੀਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਫੀਮ
ਖਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਮਾਸ ਖਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਾਬਤ ਇਸ
ਤਰਾਂ ਦੇ ਗਲਤ ਪਰਸੰਗ ਲਿਖ ਮਾਰੇ ਹੋਏ ਹਨ । ਅਸੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ
ਆਸ਼ੇ ਦੇ ਕਾਇਲ ਹਾਂ ਕਦੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਖੇ ਲਗ ਗੁਰਮਤ ਤੋਂ
ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ।

ਜਦ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਚਿ ਵਾਕ ਹੈ 'ਜਿਨ ਮਨ ਹੋਰ ਮੁਖ ਹੋਰ
ਸੇ ਕਾਂਢੇ ਕਚਿਆ ਤੇ ਦਸਮ ਚਿ ਹਮੁ' ਮਰਦ ਬਾਇਦ ਸੁਵੇਦ ਸੁਖਨਵਰ।
ਨ ਸਿਕਮੇ ਦਿਗਰ ਦਰਦਿਹਾਨੇ ਦਿਗਰ' ਗੁਰਵਾਕ ਹੈ ।

(ਭ ਵ) ਕਿ ਸਚੇ ਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਮੁਖ ਮਨ ਚਿ ਹੋਰ ਹੋਰ ਨਹੀਂ
ਹੁੰਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਮਨ ਹੋਰ ਮੁਖ ਹੋਰ ਉਹ ਕਚੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ।
ਸਚੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ : ਨੇ ਜੋ ਕਹਿਆ ਸੋ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਰ
ਵਿਖਾਇਆ ਸੀ । ਇਸੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਕਿਹਾ ਹੈ :

ਕਵੀਅਨ ਕੀ ਜੋ ਕਥਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸਰਬ ਦਾ ਸਤ ।

ਤਾਹਾਂ ਤਲਕ ਸਾਚੀ ਲਖੇ ਜੋ ਗੁਰੂਅਨ ਕੋ ਮਤ ।

ਇਹ ਸੁਣ ਭਾਈ ਮਰਜਈ ਨਿਰਉਤਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ
ਤਿਵੇਂ : ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਮਤਲਬ ਸਚੇ ਮਤ ਵੀ ਇਕ ਹੋਰ ਬਹਾਦਤ ਮਿਲ
ਗਈ 'ਤੇ' ਤੇਜ' ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲਿਖੀ ਪੁਸਤਕ 'ਤੇਜ ਧਾਰਾ' ਮੈਨੂੰ ਦਿਤੀ
ਤੇ ਕਿਹਾ ਇਸ ਚਿ ਦੇਖ ਲੋ ਮੇਰਾ ਕੀ ਨਿਸਚਾ ਹੈ ਉਸ ਚੇਜ ਬਾਰੇ ।

'ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਜਨਮ' ਤੇਜ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ :

ਵੇਖ ਚੰਡਕਾ ਲਿਸਕਦੀ ਤਖਤ ਉਤੇ,

(੪੬)

ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਹੋਈਆਂ ਬੂਠੇ ਪਾਜ ਦੀਆਂ ।
ਸੁਣਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਤਲੀਆ ਤੇ ਸਿਰ ਧਰ ਲੈ,
ਇਹ ਸਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਉਸ ਅਣਾਜ਼ ਦੀਆਂ ।
ਬਾਟੇ ਵਿਚ ਦਾਤੇ ਖੰਡਾ ਫੇਰਿਆ ਕੀ,
ਨਵੀਂ ਰੂਹ ਫੂਕੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਗਿਆਨ ਦਿਤਾ ।
ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ,
ਉਹਨਾਂ ਪੰਜਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦਿਤਾ
੩ ਅਤੇ ਜਾਕੇ ਇਸ ਪੋਥੀ ਦੇ ੬੦ ਪੰਨੇ ਤੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ :
ਜੋ ਜੋੜ ਲਓ ਮੇਲਕੇ ਕਦਮ ਚਲੇ,
ਧੌਣਾਂ ਪੰਥ ਲਈ ਤਲੀਆਂ ਤੇ ਧਰੋ ਸਾਰੇ ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਾਂਝ ਦਾ ਪੀਕੇ ਰਵੇ ਜਿਉਂਦੇ,
ਪਵੇ ਲੋੜ ਤੇ ਹਸ ਕੇ ਮਰੋ ਸਾਰੇ ।

੧੨੭ ਪੰਨੇ ਤੇ ਫੇਰ ਲਿਖਦੇ ਹਨ :

ਲਾਹ ੨ ਧੌਣਾਂ ਨਾਲ ਤੇਗ ਦੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸਜਾਇਆ ।
ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਸਿਧ ਹੋ ਬਕਰੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਮਾਰੇ ।
ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਉਤਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਕੀਤੇ ਸੀ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਾਂਝ ਦਾ ਪੀਕੇ
ਤੋਂ ਭਾਵ ਸਿਰ ਧੜ ਦੀ ਸਾਂਝ ਭੀ ਕੀਤੀ ਸੀ । ਦੂਏ ਨਾਲ ਦੁਆ,
ਸਿਰ ਜੋੜਿਆ ਸੀ ।

(ਇਸੇ ਨਿਰਨੇ ਦੀ ਸਿਧੀ ਬਾਰੇ) ੨ ਚੇਤਰ ੨੦੧੬ ਹੋਲੇ ਦੇ
ਦੀਵਾਨ ਚਿ ਗੰਗਾ ਨਗਰ ਚਿਲੇ ਚਿ ਪ੮ ਆਰਬੀ ਚਿ (ਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ
ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਂਦਿਆਂ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਨਿਰਨਾਂ ਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਸਿਆ ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਇਕ
ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੀ ਭਾਇਰੀ ਤੋਂ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਵਕਤ
ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਭੋਜਿਆ ਭੇਤ ਲੈਣ ਲਈ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਆਇਆ

ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ੧੭੫੬ ਬਿ: ਵੈਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਅਜ ਗੁਰੂ ਜੀ ਇਹ ਮੌਜਸਾ ਕੌਤੁਕ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਂ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਸਰੇ ਮੈਦਾਨ ਸਿਰ ਵਢੇ ਹਨ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪਛਾਨ ਜੋ ਸਿਰ ਜਿਸ ਤੇ ਚਾਹਿਆ ਜੋੜ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਣਾਇਆ ਛਿੜਕ ਛਕਾ ਸੁਰਜੀਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਸਿਆ ਜਿਵੇਂ ਬੇਰ ਪਿਉਂਦ ਕੀਤਿਆਂ ਸਕਤ ਸੁਆਦ ਵਧ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਠੀਕ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਹੋਇਆ ਤੇ ਪਿਉਂਦ ਜਿਵੇਂ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਡਾਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਡਾਲ ਦਾ ਜੋੜ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਠੀਕ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਨੇ ਸਿਖ ਪੰਥ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਸਮੇਂ ਕਾਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਸਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਰਸਨਾਂ ਦੇ ਵਾਕਾਂ ਤੋਂ ਉਤੇ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਲਈ ਹੋਰ ਵਡਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ। ਜੋ ਪਿਛੇ ਦਸੇ ਜਾ ਚੁਕੇ ਹਨ ਤੇ ਦਸਿਆ ਜਾ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ ਗੀਡਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇਵਲ ਇਹੋ ਭੀ ਮੰਨ ਚੁਪ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਕੀਤੇ ਅਦਭੁਤ ਕੌਤੁਕ ਸ਼ਕਤ ਕਾਰਨ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮੈਂ ਜਿਸ ਸਿਧੀ ਲਈ ਜੋ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਜੋ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਰ ਅਤਮੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਚੋਜ ਤੇ ਕੁਝ ਪਰ ਦਾਸਾਪੇ ਤਾਂ ਉਹ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਚਉ ਬੋਲੇ ਗੁਰਵਾਕ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਸੰਮਨ ਤੇ ਮੂਸਨ ਪ੍ਰਥਾਇ ਮੁਖ ਰਖ ਉਚਰੇ ਹਨ। ਪੜ ਤਸੱਲੀ ਕਰ ਲੈਣ ਗੁਰੂ ਜੀ ਖਿਖਦੇ ਹਨ।

ਸੰਮਨ ਜਦੋਂ ਇਸ ਪਰੋਮ ਕੀ ਦਮਕਿਹੁ ਹੋਤੀ ਸਾਟ। ਰਾਵਨ ਹੂੰ ਤੇ ਰੰਤ ਨਹਿ ਜਿਨਿ ਸਿਰ ਦੀਨੇ ਕਾਟ। ਭਾਵ ਸਿਰ ਕਟ ਕੇ ਦੇਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਰੋਮ ਪੰਥ ਚਿ ਜੋ ਸੰਮਨ ਦਾ ਸਿਰ ਪੜਦੇ ਚਿ ਨਹੀਂ ਜੋਇਆ ਤੇ ਰੋਠਾ ਮਿਠਾ ਪੜਦੇ ਚਿ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਹ ਚੋਜ ਭੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤ੍ਰਿਉ ਪੜਦੇ ਚਿ ਕਰ ਦੇ। ਪੜਦਾ ਮਦਾਰੀ ਦਾ ਬੋਲ ਹਥ ਫੇਰੀ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਤੇ ਸਿਧ ਹੈ ਗੁਰੂਜੀ ਸਰੇ ਮੈਦਾਨ ਸਿਰ ਕਟੇ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸ਼ਕਤ ਨਾਲ ਸੁਰਜੀਤ ਕੀਤੇ ਹਨ।

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ॥

ਤੀਜਾ ਨਿਰਨਾ

ਹੁਣ ਮੈਂ (ਕਤਕ ਕਿ ਵੈਸਾਖ) ਦਾ ਨਿਰਨਾ ਤੇ ਅਸਲੀਅਤ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਕਤਕ ਕਿ ਵੈਸਾਖ ਨਾਮੀ ਇਕ ਪੁਸਤਕ ਭਾਏ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ ਨੇ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਮਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਸ ਮਤਲਬ ਲਈ ਲਿਖੀ ਕਿ ਜੇ ਸਿਖ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦੀ ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀਸਾਖੀ ਚਿ ਅਜਿਤੇ ਰੰਧਾਵੇ ਦੀ ਗੋਸ਼ਤ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸੱਤਰ ਜਾਮੇ ਭਗਤ ਜਨ ਚੋਟਾਂ ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਇ। ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਇ ਸੋ ਮਿਲ ਰਹੇ ਮਨਮੁਖ ਲਹੇ ਸਜਾਇ। ਵਾਕ ਤੇ ਜੋ ਬਾਰਵਾਂ ਜਾਮਾ ਹੋਵੇਗਾ ਸੋ ਸਭ ਤੋਂ ਨਿਰਲੰਬ ਤੇ ਨਿਆਰਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਆਦਿ ਵਾਕ ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣ ਮੰਨ ਸਿਖ ਤੇ ਲੋਕ ਬਾਰਵੇਂ ਜਾਮੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਨਿਮਚਾ ਕਰ ਗੋਰੇਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਉਲਟ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਚਲਾਈ ਚਿ ਰਲਦੇ ਹਨ ਤੇ ਗੋਰੇਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਚਾਂਹਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾ-ਮਿਲਵਰਤਨ ਹਰ ਤਰਾਂ ਬਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਬਾਰਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਬਿਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਬਦੇਸ਼ ਭੇਜ ਸੰਮਤ ੧੬੨੮ ਚਿ ਬਾਦ ਬਿਲਿਆਂ ੧੬੨੯ ਚਿ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਸੋਚ ਸਕੀਮ ਘੜ ਮੈਕਾਲਫ ਜਿਹਾ ਨੂੰ ਵਿਚ ਪਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਬਣਾਈ। ਤੇ ਗਰੇਬ ਗੁਰੂ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਚਾਲੂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਿਖ ਪੰਥ ਚਿ ਏਦੂੰ ਅਗੇ ਸਾਖਿਆਤ ਗੁਰੂ ਦੇਹਧਾਰੀ ਨੂੰ ਨ ਮੰਨਣ ਦਾ ਮਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਨ ਐਸਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਦਸਮ ਜੀ ਨੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬੀ ਹਕੂਮਤ

ਤਖਤਾ ਉਲਟਿਆ ਸੀ ।

ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੀ ਗੋਰੇਬਾਹੀ ਦਾ ਤਖਤਾ ਉਲਟਾਣ ਤੇ ਸਿਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਲਾ ਦਿਤਾ ਮਤ ਕਿਤੇ ਫੈਰ ਨ ਐਸਾ ਹੋਵੇ । ਐਸਾ ਮਤ ਟੋਰੋ ਕਿ ਨ ਇਕ ਤੇ ਸਿਖ ਨਿਸਚਾ ਕਰਨ ਤੇ ਨ ਦੋਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਹੀ ਮੰਨਣ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਦੀ ਕਮਾਨ ਤੇ ਦੋਹਧਾਰੀ ਦਾ ਹੀ ਕੰਮ ਹੈ, ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਜਦੋਂ ਚਾਹੇ ਸਿਖ ਪੰਥ ਤੋਂ ਕਰਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਐਸਾ ਗੁਰੂ ਥਾਪ ਦਸੋ ਜਿਸ ਦੇ ਕੋਲ ਕੁਝ ਕਰੀ ਜਾਵੇ, ਕੁਝ ਨ ਕਵੇ ਤੇ ਇਹ ਸਿਖ-ਪੰਥ ਸਦਾ ਦੀ ਨੀਂਦਰੇ ਸੁਤਾ ਰਵੇ ਤੇ ਜੇ ਇਸ ਚੋਂ ਕੋਈ ਉਠ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਚਿ ਰੋਕ ਖੜੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ।

ਏਸੇ ਨੀਯਤ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਭਾਈ ਸਿੰਘ ਸਭੀਆਂ ਨੇ ਗੋਰਿਆਂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਸਭ ਜਤਨ ਕੀਤੇ ਤੇ ਸੋਚਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਬਾਰਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸਨ ਵਾਲੀ ਸਾਖੀ ਤੇ ਸਾਖੀ ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਹੀ ਝੂਠ ਸਾਬਤ ਕਰੇ । ਬਾਲਾ ਹੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਤੇ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਸਾਖੀ ਕੋਹੀ ਹੋਈ । (ਭਾਵ) ਨ ਹੋਵੇ ਬਾਂਸ ਤੇ ਨ ਵਜੇ ਬੀਸਰੀ ਤੇ ਏਸੇ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਵਿਚ ਭੀ ਲਿਖ ਆਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਜਨਮ ਪਹਿਲੀ ਵੈਸਾਖ ਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਵਾਂਗੂੰ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਭੀ ਬਹੁਤ ਨਿਸਚਾ ਹੈ । ਇਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਭੀ ਵੈਸਾਖ ਵਿਖਾ ਦਿਓ । ਜਿਵੇਂ ਆਗਿਆ ਭਈ ਵਾਲੇ ਦੋਹਰੇ ਪੰਥ ਪਰਕਾਸ਼ ਤੇ ਰਹਿਤਨਾਮਿਆਂ ਚਿ ਲਿਖ ਦਿਤੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਦਸਮ ਗਰੰਥ ਚਿ ਹੈ ਨਹੀਂ ।

ਪਰ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਵੈਸਾਖੀ ਨ ਜਚੀ ਤੇ ਕਤਕ ਪੁਰਨਮਾਈ ਹੀ ਪਰਵਾਨ ਰਹੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਐਸਿਆਂ ਦੀ ਚਾਲੀ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖਸਿੰਘ ਜੀ ਭੀ ਸੂਰਜ ਪਰਕਾਸ਼ ਚਿ ਦਸੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ

ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੀ ਨਾਲੋ ਨਾਲ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਹਰ ਗਲਤੀ ਵਲੋਂ
ਕਰਦੇ ਕਰਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ।

ਇਸੇ ਕਤਕ ਕਿ ਵੈਸਾਖ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਪਤਿਆਂ ਤੇ ਗਿਆਨੀ
ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਰਤਾ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਲੋਂ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ
ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਲਿਖਣ ਦਾ ਫੇਦਾ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ । ਤੇ ਪੰਥ ਚਿ
ਰੋਲਾ ਘਰੇਲਾ ਪੈਜਾਣ ਦਾ ਡਰ ਹੈ ਤੇ ਜੋ ਅਖਰੇ ਹੋ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ
ਨੇ ਬਾਲੇ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ । 'ਗੁਰਮੁਖਿ ਬਾਲ ਸੁਭਾਇ
ਉਦਾਸੀ ਹੈ'। ਛੇਦ ਚਿ ਲੁਘੁ ਦੀਰਘ, ਦੀਰਘ, ਲੁਘੁ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ
ਹੈ । ਡੇਢ ਸਫੇ ਚਿ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਚੰਗਾ ਉਸ ਕਤਕ ਕਿ ਵੈਸਾਖ ਦੀ
ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਦੇਖੋ ਗੁਰੂ ਪਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹਿਸਾ
ਭੀਜਾ ਵਲੋਂ ਸੰਤ ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਲਮ (ਪੰਨਾ ੧੧ ਤੋਂ
੧੨ ਤਕ) ।

ਸੋ ਉਹ ਗੋਰੇ ਆਪਣੇਵਲੋਂ ਚਲਾਏ ਮਤ ਦੇ ਆਸਰੇ ਹੋਰਸੇ ਸਾਲ
ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਚਿ ਰਹਿ ਗਏ, ਪਰ ਅੰਤ ਬਾਰਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਚਲਾਈ
ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੇ ਗੋਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੰਡਨ ਭੇਜ ਆਪਣਾ
ਦੇਸ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾ ਹੀ ਲਿਆ ।

ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਕਿਤਾਬ ਚਿ ਇਹ ਖੋਜ ਦਾ ਜ਼ੋਰ
ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਨ ਕੋਈ ਬਾਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਨ ਕਤਕ ਚਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ
ਦਾ ਪਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ
ਪਿਛੋਂ ਕਤਕ ਦੇ ਥਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਬਤ ਵੈਸਾਖ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ।
ਪਰ ਕਤਕ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਪਰਤ ਨਹੀਂ ਸਕੀ ਤੇ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਸਾਖੀ
ਤੇ ਬਾਲਾ ਕੋਈ ਹੋਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਹੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕੇ ਹਨ
ਹੁਣ ਤਕ । ਮੈਂ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਮੁਢਲੇ ਆਸ਼ੇ ਵਲ ਆਂਦਾ ਹਾਂ ।

੯ ਉਸ ਬਾਲੇਵਾਲੀ ਸਾਖੀ ਚਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਨ

ਕਤਕ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਤੇ ਸੂਰਜਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੇ ਪੰਥਪ੍ਰਕਾਸ਼ਵਿਚ
 ਕਤਕ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਜਗਤ ਪ੍ਰਸਿਧ ਭੀ ਇਹੋ ਦਿਵਸ
 ਬਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਨਨਕਾਣੇ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਲੈ ਸੁਹੇਵੇ ਸਾਹਿਬ
 ਤੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤਕ ਸਭ ਗੁਰ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਕਤਕ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸੀ
 ਹੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਦਿਨ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । (ਸਤਿਗੁਰ
 ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਸ: ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਜੀ
 ਐਮ. ਏ. ਦੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਾਬਤ ਵੈਸਾਖ ਲਿਖਿਆ ਪੜ੍ਹ ਮੇਰੇ
 ਕੋਲੋਂ ਲਿਖਵਾ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਤੇ ਸ: ਜੀ ਨੂੰ ਚੁਬਾਨੀ ਭੀ ਮਨਾ ਲਿਆ
 ਸੀ ਕਿ ਏਦੂੰ ਅਗੇ ਮੈਂ ਕਤਕ ਹੀ ਲਿਖਾਂਗਾ ਜੋ ਤੁਝ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਲਿਖਵਾ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ।

ਭਾਈ ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਜੋ ਪੰਜਵੀਂ
 ਤੇ ਛੇਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਸਿਖ ਸਨ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
 ਬਾਣੀ ਸਿਖ ਪੰਥ ਗਰੇਬ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ । ਉਹਨਾਂ
 ਨੇ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਨ ਕਤਕ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਹੀ ਮੰਨਿਆ
 ਹੈ ਤੇ ਕਵਿਤਾਂ ਵਿਚ ਸਾਫ਼ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਤਰਾਂ ਹੈ ਦੇਖ ਲਵੋ ।

ਕਾਰਤਕਮਾਸ ਰੁਤਿ ਸਰਦ ਪੂਰਨਮਾਸੀ,

ਆਠ ਜਾਮ ਸਾਠ ਘਰੀ ਆਜ ਝਰੀ ਬਾਰੀ ਹੈ ।

ਐਸਰ ਅਭੀਚ ਬਹੁ ਨਾਇਕ ਕੀ ਨਾਇਕਾ ਹੈ,

ਰੂਪ ਗੁਨ ਜੋਬਨ ਸੰਗਾਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ ।

ਚਾਤੁ ਚਤੁਰ ਪਾਠ ਸੇਵਕ ਸਹੇਲੀ ਸਠ,

ਸੰਪਤਾ ਸਮਗ੍ਰੀ ਸੁਖ ਸਹਿਜ ਸੁਵਾਰੀ ਹੈ ।

ਸੁੰਦਰ ਮੰਦਰ ਸੁਭ ਲਗਨ ਸੰਜੋਗ ਭੋਗ,

ਜੀਵਨ ਜਨਮ ਧੰਨ ਪ੍ਰੀਤਮ ਪਿਆਰੀ ਹੈ । (੩੪੫)

ਦਿਨ ਕਰ ਕਿਰਨ ਸੁਹਾਤ ਸੁਖਦਾਈ ਅੰਗ,

(੫੨)

ਰਚਤ ਸਿੰਗਾਰ ਅਭਰਨ ਸਖੀਆਇਕੈ ।
ਪ੍ਰਿਥਮ ਅਬਟਨਾਂ ਕੈ ਸੀਸ ਮੈ ਮਨੋਨੀ ਮੇਲ,
ਮਜਨ ਉਸਨ ਜਲ ਨਿਰਮਲ ਭਾਇ ਕੈ ।
ਕੁਸਮ ਅਵੇਸ ਕੇਸ ਬਾਸਤ ਫੁਲੇਲ ਮੇਲਿ,
ਅੰਗ ਅਗਰਜਾ ਲੇਪ ਹੋਤ ਉਪਜਾਇ ਕੈ ।
ਚੀਰ ਚਾਰ ਦਰਪਨ ਮਧਿ ਆਪਾ ਆਪ ਚੀਨ,
ਬੈਠਿ ਪਰਜੈਕ ਪਰਯਾਵਰੀਨ ਧਾਇ ਕੈ (੩੪੬)
ਕੋਕਹੀ ਦੇ ਮਾਂਗ ਉਰਬਾਏ ਸੁਰਬਾਏ ਕੇਸ,
ਕੁੰਕਮ ਚੰਦਨ ਕੋ ਤਿਲਕ ਦੇ ਲਿਲਾਰ ਮੈ ।
ਅੰਜਨ ਖੰਡਨ ਦ੍ਰਿਗ ਬੇਸਰ ਕਰਨ ਫੁਲ,
ਬਾਰੀ ਸੀਸ ਫੁਲ ਦੇ ਤਮੋਲ ਮੁਖ ਦਵਾਰ ਮੈ ।
ਕੰਠ ਸ੍ਰੀ ਕਪੋਤ ਮਰਕਤ ਔ ਮੁਕਤਾਹਲ,
ਬਰਨ ਬਰਨ ਫੁਲ ਸੋਭਾ ਉਰਹਾਰ ਮੈ ।
ਚਰਚਰੀ ਕੰਕਨ ਮੁਦਕਾ ਮਹਦੀ ਬਨੀ,
ਅੰਗੀਆ ਅਨੂਪ ਛੁਦੁ ਪੀਠ ਕਟ ਧਾਰ ਮੈ (੩੪੭)
ਸੋਭਿਤ ਸਰਦਨਿਸ ਜਗਮਗ ਜੋਤਿ ਸਸਿ,
ਪ੍ਰਿਥਮ ਸਹੇਲੀ ਕਹੇ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ ਚਾਖੀਐ ।
ਪੂਰਣ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੈ ਤੋਰੇ ਆਏ ਹੈਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ,
ਮਿਲੀਐ ਨਿਰੰਤਰ ਹੋ ਅੰਤਰ ਨ ਰਾਖੀਐ ।
ਓਰਨ ਕਮਲ ਮਕਰੰਦ ਰਸ ਲੁਭਿਤ ਹੋ,
ਮਨ ਮਧ ਕਰ ਸੁਖ ਸੰਪਟ ਅਭਿਲਾਖੀਐ ।
ਜੋਈ ਹੈ ਲਜਾਇ ਪੁਨ ਪਾਈਐ ਨ ਪਦਮ ਦੇ,
ਪਲਕ ਅਮੋਲ ਪਿਯ ਸੰਗ ਮੁਖ ਸਾਖੀਐ । (੩੪੮)
ਇਹ ਹਨ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ

(ਪੜ)

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਵਸ ਕਤਕ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਦੇ ਪਰਸਿਧ ਕਰਨ ਬਾਬਤ ਕਬਿਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੂਸਰੇ ਤੋਂ ਤੀਜੇ, ਚੌਥੇ ।

(ਭਾਵ) ਪੰਚਮ ਤੇ ਛਤਮ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਕ ਮੰਨਿਆ ਹੈ । ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਸਚੀ ਤੇ ਪਕੀ ਹੋਰ ਕਤਕ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪੱਕੀ ਬਹਾਦਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ।

ਜੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਹੋਈ ਤਾਂ ਜਿਸ ੨ ਗਰੰਥਾਕਾਰ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਂਗੂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਤਕ ਰਾ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ । ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਾਂਗੀ ਦੀ ਸਾਂਗੀ ਉਹ ਲਿਖਤ ਲਿਖਾਂਗਾ । ਮੇਰੀ ਜਾਚੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਤੋਂ ਪਰਵਾਨ ਬਹਾਦਤ ਹੋਰ ਹੋਣੀ ਕਠਨ ਹੈ । ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਸਿਖ ਤੇ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸੁਣਾਣ ਵਾਲੇ ਜੋ ਹੋਏ ਹਨ ਤਾਂ ਇਕ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਜੋ ਹੋਏ ਹਨ । ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ । ਪਹਿਲੇ ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਜੇ ਗੁਰਸਾਂਗ ਵਰਤਿਆ ਸਿਖ ਸਿਦਕ ਨ ਹਾਰੇ ਤੇ ਜੇ ਰਗੜਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫੇਰ ਨਿਮਰਤ ਹੋ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਸਾਂਗ ਅੰਤਰ ਸਾਬਤਾ ਜਿਸ ਗੁਰੂ ਸਹਾਏ ਤੇ ਜੇ ਮਾਂ ਪੁਤੇ ਵਿਸ ਦੇ ਤਿਸ ਕਉਣ ਪਿਆਰਾ । ਤੇ ਜੇ ਗੁਰੂ ਭਰਮਾਏ ਸਾਂਗ ਕਰ ਕਿਹਾ ਸਖ ਵਿਚਾਰਾ । ਲਿਖਿਆ ਪੜ ਪਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ਵਿਖਾਂਦੇ ਸੁਣਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ । ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਭ ਤਿਹਾਸ ਭੀ ਸਬੂਤ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦਲੀਲ ਭੀ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ।

ਜਿਸ ਭਾਈ ਚਾਰੇ ਨੇ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਵਾਲਾ ਵਿਚ ਸੱਤ ਜਾਮੇ ਭਗਤ ਜਨ ਚੌਦਾ ਸਤਿਗੁਰਗਾਏ ਤੁਕ ਬਦਲਕੇ ਚਹੱਤਰ ਜਾਮੇ ਭਗਤ ਜਨ ਦਸ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਏ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਹੈ । ਕਿਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਕਵਿਤਾਂ ਚਿ ਭੀ ਕਤਕ ਦੇ ਥਾਂ ਵੇਸਾਖ ਜੋ ਲਿਖ ਦੇਣ

ਤਾਂ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਰਵੇ ਅਸਲ ਪਾਠ ਇਸ ਤਰਾਂ ਹੈ।

.. ਭਾਈ ਚਾਰਾ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੇ ਭੀ ਚਹੁੰਦਾ ਸੀ ਮਨ ਮਰਜੀ
ਵਰਤੀ ਜਾਵੇ ਜੋ ਨਹੀਂ ਵਰਤ ਸਕੇ ਤਾਂ ਹੁਕੇ । ਸਾਖੀਆ ਤੇ ਭਾਈ
ਗੁਰਦਾਸ ਦੀ ਬਾਣੀ ਤੇ ਪੰਥ ਪਸਕਾਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਕੀ ਸਮਝਨਾ
ਹੋਇਆ । ਇਹ ਏਥੇ ਮੇਰਾ ਹਾਲੇ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਫੇਰ ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ।

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਚੌਥਾ ਨਿਰਨਾ

ਇਸ ਨਿਰਨੇ ਚਿ ਆਪ ਨੂੰ ਅਲੀਅਤ ਲਭੇਗੀ ਕਿ ਦਸਮ ਜੀ ਨੇ ਗਿਆਰਵੇਂ ਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਬਾਰਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਈ, ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ (ਗੁਰਤਾ ਅਰਪਣ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕੀ ਪੜੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਹ ਤਿਵੇਂ ਹੋਈ ਵਰਤੀ ਤੇ ਬਾਰਵੇਂ ਗੁਰਾਂਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਕੀ ਦੇਸ ਹਿਤ ਘਾਲ ਘਾਲੀ। ੮੭੫ ਪੰਨੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਚਿਤ ਤੋਂ ਸੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੇਖੋ

ਪੰਥ ਖਾਲਸੇ ਮੈਂ ਏਕ ਸਾਖ ਹੁਕੇ ਸਿੱਖਨ ਕੀ,

ਤੀਸਕ ਬਰਸ ਤੇ ਜੋ ਬਿਦ ਤੇ ਮਹਾਨ ਹੈ।

ਸਬਦ ਕੀ ਮਸਤੀ ਮੈਂ ਹਾਲ ਤੇ ਬੋਹਾਲ ਹੋਏ,

ਸੀਸ ਤੇ ਉਤਰ ਜਾਤ ਦਸਤਾਰ ਤਾਨ ਹੈ।

ਸਹੀ ਨਾਮ ਨਾਮਧਾਰੀਅਹਿ ਤਿਨ ਕਾ ਉਦਾਰੀ,

ਕੂਕ ਮਾਰਨੇ ਤੇ ਕੂਕੇ ਜਗਤ ਬਖਾਨ ਹੈ।

ਏਕ ਦਸਤਾਰ ਕੇ ਉਤਾਰ ਬਿਨ ਔਰ ਰੀਤ,

ਦਾਹੀਅਤ ਜੈਸੀ ਤੈਸੀ ਤਿਨ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ।੧

ਭਟੇ ਕੂਕੇ ਜੈਸ ਅਬ ਸੁਨ ਨੇਹੁ ਤੈਸ ਸਭ,

ਰਾਜ ਸਿੰਘੀ ਬੇਸ ਜਬ ਦੇਸ ਏਸ ਜਾਵਤੈ।

ਅਟਕ ਦਰਯ ਓ ਤਟ ਛੋਈ ਨਾਮ ਗਾਮ ਮਾਹਿ,

ਪੇਠੇਹਾਰ ਦੇਸ ਮਾਹਿ ਸਮ ਅਮਰਾਵ ਤੈ।

ਸੰਮਤ ਅਠਾਰਾ ਸੇ ਛਿਪੰਜਾ ਮੈਂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ,

ਭਯੇ ਅਵਤਾਰ ਤਾਹਿ ਵੀਸ ਅੰਸ ਭਾਵ ਤੈ।

ਜਾਤ ੦੧ ਅਰੋੜਾ ਭਯੇ ਭਗਤ ਅਮੋੜਾ,

ਨਾਮ ਜਪਯੋ ਨ ਏਤਾ ਛੋੜਾ ਬਿਖੇ ਰਸਯਾਵਤੈ । ੨
 ਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬਾਲਕ ਪੈ ਪਾਲਕ ਪੈਗੰਬਰੋਂ ਕੇ,
 ਅੰਬਰੋਂ ਕੇ ਮਾਲਕ ਅਡੰਬਰੋਂ ਕੇ ਤਿਆਗੀ ਹੈ ।
 ਤਾਲਕ ਰਖੇ ਹੈ ਏਕ ਖਾਲਕ ਸੈ ਸਾਲਕ ਸੋ,
 ਗਾਲਕ ਬਿਕਾਰਨ ਕੇ ਚਾਲਕ ਵਿਰਾਗੀ ਹੈ ।
 ਗੋਇ ਰਾਖੀ ਘਟ ਦੀਪ ਜਿਮ ਨਿਜ ਅਜਮਤ,
 ਸਜਮਤ ਭਗਤ ਵਿਰੋਕਤ ਅਦਾਗੀ ਹੈ ।
 ਕੀਰਤਨ ਕਥਾ ਸਤਸੰਗ ਜਥਾ ਜੋਗ ਤਥਾ,
 ਰਾਖ ਤਥਾ ਭਾਖਿ ਤਥਾ ਭਜਨ ਸੁ ਜਾਗੀ ਹੈ । ੩
 ਸੰਮਤ ਪਚਾਸੀਏ ਮੈ ਹਜਰੇ ਗੁਮ ਮਾਂਹਿ,
 ਭਾਈ ਤਾਹਿ ਕੇ ਦੁਕਾਨ ਆਏ ਤਹਾਂ ਜੋ ਕਈ ।
 ਯਾਹਿ ਹੋਤ ਬਾਲਕ ਮਰਗੋਸ਼ ਭੀ ਬਸੋਸ ਤਹਾਂ,
 ਆਇਕੋ ਨਿਵਾਸ ਕੀਨ ਕਿਰਤ ਕਰਕੇ ਖਈ ।
 ਤਾਹਿ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਰ ਹਜਰੇ ਅਮਾਪਵਰ,
 ਭਯੋ ਸਮ ਅੰਧਤਰ ਮੰਦਤਾ ਬਲੈ ਗਈ ।
 ਭਏ ਲੋਗ ਵਡਭਾਗੀ ਭਗਤੀ ਮੈ ਮਤ ਪਾਗੀ,
 ਸੰਤ ਸੰਗ ਮਾਹਿ ਜਾਗੀ ਸੰਤ ਸੇਵਹੁੰ ਠਈ ।
 - ਬਾਲਕ ਮੁਗੇਸ਼ ਤੈ ਵਿਸੇਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਾਮ,
 ਯਦੀ ਨਰ ਨਾਰੀ ਲੈ ਅਪਾਰੀ ਭਵ ਤੈ ਤਰੈ ।
 ਔਰ ਇਲਹਾਮ ਕਈ ਬਾਰ ਕਰਤਾਰ ਦਯੋ,
 ਨਾਮ ਦੇ ਉਧਾਰ ਕਰ ਜੀਵਨ ਕਾ ਝੁੰਝਰੇ ।
 ਮੇ ਪ੍ਰਗੁਰ ਦਸਮ ਦਰਸ ਦੇ ਜੋ ਕਹਿਯੋ ਤਾਹਿ,
 ਮੇਰੇ ਅਵਤਾਰ ਅੰਸ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਹਵੈ ਭਰੇ ।
 ਯਾਹਿ ਹੋਤ ਤਾਹਿ ਨਾਹਿ ਔਰ ਕਾਹਿ ਮਾਹਿ,
 ਨਿਜ ਸਕਤ ਰਖਾਈ ਗੁਰਵਾਕ ਦਿਵ ਬੇ ਧਰੇ । ੪

ਸੋਈ ਨੇਤ ਫੁਰੀ ਆਏ ਸੰਮਤ ਬਹਤਰੇ ਸੈ,
 ਮਾਘ ਸੁਦੀ ਪੰਚਮੀ ਸਵੇਰੇ ਗੁਰ ਵਾਰਕੈ ।
 ਜਿਲੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਗਾਮ ਭੋਣੀ ਨਾਮ ਜਾਣੇ ਆਸਾਨਾ *
 ਅਵਤਰੇ ਸਿੰਘਤਾਮ ਕਲਮਲੇ ਟਾਰ ਕੈ ।

ਜਾਤੁ ਤਰਖਾਨ ਜੱਸੇ ਨਾਮ ਕੇ ਅਵਸੇ ਘਰ,
 ਸਦਾ ਮਾਤ ਸ੍ਰੀ ਪੁਰਕਾਸੇ ਨਾਮ ਪਰਚਾਰ ਕੈ ।
 ਬਾਲਕ ਹੀ ਪਨ ਸੈ ਥੇ ਈਸਵਰ ਕੋ ਮਨ ਸੈ ਥੇ,
 ਧਿਆਵ ਤੈ ਸਗਨ ਥੇ, ਜਨੇ ਕੇ ਸੁਧਾਰ ਕੈ । ੬
 ਬਡੇ ਬਾਏ ਜਾਏ ਕੇ ਲਹੋਰ ਪਲਟਨ ਮਾਹਿ
 ਠਾਨ ਲੀਨ ਨੌਕਰੀ ਪਛਾਨ ਕੈ ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਹੀ ।
 ਬਾਣੀ ਗੁਰ ਕੀ ਪਢੇ ਹੈ ਭਜਨ ਕਰੈ ਹੈ ਚੈ ਹੈ
 ਰਹਿਨੇ ਇਕੰਤ ਦੇ ਹੈ ਆਜਾਨੋ ਕੋਬਿਤ ਹੈ ।
 ਸੰਮਤ ਅਠਾਰਾਂ ਸੋ ਅਠਾਨਵੇਂ ਮੈਂ ਪਲਟਨ
 ਗਈ ਥੀ ਸੋਹਜਰੋ ਮੈ ਰਾਜ ਕਾਜ ਹਿਤ ਹੀ ।

ਸੰਤਨ ਕੇ ਮਿਲਬੇ ਕਾ ਬੋਝ ਬਾਮਹਾਨ ਰਾਮ,
 ਸਿੰਘ ਦਰਸਾਤੋ ਯਾਤੇ ਜਾਏ ਜਿਤ ਕਿੰਤ ਹੈ ।
 ਬਾਲਕ ਮੁਗੇਸ਼ ਕਾ ਵਿਸੇਸ਼ ਜਸ ਸੁਨ ਸੋਊ
 ਕੋਕਲ ਬਤਕ ਸੁਤ ਸਮ ਹੁਲਸਾਏ ਕੈ ।
 ਪਰਾ ਪੁੰਨ ਪੁੰਜ ਜਾਗਿਯੋ ਰੰਗਣ ਮੇਂ ਖੂਬ ਰਾਂਗਯੋ,
 ਵਡਭਾਗੀ ਪਰੇਮ ਪਾਗਯੋ ਗਹੇ ਪਗ ਜਾਇਕੈ ।
 ਪੇਖ ਅਧਿਕਾਰੀ ਈਸ ਅੰਸ ਅਵਤਾਰੀ,
 ਤਬ ਬਾਲਕ ਮੁਗਾਰੀ ਦੀਉ ਨਾਮ ਮੁਦ ਬਾਇ ਕੈ ।
 ਸਾਰ ਚਾਰ ਬੇਦਨ ਕੇ ਭਰਮ ਭੇਦ ਛੇਦਨ ਕੇ,

ਦਾਏ ਨਿਰਵੇਦਨ ਕੇ ਦੋਖ ਦੁਖ ਘਾਏ ਕੈ । ੮
 ਦੀਉ ਮੰਤਰ ਰਾਜ ਸੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਾਜ ਸਾਜ,
 ਜੁ ਹਿ ਸਮੇ ਔਰ ਨ ਦਰਾਜ ਫਲ ਦਾਇਕੈ ।
 ਕੋਉ ਕਹਿਤ ਥੇ ਕਲਾਮ ਦੀਨੀ ਸਯੋਦਾਨੀ,
 ਸੋਉ ਸਤ ਕੂਰ ਹਮ ਪੇਖਿਉ ਅਜਮਾਏ ਕੈ ।
 ਏਹੀ ਕਲੀਕਾਲ ਕੀ ਕਰਾਲਤਾ ਕੁਚਾਲਤਾ ਕੋ,
 ਗਾਲਤਾ ਹੈ ਟਾਲਤਾ ਚੁਰਾਸੀ ਜੋਨ ਮਾਇ ਕੈ ।
 ਇਸੇ ਹੀ ਭਜਨ ਮਾਹਿ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਸੋਉ ਛਾਹਿ,
 ਲਾਈ ਲਿਵ ਅਧਕਾਏ ਰਸਨਾ ਹਲਾਏ ਕੈ । ੯
 ਕਾਰਥਾਰ ਜਗ ਕੇ ਅਸਾਰ ਲਖ ਭਾਰ ਸਭ,
 ਧਾਰ ਸੁਅਚਾਰ ਔ ਵੀਚਾਰ ਵੀਚ ਰਹਿ ਹੈ ।
 ਮਸਤ ਸ਼ਰਾਬੀ ਜਿਉਂ ਰਹਾਬੀ ਇਤ ਏਕ ਰਸ,
 ਦਾਬੀ ਦਲਗੀਰੀ ਫਾਬੀ ਖੁਬੀ ਤੈ ਅਚਹਿ ਹੈ ।
 ਰੋਧ ਕਰ ਇੰਦ੍ਰੀ ਨਿਰੋਧ ਮਨ ਕੋ ਪ੍ਰਬੋਧ,
 ਸੋਧ ਸੁਧ ਠੋਰ ਨਦੀ ਸਰ ਤਟ ਬਹਿ ਹੈ ।
 ਜੀਹ ਨਾਮ ਜਪ ਮਾਹਿ ਤਨ ਤਾਯੋ ਤਪ ਮਾਹਿ,
 ਮਨ ਮਹਿਬੂਬ ਮਾਹਿ ਖੂਬ ਰਾਖਯੋ ਗਹਿ ਹੈ । ੧੦
 ਬੀਸਕ ਬਰਸ ਜਬ ਸਰਸ ਬਿਤਾਏ ਐਸ,
 ਬੰਦਗੀ ਜੋਹਦ ਜਾਪ ਕੀਨੋ ਮਨ ਲਾਇ ਕੈ ।
 ਦਾਸੀ ਜੋਉ ਨਾਮ ਕੀ ਪ੍ਰਕਾਸੀ ਰਿਧ ਸਿਧ ਸੋਉ,
 ਭਾਸੀ ਥਾਣੀ ਮੈਂ ਤਾਸੀਰ ਭਜਨ ਪ੍ਰਭਾਏ ਕੈ ।
 ਭਈ ਤੋ ਅਕਾਸ ਬਾਨੀ ਖਾਸ ਜੋ ਮਹਾਨੀ ਤਾਹਿ,
 ਦੋਹੋ ਨਾਮ ਜੀਵਨ ਕੋ ਸੀਖ ਭੋਗਦਾਏ ਕੈ । ੧੧
 ਪੰਥ ਗੁਰੂ ਦਸਮ ਕੀ ਰਸਮ ਬਢਾਵੇ ਜਗ,

(੫੯)

ਖਸਮ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ਹੈ ਖਾਸ ਯੋਂ ਲਖਾਏ ਕੈ । ੧੧
ਪਾਏ ਇਹ ਹੁਕਮ ਪਰਮੇਸ ਕਾ ਬਸੇਸ ਫਿਰ

ਰਾਮ ਮਰਗੋਸ਼ ਉਪਦੇਸ ਦੈਨ ਲਾਗਿਉ ।
ਹੁੱਕੇ ਛੁਡਵਾਏ ਰਖਵਾਏ ਕੇਸ ਮੋਨਿਉ ਕੈ

ਸੁਦਾ ਛਕ ਥਾਇ ਸਿਖ ਭਾਗ ਜਿਨੇ ਜਾਗਿਉ
ਫੈਲਿਯੋ ਜਸਭਾਰੀ ਸਿਖ ਥੀਏ ਤਾਇ ਕੇ ਅਪਾਰੀ ।

ਸਿਖ ਪੰਥ ਬਿਰਦਾ ਇਉ ਨਾਮ ਰਸ ਪਾਗਿਉ ।
ਫੀਮ ਭੰਗ ਪੋਸਤ ਸੁਰਾਬੰ ਮਾਸ ਚੋਰੀ ਯਾਰੀ

ਠੱਗੀ ਤਜ ਥੀਏ ਸੰਤ ਸਤ-ਜਗ ਆ ਗਿਉ । ੧੨
ਕਰਤੋ ਦੁਕਾਨ ਲੋਹੇ ਕਪੜੇ ਕੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ

ਤਾਂ ਤੇ ਨਫਾ ਪਾਏ ਜੋਊ ਆਪ ਦੈਨੇ ਖਾਏ ਹੈ ।
ਸੰਗਤ ਅਪਾਰ ਆਵੇ ਦਵਾਰਪੈ ਰਹਾਵੇ ਭੀਰ

ਪੁਸਾ ਜੋ ਚੜਾਵੇ ਸੋ ਤੋ ਲੰਗਰ ਮੈਂ ਪਾਏ ਹੈਂ ।
ਲੀਹੇ ਜੋਊ ਨਾਮ ਆਏ ਸੋਊ ਤੋਂ ਮਸਤ ਥਾਇ

ਦਸਤਾਰ ਭਾਰ ਦਾਇ ਹਾਲ ਚਢ ਜਾਇ ਹੈ ।
ਦੌਤ ਭੇਤ ਨਾਹਿ ਕਾਹਿ ਕਥੀ ਦੂਸਰੇ ਕੋ ਵਾਹਿ

ਯਾਹਿ ਤੇ ਕਲਾਮ ਬਹੁ ਲੋਗ ਸੋ ਬਤਾਇ ਹੈ । ੧੩
ਦੇਸਨ ਮੈਂ ਧੂਮ ਮਾਰੀ ਸਾਰੀ ਇਮਤਾਹਿ ਤਬ

ਆਵੇ ਲੋਗ ਸਿਖ ਥਾਵੇ ਅਜ-ਮਾਵੇ ਤੈਸਹੀ
ਮਾਲਵੇ ਦੁਆਬੇ ਮਾਝੇ ਪੋਠੋਹਾਰ ਤੇ ਅਪਾਰ

ਥੀਏ ਸਿਖ ਬੇਬਮਾਰ ਤੀਨ-ਲਾਖ ਐਸ ਹੀ ।
ਸੂਬੇ ਕੀਨੇ ਥਾਈ ਤਿਨ ਅਕਬਰ ਸਾਹਿਨਿਆਈ

ਉਨ ਕੀ ਜਬਾਨ ਮੈਂ ਤਸੀਰ ਥਾਈ ਵੈਸ ਹੀ ।
ਨਰ ਨਾਰ ਸਬਦ ਅਪਾਰ ਪਛੇ ਗੁਰੂ ਕੋਰ

ਫੋਲਕੀ ਬਜਾਇ ਥਾਂਧ ਜੋਟੀਆਂ ਅਛੈ ਸਹੀ । ੧੪

ਹਮਨ ਕਰੈ ਹੀਂ ਭੋਗ ਗਰੰਥ ਜੀ ਕੋ ਪੈਰੈਂ ਬਹੁ
ਸੰਗਤੋਂ ਕੇ ਕੱਠ ਖੋਹੈ ਰਹੇ ਹੋ ਰਚਨਾ ਲਗੀ ।
ਇਸਨਾਨ ਕਰੈ ਸਕੋਸ ਵੇਸ ਰਾਤ ਹੀ ਤੈ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਮਾਹਿ ਰਾਖੈਂ ਰਸਨਾ ਪਗੀ ।
ਰਾਖ ਹੈ ਪੁਸ਼ਾਕ ਪਾਕ ਸੁਕਲ ਉਰਨ ਮਾਲ
ਕਛਕੜਾ ਕਰਦ ਮਰਦ ਨਾਰ ਸਭ ਜੋਤਗੀ ।
ਬਿਨਾਂ ਨਾਮ ਧਾਰੀ ਅਨੰ ਜਲ ਰੋਟੀ ਬੋਟੀ ਵਾਰੀ,
ਸਾਂਝ ਰਾਖ ਹੈ ਨ ਕਾਟੂ, ਸੰਗ ਜਹਾ ਮੋ ਸਗੀ ।੧੫
ਦੈਵ ਥਾਨ ਤੀਰਥ ਪੁਰਾਨ ਸਾਧ ਬਿਪਰੋਂ ਕੋ,
ਮਾਨ ਹੈ ਨਦਾਨ ਪੁੰਨ ਦੇਤ ਔਰ ਕੋ ਕਥੀ ।
ਆਪਸ ਮੈਂ ਦੇਤ ਲੇਤ ਹੈਂ ਸਹੇਤ ਸਾਕ ਨਾਤਾ,
ਰਾਜ ਲੈਣ ਕੋਰੀ ਇਛਯਾ ਮਨ ਸਬ ਕੋ ਫਥੀ ।
ਮਰਨੇ ਔ ਪਰਨੇ ਮੈਂ ਬਿਪਰੈ ਬੁਲਾਵੇ ਨਾਹਿ,
ਆਨੰਦ ਪਦਾਵੇ ਗੀਤ ਗੁਰ ਘਰ ਕੀ ਲਭੀ ।
ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਹੀ ਕੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਵਤਾਰ ਪੀਰ,
ਜਾਨੈ ਜੋ ਬਖਾਨੈ ਸੋਊ ਮਾਨ ਹੈ ਸਭੀ ।੧੬
ਹੋਰ ਦੋਹੇ ਚਾਲ ਥੀਏ ਬਿਪਰ ਬਿਸਾਲ ਦੁਖੀ
ਨਿੰਦਿਆ ਉਚਾਰੈ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਅਪਾਰੇ ਹੈ ।
ਕਾਰਨ ਦਰਸ ਗੁਰ ਦਵਾਰਨ ਸਧਾਰਨ ਜੋ,
ਸਬਦ ਉਚਾਰਨ ਭਾਰਨ ਦਸਤਾਰੇ ਹੈ ।
ਹੋਰ ਕੇ ਪਸਾਰੇ ਭਾਰੇ ਦੁਖੀ ਹੋਏ ਉਚਾਰੇ ਗਾਰੈ
ਸਰਾ ਮਨਵਾਂਹਿ ਵਾਹਿ ਉਨ ਕੀ ਨ ਧਾਰੇ ਹੈਂ ।
ਯੋ ਹੀਰੈ-ਰੈ ਰੋਰਾ ਗੋਰਾ ਕੂਕਿਉਂ ਕਾ ਦੇਸਨ ਮੈਂ
ਬਾਢੇ ਅਤਿ ਭਾਰੇ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕਨ ਤੇ ਨਿਆਰੇ ਹੈਂ ।੧੭

ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੈ ਹੈ ਜਿਤ ਸਿਖ ਹਵੈ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਤਿੱਤੁ
 ਭੋਟ ਦੋਤ ਹੈਂ ਅਮਿਤ ਬੋਲ ਦੀਨ ਬੈਨ ਹੈਂ ।
 ਦਮਦਮੇ ਸਾਹਿਬ ਮੁਕਤਸਰ ਮੇਲਿਉ ਪੈ
 ਗਯੋ ਜਬ ਥਯੋ ਦਲ ਤਾਂਹਿ ਸੰਗ ਐਨ ਹੈ ।
 ਹੋਰ ਕੈ ਅਰੂਜ ਤੈਂ ਨਮੂਜ ਤਬ ਤਾਂਹਿ ਬਡ,
 ਹਾਕਮ ਪੁਜਾਰੀ ਭਾਰੀ ਬੀਏ ਬਿਨ ਦੇਨ ਹੈਂ ।
 ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਟਵਾਲ ਥਾਨੇਦਾਰ,
 ਰੈਹੈਂ ਪੇਬਵਾ ਈ ਮਾਂਹਿ ਤਾਂਹਿ ਕੋ ਸਸੈਨ ਹੈਂ । ੧੮
 ਅਦਬ ਹਿਫਾਜਤ ਇੰਤਜਾਮ ਰਾਖੈ ਵਾਹਿ,
 ਲੋਗ ਨਿਜ ਨਿਜਮਨ ਰਾਖੈ ਬੋਲ ਬੋ ਕਰੈਂ ।
 ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਚਾਹਿ ਅਰਦਾਸ ਇਤਫਾਕ ਬਾਇ
 ਬਫ ਹੈ ਪਤਾਪ ਪੰਥ ਗੀਤ ਇਸ ਸੋਂ ਭਰੈ ।
 ਪ੍ਰਸਾਦ ਭੋਟ ਲੈਕੇ ਗਯੋ ਜਬ ਗੁਰ ਦੁਆਰੈ
 ਮਿਲਕੇ ਪੁਜਾਰੀਉ ਨੇ ਕਹਯੋਂ ਐਸ ਹੂੰ ਖਰੈ ।
 ਤਾਲ ਕਰਵਾਇ ਪਕਾ ਦੇਹ ਤਨਖਾਇ ਏਹੁ
 ਦਸਤਾਰ ਉਤਰੈ ਨ ਹਾਲ ਕਿਸੀ ਕੋ ਚਰੈਂ । ੧੯
 ਕਹਿਯੋਂ ਰ ਮ ਸਿੰਘ ਉਭੈ ਬਾਤੁ ਨਾਹਿ ਬਾਤੁ ਮੋਤੇ
 ਦੇਹੋ ਤਨ ਖਾਹਿ ਕਿਛੁ ਜਬਾ ਜੋਗ ਜੋ ਰਰਯੋ ।
 ਹੁਤੋ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਤੰਬੂ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਜੋ ਮਹੰਤ,
 ਮੰਗਲ ਮਰਗੋਬ ਤਾਂਹਿ ਪਰਖਬੇ ਕੋ ਯੋਂ ਫਰਯੋ ।
 ਧਾਰ ਹੈ ਨ ਕੂਕਾ ਕੋਊ ਕਈ ਨੀਲ ਰੰਗ ਅੰਗ,
 ਨੀਲਾ ਸਿਰੇ ਪਾਉ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਆਗੇ ਲਿਆ ਧਰਿਯੋ
 ਯਦੀ ਤਾਂਹਿ ਸੇਰੂ ਨਿਜਸੀਸ ਪਰ ਧਾਰ ਲੀਨੋ
 ਤੋਂਭੀ ਨ ਪੁਜਾਰੀਉ ਨੇ ਇਤਫਾਕ ਹੈ ਕਰਿਯੋ । ੨੦
 ਐਸ ਹੀ ਅੰਨਦਪੁਰ ਗਯੋ ਜਬਰੋਰਾ ਰਹਿਯੋ,

ਸੰਮਤ ਉਨੀਸ ਬਾਈ ਤੇਈ ਮੁਧ ਚੰਗ ਹੈ ।
 ਦੀਪਮਾਲ ਚੌਕੀਸਾਲ ਹੂੰ ਕੀ ਪਰਸੁਧਾ ਸਰ
 ਆਯੋ ਹਾਕਮੋ ਨੇ ਕੀਨੀ ਖਾਤਰ ਸੁਰੰਗ ਹੈ । ੧੯੨੪
 ਉਤਰਿਯੋ ਬਾਹਰ ਚਾਟੀ ਪਿੰਡ ਵਰਵਾਜੇ ਹੁੰਤੇ
 ਬੀਸਕ ਹਜਾਰ ਕੂਕਾ ਸਿੰਘ ਬਯੋ ਸੰਗ ਹੈ ।
 ਪਰਸਾਦ ਭੇਟ ਲੈ ਅਪਾਰ ਜਬ ਦਰਬਾਰ
 ਆਯੋ ਤੋ ਪੁਜਾਰੀਉ ਨੇ ਕੀਨਿਯੋ ਕੁਢੰਗ ਹੈ । ੨੧
 ਕੋਈ ਤੋ ਹਜਾਰੋ ਹੀ ਰੁਪਆ ਰਿਬਵਤ ਮਾਗੈ
 ਕੋਉ ਤਨ ਖਾਹ ਚਾਰ ਪਾਂਚ ਲਾਖ ਮੰਗ ਹੈ ।
 ਹੋਇਕੇ ਮਸਤ ਕੋਉ ਕੂਕਾ ਨ ਉਤਾਰੇ ਪਾਗ
 ਸਿਖ ਨ ਕਹਾਵੈ ਤੋਰੇ ਧਾਰੇ ਨੀਲ ਅੰਗ ਹੈ ।
 ਕਹਿਯੋ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਏਹੁ ਬਾਤ ਸਭ ਗੁਰੂ ਵਸ
 ਸਕਤਿ ਨ ਮੋ ਮੈਂ ਏਤੀ ਫੋਰੋ ਮਨ ਢੰਗ ਹੈ ।
 ਤਨ ਖਾਹਿ ਆਹਿ ਮੋਮੇ ਚਤਰ ਬਿਧਾ ਜੇ ਕੋਉ
 ਲੋਹੁ ਦੰਡ ਵਾਹਿ ਕਰ ਸਹੀ ਸੋ ਨਿਸੰਗ ਹੈ । ੨੨
 ਬੀਉ ਤਕਰਾਰ ਇਨ ਬਾਤਨ ਪੈ ਭਾਰ ਜਬ
 ਬਡਤੀ ਨਿਹਾਰ ਰਾਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੁ ਤਕੈ ।
 ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਆਗੈ ਬਿਰ ਆਪ ਹੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰ,
 ਦੀਨੇ ਬਰਤਵਾਏ ਪਰਸਾਦ ਸਭਕੇ ਸਖੈ ।
 ਗਾਵਤੇ ਸਬਦ ਪਰਦਖਨਾਂ ਲੈ ਗਏ ਡੋਰੇ,
 ਐਸੇ ਹੀ ਨਿਰਮਲਿਉਂ ਕੇ ਸਾਬ ਕੀਨ ਇਨ ਹੋ ਆਬੈ ।
 ਪੰਥ ਦੂਧ ਮਾਹਿ ਕਾਂਜੀ ਡਾਰੀ ਹੈ ਪੁਜਾਰੀਉਨ,
 ਮੇਲ ਹੋਣਦੇਤ ਨ ਬਰਈ ਮੰਦ ਯੋ ਕਬੈ । ੨੩
 ਯਦੀਪ ਪੁਜਾਰੀ ਬੇ ਬਿਰੋਧੀ ਇਨੇ ਕੋਰ ਬਏ,
 ਤੋਭੀ ਉਭੋ ਪੰਥ ਯੋ ਬਢਾਏ ਗੁਰਨੈ ਘਨੈ ।

ਸੁਨੋ ਅਬ ਧਰਮ ਕੇ ਹੋਤ ਸਿਰ ਵੈਕੇ ਕੂਏ
 ਧਰਮੀ ਬਹੀਦਨ ਨੇਂ ਰਏ ਜਿਮ ਹੀਂ ਗਨੇ ।
 ਮੰਮਤ ਉਨੀਸ ਬੀਸ ਤੀਸ ਕੇ ਵਖਤ ਅਤਿ
 ਠੋਰ ਠੋਰ ਏਨੁ ਬਧ ਹੋਨ ਲਾਗੇ ਬੇਘਨੇ ।
 ਦੇਖ ਦੇਖ ਹਿੰਦੂ ਸਭ ਹੋਹਿ ਦੁਖਿਆਰੇ ਭਾਰੇ
 ਚਾਰਾ ਜੋਰ ਸਰਕਾਰ ਸੰਗ ਕੋਊ ਨ ਬਨੇ । ੨੪
 ਹਿੰਮਤ ਕਮਰ ਬਾਂਧ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘੋਂ ਤਬ
 ਬੁਚੜ ਬਿਦਾਰੇ ਧਤਿਆਰੇ ਬਹੁ ਠੋਰ ਪੈ।
 ਸੁਧਾ ਸਰ ਆਇ ਔਰ ਠੋਰ, ਹਿੰਦੂ ਨਾਮੀ ਗਰਾਮੀ
 ਅੰਗਰੇਜ਼ੋਂ ਗਹਿ ਕੈ ਦੁਖਿਆਰੇ ਕੀਨੇ ਗੌਰ ਪੈ ।
 ਦੈਨ ਲਾਗੇ ਫਾਸੀ ਜਬ ਆਇ ਖੁਦ ਕੂਕੇ ਤਬ,
 ਕਾਤਲ ਸਫ਼ਤ ਆਪ ਥੀਏ ਸਭ ਤੋਰ ਪੈ ।
 ਖੁਸੀ ਹੋਏ ਦਏ ਸੀਸ ਗਏ ਈਸ ਲੋਕ ਮਾਹਿ,
 ਕੋਟਲੇ ਮਲੋਰ ਫੇਰ ਥਯੋਂ ਸਾਕਾ ਔਰ ਪੈ । ੨੫
 ਕੂਕੇ ਸਿੰਘ ਸਾਠ ਕੇ ਨੈਠਾਨ ਕੇ ਮੁਤਨ ਨਿਜ,
 ਮਾਰਕੇ ਕਸਾਈਆਂ ਕੇ ਗਾਈਆਂ ਬਚਾਈਆਂ ।
 ਕੋਟਲੇ ਕੀ ਤੁਰਕਾਨੀ ਔ ਪਠਾਨੀ ਫੌਜ ਸਭ,
 ਸਿੰਘਨ ਸੇ ਲਗੀ ਇਨੇ ਮਾਰ ਕੈ ਹਟਾਈਆਂ ।
 ਫੌਜ ਪਟਿਆਲੇ ਨੇ ਬਸਾਲੇ ਜਾਇ ਦਗੇ ਮੰਗ
 ਕਸਮੇ ਉਠਾਇ ਲਿਆਇ ਦੀਏ ਪਕਰਾਈਆਂ ।
 ਉਡੇ ਸੋਊ ਤੋਪੇ ਆਗੇ ਅਨੁਰਾਗੇ ਸਬਦੇ ਸੇ
 ਖੁਸੀ ਹੋਈ ਬਡਭਾਗੇ ਧਰਮ ਹਿਤਾਈਆਂ । ੨੬
 ਸਰਦਾਰ ਰਾਜੇ ਤੇ ਮੁਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ ਬਡੇ,
 ਅਚਰਜ ਥੀਏ ਹੋਰ ਕਾਰ ਤਿਨ ਕੋਰ ਪੈ ।
 ਵੈਸ ਹੀਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕੋਂ ਰਗੂਨ

(੬੪)

ਭੋਜ ਦੀਉ ਅੰਗਣੇਜੋ ਖੂਬ ਸੋਭ ਫੇਰ ਪੈ।
ਔਰ ਹੁਤੇ ਸੂਬੇ ਜੇਈ ਕਹੂੰ ਕਹੂੰ ਭੋਜੇ ਤੇਈ,
ਜੋਰ ਤੋਰ ਦੀਉ ਏਸ ਪੰਥ ਕੋ ਬਧੋਰ ਪੈ
ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੂ ਕੀ ਠੋਰ ਬੁਧ ਸਿੰਘ ਭਾਈ ਤਾਹਿ ।
ਅਬ ਹੈ ਮਹੰਤ ਕੰਤ ਕੂਕਿਉ ਕਾਹੇਰ ਪੈ । ੨੭
ਠੱਟਤ ਭਵਾਨੀ ਕੀ ਦੁਪਾਸਨਾਂ ਪਠਤ ਥਾਣੀ
ਵਾਹਿਗੁਰ ਵਾਹਿਗੁਰ ਰਟਤ ਅਮੂਕੇ ਹੈਂ ।
ਬੁਕਲ ਬਸਨ ਮਾਲਾ ਸੁਹੀ ਦਸਤਾਰ ਦਾਵੀ
ਕਰ ਹੈ ਹਵਨ ਪਾਠ ਗਰੰਥ ਗੁਰੂ ਜੂ ਕੇ ਹੈਂ ।
ਦਸਮੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖ ਸਾਦਕ ਸਹੀ ਹੈ ਸਭ
ਲਾਲਸਾ ਰਿਸਾਲ ਰਾਜ ਲੈਬੇ ਕੀ ਆਦੂਕੇ ਹੈਂ ।
ਜੋ ਲਖਨ ਹੈਂ ਟੋਰੇ ਤੈਸੇ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ
ਐਸੇ ਪਰਸਿਧ ਹੀ ਅਥਿਧ ਸਿਖ ਕੂਕੇ ਹੈਂ । ੨੮

(ਦੋਹਰਾ)

ਸਿੰਘ ਕੂਕਿਉਂ ਕੀ ਕਥਾ ਕਹੀ ਜਥਾਰਥ ਸਾਰ ।

੮੮੧ ਪੰਨਾ ਪੰਥ ਪਰਕਾਸ਼

ਇਹ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਿਰਮਲੇ ਸਿੰਘ (ਸਿੰਘ
ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ) ਦੇ ਸਨ । ਤੇ ਸਤਿ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਭੀ
ਇਹਨਾਂ ਦੋਰੇ ਚਿ ਕੁਝ ਦਿਨ ਸੰਗਤ ਕੀਤੀ ਸੀ । ਤੇ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ।
ਜਜਨ ਭੀ ਸੁਣਿਆਤੇਲਿਆਹੈ ਤਾਹੀਉਂ ਹੀ ਲਿਖਿਆਨੋਕੋਈ ਜੋ ਕਹਿਤ
ਯਹ ਕਲਾਮ ਦੀਨੀ ਸਯਦਾਨੀ ਮੌਊ ਸਭ ਕੂਰ ਹਮ ਦੇ ਖਿਉ ਅਜਮਾਏ
ਕੇ । ਭਾਵੇਂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਭਾਵ ਦੀਆਂ ਭੀ ਆਪ ਲਿਖ ਗਏ ਹਨ
ਤੇ ਉਕਾਈਆਂ ਭੀ ਕਰ ਗਏ ਹਨ । ਪਰ ਸਚ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰ
ਆਤਮੇ ਚਿ ਆਇਆ ਹੈ । ਉਸਨੂੰ ਭੀ ਉਕਾ ਨਹੀਂ ਲੁਕਾਇਆ ।

(੬੫)

(ਸਿੰਘ ਸਭਾਈ ਮੱਤ ਦੀਆਂ)

(੧) ਪਾਗ ਕੇ ਉਤਾਰ ਬਿਨ ਤੇ ਸਾਖ ਕੂੜੇ ਸਿਖਨ ਕੀ । ਜਦ
ਦਸਮੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖ ਸਾਂਦਕ ਸਹੀ ਹੈ ਸਤ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਪੰਥ ਹੈ
ਸਾਖ ਨਹੀ ਹੋਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਥ ਵਡਾ ਤੇ ਮਾਨਨੀਅ ਰਸਤਾ ਹੁੰਦਾ
ਹੈ ਤੇ ਸਾਖ ਪਗਡੰਡੀ । ਉਕਾਈਆਂ

(੨) ਛੋਈ ਨਹੀਂ । ਸਰਵਲਖ ਹੈ ਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਗੁਮ
ਪਰਕਾਸ਼ ੧੮੫੬ ਦਾ ਨਹੀਂ ੧੮੪੧ ਸਿ : ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਹੋਲਾ
ਦਿਵਸ ਹੈ । ਤੇ ਦੇਵਬਾਨ ਤੀਰਥ ਪਰਾਨ ਸਾਧ ਬਿਪਰੋਂ ਕੋ ਜੋ ਨਾ ਮਾਨੇ
ਲਿਖਾ ਹੈ ਇਹ ਭੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨਿਜੀ ਰਾਇ ਹੈ । ਸਾਧੂ ਮਤ ਬੁਧੀ ਨੂੰ
ਤਾਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਮਨ ਤੇ ਮਨਾਂਦੇ ਸੀ ।

ਸਚ ਤੇ ਅਸਲੀਅਤ

ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਭਇਉ ਅਵਤਾਰ ਤਿਹੈਂ ਈਸ ਅੰਸ ਭਾਵ ਤੇ ।
(ਪੈ ਪਾਲਕ ਪੈਗੰਬਰੋਂ ਕੇ) ਅੰਬਰੋ ਕੇ ਮਾਲਕ ।
ਤਾਹਿ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਰ ਹਜਰੇ ਅਮਾਪਵਰ ਭਯੋ ਸਮ ਅੰਧ ਤਰ

ਮੰਦਤਾ ਬਿਲੈ ਗਈ ।

ਔਰ ਇਲਹਾਮ ਕਈ ਬਾਰ ਕਰਤਾਰ ਦਇਉ,
ਨਾਮ ਦੇ ਉਧਾਰ ਕਰ ਜੀਵਨ ਕਾ ਨੂੰ ਖਰੇ ।
ਅੰ ਪੈ ਗੁਰ ਦਸਮ ਦਰਸ ਦੇ ਜੋ ਕਹਿਉ ਤਾਹਿ,
ਮੇਰੇ ਅਵਤਾਰ ਅੰਸ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਹੈ ਭਰੇ ।

ਯਾਹਿ ਹੇਤ ਤਾਹਿ ਨਾਹਿ ਐਤ ਕਾਹਿ ਮਾਹਿ,
ਨਿਜ ਸਕਤ ਰਖਾਈ ਗੁਰਵਾਕ ਦਿਵ ਚੇ ਧਰੇ ।

(੬੬)

ਸੋਈ ਨੇਤ ਫੁਰੀ ਆਏ ਸੰਮਤ ਬਹੱਤਰੇ ਸੇ,
ਮਾਘ ਸੁਦੀ ਪੰਚਮੀ ਸਵੇਰੇ ਗੁਰ ਵਾਰ ਕੈ ।
ਅਵਤਰੇ ਸਿੰਘ ਰਾਮ ਕਲਮਲੇ ਟਾਰ ਕੈ,
ਸਦਾ ਮਾਤ ਸੇ ਪ੍ਰਕਾਸੇ ਨਾਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੈ ।

(ਭਾਵ) ਜਨਮ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ ਨਾਮ ਪਰਚਾਰ ਦੇ
ਵਾਸਤੇ । ਜਨੇਂ ਕੇ ਸਧਾਰ ਹਿਤ ਪੇਖ ਅਧਕਾਰੀ ਈਸ ਅੰਸ ਅਵਤਾਰੀ ।
(ਭਾਵ) ਜੋ ਅਧਿਕਾਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਗਏ ਸੀ ਉਸ
ਅਧਿਕਾਰ ਵਾਲੇ ਈਸ ਅੰਸ ਅਵਤਾਰ ।

ਸੋਊ ਸਭ ਕੂਰ ਹਮ ਪੇਖਿਉ ਅਜਮਾਏ ਕੈ ! (ਭਾਵ) ਜੋ
ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਭੀਆਂ ਨੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੇ
ਉਲਟ ਧੁਮਾਇਆ ਹੈ ਸੋ ਸਭ ਝੂਠ ਹੈ ਕਿ ਕੂਕੇ ਕਲਾਮ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ।

ਅਕਾਸ਼ ਬਾਣੀ ਹੋਈ ਦਸਮ ਜੀ ਦੀ ਰਸਮ ਬਢਾਓ । ਸਤਿਗੁਰ
ਆ ਗਿਉ । ਰਾਜ ਲੈਨ ਕੋਰਾਂ ਇਡਾ ਮਨ ਸਭ ਕੇ ਫਥੀ । ਗੁਰੂ ਘਰ
ਕੀ ਰੀਤ । ਭਾਵ ਅਨੰਦ ਮੁਜਾਦਾ ਟੋਰੀ ਹੈ ਉਚੇਚੀ । ਜਿਸ ਤੋਂ ਬ੍ਰਹਿਮਣ
ਦੁਖੀ ਹੋਏ ਹਨ ਤਿੰਨ ਲਖ ਤੋਂ ਵਧੇ ਹਨ । ਨਿਆਰੀ ਰਹਿਤ ਵਾਲੇ ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਤਫਾਕ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ । ਜਿਸ
ਕਰਕੇ ਪੰਥ ਵਧੇ । ਪਰ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕੁਢੇਗ ਹੀ ਕੀਤਾ ।

ਅੰਮਰਿਤਸਰ ਮਲੋਰ ਕੋਟਲੇ ਆਦਿ ਨਾਮੀ ਗਰਾਮੀ ਧਰਮ ਹੇਤ
ਕੀਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆ ਨੂੰ ਸੋਹਣਾ ਸਾਫ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ
ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਦੇ ਚੜ੍ਹੇ ਤੇ ਤੋਪਾਂ ਅਗੇ ਉਡੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਵਡਭਾਗੀ ਦੁਨੀਆਂ
ਦੇਖ ਅਸਚਰਜ ਹੋਈ ।

ਵੋਸਹੀਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਬਦੇਸ਼ ਭੇਜਿਆ । ਭਾਵੇਂ ਸਿੰਘ
ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਥੀ ਸਨ ਪਰ ਸੀ ਤਾਂ ਨਿਰਮਲੇ ਸੰਤ ਤਾਂ ਹੀ ਵੋਸਹੀਨ
ਲਿਖਿਆ ਹੈ ।

ਜੋਰ ਤੋਰ ਦੀਨੋ ਏਸ ਪੰਥ ਕਾ ਬਧੇਰ ਪੈ । ਏਥੇ ਪੰਥ ਹੀ

(੬੭)

ਲਿਖਿਆ ਹੈ । ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਅਸਰੇ ਉਪਰ ਹੈ ।

ਦਸਮੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੰਘ ਸਾਦਕ ਸਹੀ ਹੈ ਸਭ,

ਲਾਲਸਾ ਬਿਸਾਲ ਰਾਜ ਲੈਬੇ ਕੀ ਅਦੂਕੇ ਹੈ ।

(ਭਾਵ) ਅੰਗਰੇਜ਼ ਤੋਂ ਰਾਜ ਲੈਣ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਤੋਂ ਨ ਉਕਣ ਵਾਲੇ ਦਸਮੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਾਦਕ ਸਿਖ ਹਨ । ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਬਤ ਭੀ ਸੋਹਣਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਕੰਤ ਕੂਕਿਉਂ ਕਾ ਹੋਰ ਪੈ ।

ਪਾਠਕ ਜਨ ਸੋਚ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕੇ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਾਦਕ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲੈਣ ਤੋਂ ਨ ਉਕਣ ਵਾਲਾ ਪੰਥ ਹੈ । ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੇ ਹੀ ਕਥੇ ਨੁਸਾਰ ਜੋਰਤੋਰ ਵੀਨੋਂ ਏਸ ਪੰਥ

ਕੋਥਧੋਰ ਪੈ । ਜਾਂ ਸਾਖ ਹੈ । ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮੀ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਸਜਨਾਂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ।

ਮੈਂ ਇਹ ਨਿਰਨਾਂ ਇਸ ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਹੈ । ਕੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਕਿਸੇ ਐਡੀਸ਼ਨ ਚਿ ਤਾਂ ਇਹ ਅਠਾਈ ਕਬਿਤ ਹੀ ਸਹੀ ਸਹੀ ਹਨ । ਤੇ ਕਿਸੇ ਚਿ ਭਾਈ ਚਾਰ ਨੇ ਤਿਰਪਾ ਕਰ ਵਿਧਾ ਘਟਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਕਾ ਹੀ ਉਡਾ ਰੋਣ । ਜਿਵੇਂ ਦਸਮ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਰਕਾਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਪੜਨਾਂ ਆਦਿ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਇਸ ਮਨੋਰਥ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖ ਹਟਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਕੇ ਮਤ ਦੇ ਗਦੀਆਂ ਇਕ ਸਮਾਨ ਨ ਲਗੀਆਂ ਜਾਪਣ ਤੇ ਉਸਤੇ ਚੌਰ ਕਰਨਾ ਭੀ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਮਤ ਇਹ ਭੀ ਨ ਗੁਰੂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ।

ਹੁਣ ਤਾਂ ਫਿਰ ਛਪ ਦਸਮ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮਿਲਨ ਲਗ ਪਏ ਹਨ । ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਉਕਾ ਛਪਣੇ ਹੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੇ ਸਨ। ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੋ ਵਿਦਵਾਨ ਹੋਰ ਭੀ ਦਸਮ ਗਰੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਹੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਮੈਂ ਫੇਰ ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਲਿਖਾਂਗਾ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਮ ਗਰੰਥ ਦੀ ਸਾਵੀ ਗਦੀ ਤੇ ਪੂਜਾ ਹੈ ।

ਏਥੇ ਮੇਰਾ ਇਹ ਮਨੋਰਥ ਨਹੀਂ ਜੋ ਲੋੜ ਸੀ ਮੈਂ ਨਿਰਨਾਂ ਕ ਦਿਤਾ ਹੈ ।

੧. ਓ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਪੰਜਵਾਂ ਨਿਰਨਾ

ਹੁਣ ਮੈਂ ਇਸ ਨਿਰਨੇ ਤੇ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਦੇੜ ਦੇ ਨਰ ਨਾਟਕ ਕੌਤਕ ਬਾਦ ਕਿਥੇ ਕਿਥੇ ਰਹੇ ।

(੧) ਅਧੀ ਰਾਤ ਨਦੇੜ ਕੌਤਕ ਕਰ ਤਬਲੇ ਚੋਂ ਕੁਮੈਤ ਘੋੜਾ ਲੈ ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹੇ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾ ਰਵਿਆ ਸੀ । ਉਸ ਨੂੰ ਲੈ ਗਏ । ਤੇ ਲਕੜਹਾਰੇ ਨਿਖ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਵਲ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਚਿੰਤਾਨ ਕਰਨ ਘੋੜਾ ਅਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਲੈ ਗਏ ਹਾਂ ।

(੨) ਫੇਰ ਉਦਾਸੀ ਪੰਥਾਬੋਂ ਆਏ ਚੌਹ ਸਾਧਾਂ ਨੂੰ ਸਿੰਕਾਰ ਖੇਡਦੇ ਜਿਵੇਂ ਲਕੜ ਹਾਰੇ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸੀ ਮਿਲੇ ।

(੩) ਸਤਾਰੇ ਦੇ ਕਿਲੇ ਰਸਤਮ ਰਾਏ ਚੋਂ ਤੇ ਬਾਲਾ ਰਾਏ ਨੂੰ ਪੇੜੇ ਦੀਆਂ ਰਕਾਬਾਂ ਫੜਾ ਕਢਿਆ ਤੇ ਨਦੇੜ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਸਿਆ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਗੁਰੂ ਕਾ ਵੇਜ ।

(੪) ਕਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਭਾ ਦੀ ਲਿਖਿਤ ਨੁਸਾਰ ਕੁਝ ਚਿਰ ਛਾਵਰੇ ਰਹੇ । ਜੋ ਥਲੀ ਮੈਂ ਹੈ । ੧੮੧੨ ਤਕ ।

(੫) ਫੇਰ ਛੇ ਸਾਲ ਜੀਂਦ ਰਹੇ ੧੮੧੮ ਤਕ ।

(੬) ਪਟਿਆਲੇ ਆਏ ਬਿਰਾਜ "ਜਿਥੇ ਹੁਣ ਮਾਈ ਆਸ ਕੌਰ ਦੀ ਸਰਾਏ ਹੈ । ਇਥੇ ਰੋਹੀ ਹੁੰਦੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੁਕਾਨ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ ਉਸ ਮੁਕਾਨ ਮੇਂ ਰਹਿੰਦੇ ਤੇ ਬੰਦੂਕ ਬਨਵਾਈ ਸੋ ਨੇ ਚਾਂਦੀ, ਤਾਂਬਾ, ਪਿਤਲ, ਲੋਹਾ, ਕਾਂਸੀ ਆਦਿ ਕਈ ਧਾਤਾਂ

ਮਿਲਾਕੇ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਚਿ ਥਣੀ ਜੋ ਹੁਣ ਨਾਭੇ ਡੇਰੇ ਹੈ ਸਸਤ੍ਰਾਂ ਮੇਂ
੧੨ ਬਰਸ ਪਟਿਆਲੇ ਰਹੇ (ਭਾਵ) ੧੮੩੦ ਬਿ: ਤਕ ।

(੭) ਨਾਭੇ ਆਏ ਬਿਰਾਜੇ ਹੋਰੂ ਦੇ ਬੂਟੇ ਦੇਠ । ਏਥੇ ਬੜੀ
ਸੰਘਣੀ ਬਿੜੀ ਸੀ । ਮਹਾਰਾਜਾ ਹਮੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੁਈ ਡਿਓਈ ਮਕਾਨ
ਚੁਬਾਰਾ ਪਵਾਏ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਮੇਂ ਵਹਿਣ ਲਗੇ ਜਿਥੇ ਹੁਣ ਸਮਾਧ ਹੈ ।
ਚੁਬਾਰੇ ਪਰ ਏਥੇ ਰੁਪਤ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ । ਕਈ ਕਈ ਦਿਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨ
ਮਿਲਦੇ, ਬਾਹਰੋਂ ਭੀ ਸਿੰਘ ਆਂਦੇ । ਪੂਰੇ ਪਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਪਕਾ ਪਤਾ
ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਈ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਨ ਹੁੰਦਾ ।

ਏਥੋਂ ਹੀ ਆਪ ੧੮੩੨ ਚਿ ਸਿਆਲ ਕੋਟ ਬਾਬੇ ਦੀ ਬੇਰ
ਰੁਰਦਵਾਰੇ ਵਾਲੇ ਨਥਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੁਧ ਮੇਂ ਜਾ ਜਾਦ
ਨਥਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੜੇ ਕਰ ਦੇਜਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਅਤਿ ਸੰਕਟ ਸਮੇਂ
ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਈ ਤਾਂ ਆਪਨੇ ਗਿਲਜਿਆਂ ਨੂੰ ਹਾਰ ਦਿਤੀ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ
ਦੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਦਰਸਨ ਸਣੇ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਦੇ ਦਿਤੇ ਤੇ ਜਿਤ ਭੀ
ਦਿਤੀ ।

(੮) ਨਾਭੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਆਪਨੇ ਭਾਈ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ
ਆਪਣਾ ਵਖੀ ਵਾਲਾ ਘਾਉ ਦਿਖਾਇਆ । ਤੇ ਦਸਿਆ ਭੀ ਇਹ
ਓਹੋ ਘਾਉ ਹੈ ਜੋ ਵਖਣ ਮੇਂ ਲਗਾ ਸੀ ।

(੯) ਏਥੋਂ ਨਾਭਿਉਂ ਹੀ ਗੁਪਤੀ ਦਿਨਾਂ ਚਿ ਰੁਰੂ ਸਾਹਿਬ
ਫਰੰਟੀਆਰ ਦੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਨ ਦੇਂਦੇ ਰਹੇ । ਕੈਮਲ ਪੁਰ ਦੇ ਤੁਲਾ
ਰਾਮ ਜੀ ਸ੍ਰ: ਜੋ ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਭੀ ਸਨ । ਤੇ ਮਹਮਦ
ਖਾਨ ਖਟੜ ਇਲਾਕੇਦਾਰ ਤੇ ਜ਼ੋਲਦਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਫਕੀਰ ਬਾਹਸਫੈਦ
ਦੀਆਂ ਸੁਹਾਦਤਾਂ ਹਨ । ਤੇ ਕਕੂ ਪੁਹਾਣੇ ਨੇ ਵੀ ਅਟਕ ਚਿ ਕਈ ਵਾਰ
ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇ ਦਰਸਨ ਕੀਤੇ ਸਨ । ਇਹਨਾਂ ਵਾਕਾਂ ਦੀ

ਪ੍ਰਬਟੀ ਫਰੰਟੀਅਰ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੰਘ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੀ ਉਹ ਸਨ । ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਡੇ ਛੋਈ ਦੀ ਪਹਾੜੀ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਚੁਤਰ ਕੇ ਦਰਸਨ ਦੇ ਗੁਰੂ ਦਿਤੀ ਸੀ ।

(੧੦) ਵੈਦ ਇੰਦੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਰੀ ਮਾਲ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਲਿਖਦਿਆਂ ਅਪਣੇ ਖਿਆਲ ਦਸੇ ਹਨ । ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਗੁਪਤ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਐਸੇ ਉਤਮਆਤਮਾ ਅਤੇ ਸਕਤ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਲਭ ਸਕਦਾ ਜੇ ਉਹ ਲੁਕਣ । ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਰੂਪ ਚਿ ਹੀ ਰਹੇ ਹਨ । ਇਹ ਮਾਰ ਉਹਨਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਚਿ ਦਿਤਾ ਹੈ ।

(੧੧) ਨਾਭੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਚੋਂ ਹੀ ਆਪ ਨੇ ਪਸ਼ੋਰ ਜਾ ਕੇ ਇਕ ਪਰੋਮੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਰਬਨ ਦਿਤੇ ਤੇ ਕਾਬਲ ਭੀ ਗਏ ਤੇ ਕੋਤਕ ਭੀ ਕੁਝ ਦਿਖਾਏ । ਜਿਸ ਦੀ ਯਾਦ ਕਾਬਲ ਚਿ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਭੀ ਹੈ ।

(੧੨) ਇਸੇ ਕਾਬਲ ਪਸ਼ੋਰ ਦੇ ਆਣ ਜਾਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰੇ ਚਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ੧੮੬੯ ਬਿਕਰਮੀ ਦਸਮੀ ਵਿਸਾਖ ਦੀ ਦਰਬਨ ਦੇ ਗੁਰਤਾ ਸੌਂਪੀ ।

ਨਾਭੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ੧੮੬੯, ਜੇਠ ਸੁਦੀ ਪੰਜ ਨੂੰ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਏ ।

ਉਪਰ ਦਿਤੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨਾਵੇੜੋਂ ਬਾਦ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਗਰੰਥ ਕਰਤਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਲਈ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ ।

ਨਵੇੜ ਦੇ ਕੋਤਕੋਂ ਬਾਦ । ਲਕੜਹਾਰੇ ਤੇ ਸਾਧਾਂ ਨੂੰ ਦਰਬਨ ਦੇਤੇ ਰੁਸਤਮ ਰਾਓ ਤੇ ਬਾਲਾ ਰਾਓ ਨੂੰ ਸਤਾਰੇ ਦੇ ਕਿਲੇ ਚੋਂ ਕਢਣਾ ।

੧) ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਤਾ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ।

(੨) ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਤਾ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ।

(੩) ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ । ਮਹੰਤ ਸੁਮੇਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਟਨਾ ਲਿਖਦੇ
ਹਨ । ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੇ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਵਿਚ ।

ਭਾਦਰੇ ਜੀਂਦ ਪਟਿਆਲੇ । ਨਾਭੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਰਹੇ । ਚਸਤ
ਲਿਖਤ ਪੋਥੀ । ਸ: ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਭਾ ਤੇ ਫੁਲਵਾੜੀ ਤੇ
ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅਣ ਲਿਖੇ ਪਤਰੇ । ਫੁਲਵਾੜੀ (ਕਰਤਾ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ
ਜੀ ਦਰਦ) ਵਲੋਂ ਸ: ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਭਾ ।

ਪੰਜਾਬੀ ਭੈਣ ਫੀਰੋਜ਼ਪੁਰੋਂ ਮਾਸਕ ਪੱਤ੍ਰ ਦੇ ਐਡੀਟਰ ਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਕਰਤਾ । ਕੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਾਭੇ ਰਹੇ ਹਨ ।

ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਰਤਾ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । ਕੇ :
ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਦਰਸਨ ਦੇ ਗੁਰਤਾ ਸੋਂਪੀ ਤੇ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀ ਪਕੀ ਕੀਤੀ ।

ਮਹੰਤ ਸੁਮੇਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਟਨਾ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ । ਕੇ ਗੁਰੂ
ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਸ਼ੋਰ ਤੇ ਕਾਬਲ ਗਏ ਹਨ । ਨਾਦੇੜ ਕੋਤਕੋ
ਥਾਦ ਦੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਵਧੀਕ ਅਗੇ ਦੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ।

ਓਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਭੀ ਹਨ ਤੇ ਗੁਰ ਕੋਤਕ ਤੇ ਅਜਮਤਾਂ
ਅਜੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹਨ ।

ਗੁਰੂ ਪਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ੧-੨-੩ ਹਿਸੇ । ਕਰਤਾ ਸੰਤ ਨਿਧਾਨ
ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਲਮ ।

ਕੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੀ
ਸਨ ਤੇ ਆਪਨੇ ਠੀਕ ਹੀ ਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਤਾ ਸੋਂਪੀ
ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀ ਪਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ।

ਮਾਲਵੇਂਦਰ ਕਰਤਾ ਮੰਤ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚਕਰਵਰਤੀ ।

ਆਪ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ । ਕੇ ਗੁਰੂ ਬਾਲਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ੧੮੬੯ ਚਿ ਕਾਬਲ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਰਬਨ ਦੇ ਗੁਰਤਾ ਅਰਪਣ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਅਗੇ ਦੇਣ ਦੀ ਪਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ।

ਹਸਤ ਲਿਖਤ ਪੋਥੀ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲੀ । ਸ: ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਭਾ ਦੀ (ਲਿਖਤ) ਜਿਸ ਵਿਚ ੧੮੬੯ ਜੇਠ ਸੁਦੀ ਪੰਜ । ਨਾਭੇ ਚਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਏ ਲਿਖੇ ਹਨ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ । ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਹ ਬਖੀ ਵਾਲਾ ਘਾਓ ਦਖਾ ਦਸਿਆ ਸੀ ਇਹ ਉਹ ਘਾਉ ਹੈ ਜੋ ਦਖਤ ਮੈਂ ਪਠਾਨ ਹਥੇ ਹੋਇਆ ਸੀ ।

ਮੇਰੇ ਇਹਨਾਂ ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਗਰੰਥਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਪੜਨ ਲਈ ਉਡੀਕ ਕਰੋ ਜਿਸ ਤੋਂ ਆਪ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗੇਗਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਰਹੇ ਤੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗੇਗਾ ਕਿ ਭਾਦਰੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਵਾਕਫੀ ਸੀ ।

ਮੈਂ ਇਹ ਨਿਰਨਾਂ ਜਿਸ ਮਨੋਰਥ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖ ਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਉਸਦੀ ਪੂਰੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਪਰੋਰਨਾਂ ਤੇ ਪੂਰੇ ਖੁਲਾਸੇ ਨਾਲ ਪੁਸਤਕ ਰੂਪ ਚਿ ਫੇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰਾਂਗਾ । ਹਾਲੇ ਉਹਨਾਂ ਉਪਗਰੰਥੀ ਇਤਿਹਾਸ ਕਾਰਾਂ ਤੇ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਤੇ ਪੰਨਵਾਦ ਵਜੋਂ ਹੀ ਇਹ ਕੁਝ ਸਤਰਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ । ਸੰਗਤ ਸਾਥੀਆਂ ਹਿਤ ਤੇ ਜੀਵਨ ਜੋ ਸਾਥ ਦਿਤਾ ।

ਭੁਲ ਦੀ ਸੋਧ ਤੇ ਬੇਨਤੀ

੨੦੨

ਸਤਿ ਗੁਰ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ੨੨ ਮਾਘ ਨੂੰ ਦਿਲੀਉ ਸੰਗਤ ਸਾਬ ਰੋਲ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਬੁਦਨੀ ਅਟਾਰਸੀ ਨਾਗਪੁਰ ਹੋਦਰਾ ਬਾਦ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ੨੮ ਮਾਘ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾ ਸੁਣੀ ੨੮ ਨੂੰ ਸਚ ਖੰਡ, ਲੰਗਰ ਸਾਹਿਬ, ਨਰੀਨਾਂ ਘਾਟ, ਬੰਦਾ ਘਾਟ ਆਦਿ ਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਦਰਸਨ ਕਰ ੨੯ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਹੋਦਰਾਬਾਦ ਨਾਗਪੁਰ ਹੁੰਦੇ ੩, ੪, ੫, ਫਗਨ ਸਤਿਗੁਰ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੱਮਿਤ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਮੇਲੇ ਤੇ ਦਰਸਨ ਕਰ ੮ ਫਗਨ ਨੂੰ ਚੰਡੀ ਗੜ ਨੂੰ ਸਣੇ ਨਾਲੀ ਘਗਰ ਪਾਣੀ ਮਾਰੇ ਪੰਦਰਾਂ ਸਤਾਰਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਰਾਧਾਂ ਪੰਚਾਂ ਤੇ ਸ੍ਰ: ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਤੁਰੇ ੯-੧੦ ਫਗਣ ਚੰਡੀਗੜ ਗਿਆਨੀ ਕਰਤਾਰਸਿੰਘਜੀ ਗਵਰਨਰ ਸਾਹਿਬ ਗੈਡ-ਗਲ ਤੇ ਕੈਰੇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਆਦਿ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਤੇ ਦੁਫਸਲੇ ਦਾ ਮਰਨਾਂ ਪਾਣੀਨਾਲ ਦਸਿਆ ਤਸਲਾਹ ਸੁਰਤ ਦਿਤੀ ਕਿ ਘਗਰ ਦੀ ਨਹਿਰ ਛੋਟੀ ਬਣਾਓ ਤੇ ਜਿਮੀਦਾਰਾਂ ਦੀ ਜਾਣ ਬਚਾਉ। ਮਸਾਂ ੧੩ ਫਗਣ ਲੁਧਿਆਣੇ ਪੁਜ ਕਾਪੀ ਛਪਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਾਈ ਕਾਹਲ ਨਾਲ ਕੰਮ ਹੋਣ ਕਰ ਸੁਧਾਈਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ ਕਿਉਂਕੇ ਹੋਲੇ ਤੇ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਪੁਜਨਾਂ ਜਰੂਰੀ ਜਾਤਾਸੀ। ਕਈ ਭਾਗੀਆ ਭੁਲ ਹੋ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਜਿਹਾ ਕੇ ੪੪ ਅੰਗ ੪ ਪਾਲਾਂ ਤੇ ਮੋਰਾ ਨਾਮ ਬੇਲੋੜ ਤੇ ਗਲਤ ਹੀ ਛਪ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੋ ਏਥੇ ਉਕਾ ਲੋੜ ਨ ਸੀ।

(ਨੋਟ) ੨੬ ਅੰਗ ਤੇ ੧੧ਵੀਂ ਪਾਲ ਚਿਰਾਰੇ ਦੇ ਥਾਂ ਕਕਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੇ ਨਰੋਲ ਦੇ ਥਾਂ ਨਕੋਲ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਗਲਤ ਹੈ।

੩੪ ਅੰਗ ਤੇ ਬਚਨ ਦੇ ਥਾਂ ਬਚਮਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਕਢੇ ਦੇ ਕਾਢ ਬਨ ਗਿਆਂ ਜੋ ਆਸੇ ਨੂੰ ਉਕਾ ਹੀ ਹੋਰ ਬਨਾਂ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

(੭੬)

ਪਰ ਹੈ ਗਲਤ । ਮੈਂ ਪਾਠਕਾਂ ਤੋਂ ਬੇਬਸੀ ਕਾਰਨ ਖਿਮਾਂ ਦਾ ਜਾਚਕ ਹਾਂ
ਉਮੈਦ ਹੈ ਆਪ ਕਈ ਭੁਲਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧ ਪੜ੍ਹ ਮੈਨੂੰ ਅਜਾਂ ਸੁਧਤ
ਦੀ ਸਕਤ ਤੇ ਸੁੱਖਤ ਬਖਸ਼ੇਗੇ ।

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੀ ਭੁਲਾਂ ਬਖਸ਼ਨ ਜੋਗ ।
ਦਇਆ ਕਰੋ ਇਹ ਦਾਸ ਪਰ ਬਖਸ਼ੋ ਰਿਦਾ ਅਰੋਗ ।

ਤਰਨ ਸਿੰਘ 'ਵਹਿਮੀ'

ਸੰਤ ਨਗਰ, ਜਿਲਾ ਹਸਾਰ

੨੦ ਫਗਣ ੨੦੧੭, ੩ ਮਾਰਚ ੧੯੬੧

